

Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
w Poznaniu

PORADNIK
BIBLIOGRAFICZNO-METODYCZNY

Kwartalnik

Poznań 2016

Przewodniczący Zespołu Redakcyjnego

Iwona Smarsz

Redaguje zespół:

Aneta Szczepaniak-Głębocka

Andrzej Dudziak

ISSN 0238-9142

Materiał szkoleniowy

Powielono w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu

A-5 325 egz.

S P I S T R E Ś C I

	str.
I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ (Oprac. Andrzej Dudziak).....	5
II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE	
Cezary Rosiński – Najnowszy polski reportaż literacki	19
Małgorzata Derwich – Patriotyzm – co łączy Ignacego Mosia, Henry- ka Sienkiewicza i Feliksa Nowowiejskiego?.....	29
Andrzej Dudziak – Kolej na nowo odkryta	38
Bibliografie osobowe: Włodzimierz Odojewski	54
Andrzej Żuławski	59
III. MATERIAŁY METODYCZNE	
Urszula Bochyńska – IDŹ–PATRZ–CZUJ: Poznański Czerwiec '56.....	65
IV. MATERIAŁY REGIONALNE	
A. Przegląd nowości regionalnych	67
B. Imprezy kulturalne w bibliotekach publicznych woj. wielkopolskiego	72
C. Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury na łamach prasy	97
V. KRONIKA.....	99

I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ

Poniższy kalendarz, to wybrane daty rocznic, obchodów i wydarzeń na IV kwartał 2016 roku. Szerszy zestaw dat na IV kwartał znajduje się w „Poradnikach Bibliograficzno-Metodycznych” z lat ubiegłych.

P a ź d z i e r n i k

	X		–	Miesiąc profilaktyki raka piersi
	X		–	Międzynarodowy Miesiąc Bibliotek Szkolnych
	1 X		–	Międzynarodowy Dzień Ludzi Starszych obchodzony od 1991 r. z inicjatywy ONZ (w rocznicę inauguracyjnego posiedzenia Światowej Organizacji ds. Ludzi Starszych)
	1 X		–	Międzynarodowy Dzień Lekarza obchodzony od 1984 roku
	1 X		–	Międzynarodowy Dzień Muzyki ustanowiony z inicjatywy Międzynarodowej Rady Muzyki w 1975 roku
(475)	1 X	1541	–	Ur. El Greco (właśc. Dominikos Theotokopulos), malarz i rzeźbiarz hiszpański, pochodzenia greckiego, przedstawiciel manieryzmu (zm. 7 IV 1614)
(115)	1 X	1901	–	Ur. Stanisława Przybyszewska, pisarka, autorka dramatów o rewolucji francuskiej (zm. 15 VIII 1935)
	2 X		–	Światowy Dzień Zwierząt Hodowlanych
	3 X		–	Światowy Dzień Architektury obchodzony w pierwszy poniedziałek października
(35)	3 X	1981	–	Zm. Tadeusz Kotarbiński, filozof, logik i etyk (ur. 31 III 1886)
	4 X		–	Światowy Dzień Opieki nad Zwierzętami
(275)	4 X	1741	–	Ur. Franciszek Karpiński, poeta (zm. 16 IX 1825)

- (5) 5 X 2011 – Zm. Steven Paul Jobs, informatyk, współzałożyciel firmy Apple Inc., która wywarła wpływ na przemysł informatyczny, telefonii komórkowej i muzyczny (ur. 24 II 1955)
- 6 X – Światowy Dzień Mieszkalnictwa ustanowiony przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych
- 8 X – Światowy Dzień Hospicjów i Opieki Paliatywnej
- (170) 9 X 1846 – Ur. Maksymilian Gierymski, malarz polski (zm. 16 IX 1874)
- (120) 9 X 1896 – Ur. Antoni Cwojdziański, komediopisarz, fizyk z wykształcenia (zm. 18 VIII 1972)
- (95) 9 X 1921 – Ur. Tadeusz Różewicz, poeta, dramaturg, prozaik i scenarzysta (zm. 24 IV 2014)
- (80) 9 X 1936 – Ur. Agnieszka Osiecka, poetka, autorka tekstów piosenek, sztuk teatralnych i telewizyjnych, prozautorka i dziennikarka (zm. 7 III 1997)
- (10) 9 X 2006 – Zm. Marek Grechuta, pieśniarz, kompozytor, poeta (ur. 10 XII 1945)
- 10 X – Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego
- (155) 10 X 1861 – Ur. Fridtjof Nansen, norweski badacz polarny, przyrodnik i oceanograf (zm. 13 V 1930)
- 11 X – Światowy Dzień Wzroku
- 11 X – Dzień Pamięci Generała Pułaskiego obchodzony w USA (data śmierci pod Savannah w 1779 roku)
- 12 X – Światowy Dzień Reumatyzmu
- (125) 12 X 1891 – Ur. Edyta Stein (siostra Teresa Benedykta od Krzyża), karmelitanka, filozof i teolog, kanonizowana w 1998 roku, od 1999 w gronie patronów Europy (zm. 9 VIII 1942)
- (120) 12 X 1896 – Ur. Eugenio Montale, poeta, prozaik, wydawca i tłumacz włoski, laureat Nagrody Nobla w 1975 roku (zm. 12 IX 1981)

	13	X		– Dzień Ratownictwa Medycznego
	14	X		– Światowy Dzień Normalizacji ustanowiony w 1991 r. przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną (ISO)
	14	X		– Dzień Edukacji Narodowej (dawniej Dzień Nauczyciela; obchodzony w rocznicę powstania Komisji Edukacji Narodowej w 1773 r.)
	14	X		– Międzynarodowy Dzień Zmniejszania Skutków Klęsk Żywiolowych uchwalony przez ONZ
(90)	14	X	1926	– Ur. Conrad Drzewiecki, tancerz, choreograf, założyciel Polskiego Teatru Tańca – Baletu Poznańskiego (zm. 25 VIII 2007)
	15	X		– Międzynarodowy Dzień Niewidomych – Dzień Białej Łaski uchwalony przez Europejską Unię Niewidomych w 1993 r.
(160)	15	X	1856	– Zm. Ewaryst Estkowski, pedagog i działacz oświatowy (ur. 26 X 1820)
(30)	15	X	1986	– Zm. Aleksander Tansman, kompozytor i pianista (ur. 12 VI 1897)
	16	X		– Światowy Dzień Wyżywienia (obchodzony od 1981 r. z inicjatywy Światowej Organizacji ds. Wyżywienia – FAO), Żywności i Walki z Głodem
	16	X		– Światowy Dzień Chleba
	16	X		– Dzień Papieża Jana Pawła II
(110)	16	X	1906	– Ur. Dino Buzzati-Traverso, włoski prozaik, poeta, dramaturg, dziennikarz i grafik oraz malarz (zm. 28 I 1972)
(95)	16	X	1921	– Ur. Andrzej Munk, reżyser filmowy, przedstawiciel polskiej szkoły filmowej, wykładowca (zm. 20 IX 1961)
(10)	16	X	2006	– Zm. Marian Koszewski, regionalista i historyk, związany z Kościanem, autor wielu publikacji, założyciel Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej (ur. 20 IX 1923)

- 17 X – Międzynarodowy Dzień Walki z Ubóstwem
- 17 X – Dzień Walki z Rakiem ogłoszony przez prezydenta RP w 1997 r.
- (115) 17 X 1901 – Zm. Michał Bałucki, powieściopisarz i dramaturg (ur. 29 IX 1837)
- 18 X – Dzień Poczty Polskiej, Dzień Łączności
- (145) 18 X 1871 – Zm. Charles Babbage, angielski matematyk, astronom i mechanik, autor tablic logarytmicznych, prekursor informatyki (ur. 26 XII 1791)
- (130) 18 X 1886 – Ur. Helena Boguszevska, prozaik, autorka książek dla dzieci i młodzieży (zm. 11 XI 1978)
- (85) 18 X 1931 – Zm. Tomasz Edison (właśc. Thomas Alva Edison), uczoney amerykański, wynalazca żarówki elektrycznej, megafonu, fonografu, twórca podstaw współczesnej elektryczności (ur. 11 II 1847)
- 20 X – Światowy Dzień Osteoporozy
- (30) 20 X 1986 – Zm. Fritz Hochwaelder, pisarz i dramaturg austriacki (ur. 28 V 1911)
- (205) 22 X 1811 – Ur. Franciszek Liszt, węgierski kompozytor i pianista (zm. 31 VII 1886)
- (110) 22 X 1906 – Zm. Paul Cézanne, malarz francuski (ur. 19 I 1839)
- (110) 23 X 1906 – Ur. Antoni Kenar, rzeźbiarz, pedagog i tatarnik (zm. 19 II 1959)
- (95) 23 X 1921 – Ur. Henryk Derwich, poznański rysownik-humorysta (zm. 13 X 1983)
- 24 X – Światowy Dzień Informacji obchodzony z inicjatywy ONZ od 1972 r.
- 24 X – Dzień Organizacji Narodów Zjednoczonych obchodzony w rocznicę wejścia w życie Karty NZ (1945)
- (255) 24 X 1761 – Ur. Jakub Jasiński, poeta, działacz polityczny, generał (zm. 4 XI 1794)

- (135) 25 X 1881 – Ur. Pablo Picasso, malarz hiszpański, rzeźbiarz i działacz społeczny, twórca kubizmu (zm. 8 IV 1973)
- (75) 26 X 1941 – Zm. Arkadij Gajdar (właśc. Arkadij Pietrowicz Goli-
kow), pisarz rosyjski (ur. 22 I 1904)
- 27 X – Światowy Dzień Dziedzictwa Audiowizualnego
- 27 X – Światowy Dzień Modlitwy o Pokój
- (100) 27 X 1916 – Ur. Kazimierz Brandys, prozaik, eseista, dramaturg,
autor scenariuszy filmowych (zm. 11 III 2000)
- (25) 27 X 1991 – Zm. Andrzej Panufnik, kompozytor i dyrygent (ur.
24 IX 1914)
- (25) 27 X 1991 – Zm. Stefan Kisielewski, pisarz, krytyk muzyczny,
kompozytor, publicysta (ur. 7 III 1911)
- (105) 29 X 1911 – Zm. Joseph Pulitzer, amerykański publicysta, wydaw-
ca, fundator nagrody swego imienia (ur. 10 IV 1847)
- (145) 30 X 1871 – Ur. Paul Valéry, poeta francuski, symbolista, esei-
sta i krytyk (zm. 20 VII 1945)
- (105) 30 X 1911 – Ur. Wanda Bieńska, lekarka, „matka trędowatych”,
misjonarka (zm. 27 XI 2014)
- 31 X – Światowy Dzień Oszczędności
- (170) 31 X 1846 – Ur. Edmondo de Amicis, pisarz włoski (zm. 12 III
1908)

L i s t o p a d

- 1 XI – Wszystkich Świętych – Święto Zmarłych
- (95) 1 XI 1921 – Ur. Ida Fink, polskojęzyczna pisarka izraelska, dzien-
nikarka radiowa, bibliotekarka, tłumaczka (zm. 27 IX
2011)
- (10) 1 XI 2006 – Zm. William Styron, powieściopisarz amerykański,
laureat Nagrody Pulitzera w 1968 r. za powieść
„Wyznania Nata Turnera”, autor „Wyboru Zofii” (ur.
11 VI 1925)

- (180) 2 XI 1836 – Ur. Michał Elwiro Andriolli, polski rysownik, ilustrator i malarz (zm. 23 VIII 1893)
- (45) 2 XI 1971 – Zm. Janina Porazińska, autorka książek dla dzieci i młodzieży (ur. 29 IX 1888)
- (20) 2 XI 1996 – Zm. Artur Międzyrzecki, poeta, tłumacz literatury francuskiej i anglosaskiej, prezes polskiego (1991-1996) i wiceprezes światowego PEN Clubu (ur. 6 XI 1922)
- 3 XI – Dzień św. Huberta – patrona myśliwych, leśników i jeźdźców
- (115) 3 XI 1901 – Ur. Andre Malraux, francuski pisarz i polityk (zm. 23 XI 1976)
- (10) 3 XI 2006 – Zm. Zbigniew Henryk Grzegorski, poznański artysta fotografik, prezes Stowarzyszenia Klub Fotograficzny Pryzmat, redaktor kwartalnika „Foto-Zeszyty” (ur. 5 III 1921)
- (215) 4 XI 1801 – Ur. Seweryn Goszczyński, poeta, polityk (zm. 25 II 1876)
- (85) 4 XI 1931 – Zm. Artur Oppman (pseud. Or-Ot), poeta, varsavianista (ur. 14 VIII 1867)
- (70) 4 XI 1946 – Założenie UNESCO – Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Szkolnictwa, Nauki i Kultury
- (95) 6 XI 1921 – Ur. James Jones, pisarz amerykański (zm. 9 V 1977)
- (170) 7 XI 1846 – Zm. Jan Karol Marcinkowski, lekarz, działacz społeczny (ur. 23 VI 1800)
- (360) 8 XI 1656 – Ur. Edmund Halley, angielski astronom i matematyk (zm. 14 I 1742)
- 9 XI – Światowy Dzień Jakości obchodzony od 1989 r. z inicjatywy międzynarodowych organizacji ds. standaryzacji jakości
- 9 XI – Międzynarodowy Dzień Walki z Faszyzmem i Antysemityzmem

- 10 XI – Międzynarodowy Dzień Młodości
- (125) 10 XI 1891 – Zm. Artur Rimbaud, poeta francuski (ur. 20 X 1854)
- 11 XI – Święto Niepodległości – święto narodowe, odzyskanie przez Polskę niepodległości po 123 latach niewoli
- (195) 11 XI 1821 – Ur. Fiodor Dostojewski, pisarz rosyjski (zm. 9 II 1881)
- (210) 13 XI 1806 – Ur. Emilia Plater, uczestniczka powstania listopadowego (zm. 23 XII 1831)
- (185) 13 XI 1831 – Ur. James Clerk Maxwell, fizyk i astronom brytyjski (zm. 5 XI 1879)
- (180) 13 XI 1836 – Ur. Jarosław Dąbrowski, generał, dowódca Komuny Paryskiej (zm. 23 V 1871)
- (70) 13 XI 1946 – Ur. Stanisław Barańczak, poeta, tłumacz, krytyk literacki i eseista związany z Poznaniem (zm. 26 XII 2014)
- 14 XI – Światowy Dzień Cukrzycy – Światowy Dzień Walki z Cukrzycą
- (300) 14 XI 1716 – Zm. Gottfried Wilhelm Leibniz, filozof i matematyk niemiecki (ur. 1 VII 1646)
- (185) 14 XI 1831 – Zm. Georg Wilhelm Hegel, filozof niemiecki (ur. 27 VIII 1770)
- 15 XI – Międzynarodowy Dzień Pisarzy Uwięzionych obchodzony z inicjatywy Światowej Federacji PEN-Clubu
- (100) 15 XI 1916 – Zm. Henryk Sienkiewicz, powieściopisarz, nowelista, laureat Nagrody Nobla w 1905 roku, używał pseudonimu Litwos (ur. 5 V 1846)
- 16 XI – Światowy Dzień Tolerancji proklamowany przez UNESCO, obchodzony od 1996 r.
- 17 XI – Dzień Walki z Paleniem Tytoniu obchodzony od 1977 roku, w trzeci czwartek listopada
- 17 XI – Światowy Dzień Filozofii ogłoszony przez UNESCO, obchodzony w trzeci czwartek listopada

- 17 XI – Światowy Dzień Wcześniaka
- 17 XI – Ogólnopolski Dzień bez Długów
- 17 XI – Międzynarodowy Dzień Studentów obchodzony od 1941 r.
- (500) 17 XI 1516 – Ur. Klemens Janicki, poeta, przedstawiciel humanistycznej poezji polsko-łacińskiej (zm. I 1543 – dzień śmierci nieznan)
- 18 XI – Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach
- (230) 18 XI 1786 – Ur. Karol Maria Weber, kompozytor niemiecki, twórca narodowej opery romantycznej (zm. 5 VI 1826)
- (305) 19 XI 1711 – Ur. Michaił Łomonosow, rosyjski poeta i uczyony (zm. 15 IV 1765)
- (165) 19 XI 1851 – Ur. Wacław Nałkowski, geograf, publicysta, krytyk (zm. 29 I 1911)
- 21 XI – Światowy Dzień Telewizji
- 21 XI – Światowy Dzień Życzliwości (zwany też Światowym Dniem Pozdrowienia – World Halo Day) obchodzony od 1973 r.
- (205) 21 XI 1811 – Zm. Heinrich von Kleist, dramaturg i prozaik niemiecki (ur. 18 X 1777)
- (100) 22 XI 1916 – Zm. Jack London (właśc. John Griffith Chaney), pisarz amerykański (ur. 12 I 1876)
- (100) 23 XI 1916 – Ur. Tadeusz Hołuj, poeta, prozaik, dramaturg i publicysta (zm. 23 X 1985)
- (40) 23 XI 1976 – Zm. Andre Malraux, francuski pisarz i polityk (ur. 3 XI 1901)
- (190) 24 XI 1826 – Ur. Carlo Collodi (właśc. Carlo Lorenzini), włoski pisarz i dziennikarz (zm. 26 X 1890)
- (125) 24 XI 1891 – Ur. Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, poetka (zm. 9 VII 1945)

- 25 XI – Międzynarodowy Dzień Eliminacji Przemocy wobec Kobiet
- 25 XI – Światowy Dzień Pluszowego Misia ustanowiony w 2002 roku w setną rocznicę powstania zabawki „miś”
- 25 XI – Dzień Kolejarza
- (115) 25 XI 1901 – Ur. Władysław Jan Grabski, poeta, powieściopisarz i publicysta (zm. 3 XI 1970)
- (70) 26 XI 1946 – Zm. Anatolij Winogradow, pisarz rosyjski (ur. 9 IV 1888)
- (315) 27 XI 1701 – Ur. Celsjusz (właśc. Anders Celsius), szwedzki fizyk i astronom, w 1742 r. opracował skalę temperatur, tzw. „skalę Celsjusza” stosowaną w wielu krajach (zm. 25 IV 1744)
- (145) 28 XI 1871 – Ur. Andrzej Strug (właśc. Tadeusz Gałęcki), powieściopisarz, nowelista (zm. 7 XII 1937)
- (135) 28 XI 1881 – Ur. Stefan Zweig, pisarz austriacki (zm. 22 II 1942)
- 29 XI – Dzień Podchorążego
- (15) 29 XI 2001 – Zm. George Harrison, angielski muzyk i kompozytor, członek zespołu The Beatles (ur. 25 II 1943)

G r u d z i e ń

- 1 XII – Światowy Dzień Zapobiegania AIDS ogłoszony przez WHO z inicjatywy Międzynarodowej Konferencji AIDS w Londynie 1988 r.
- 2 XII – Międzynarodowy Dzień Upamiętniający Zniesienie Niewolnictwa
- (75) 2 XII 1941 – Zm. Edward Rydz-Śmigły, marszałek Polski od 1936 roku, polityk, jeden z organizatorów i przywódców Polskiej Organizacji Wojskowej (ur. 11 III 1886)

- 3 XII – Dzień Naftowca i Gazownika
- 4 XII – Dzień Górnika – Barbórka
- 5 XII – Międzynarodowy Dzień Pomocy Cierpiącym (Dzień Wolontariusza) ogłoszony w 1985 r. z inicjatywy Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych, obchodzony od 1986 r.
- (225) 5 XII 1791 – Zm. Wolfgang Amadeusz Mozart, kompozytor austriacki (ur. 27 I 1756)
- (180) 5 XII 1836 – Ur. Walery Wróblewski, działacz rewolucyjny (zm. 5 VIII 1908)
- (115) 5 XII 1901 – Ur. Walt Disney (właśc. Walter Elias Disney), amerykański reżyser i producent filmowy, wielokrotnie nagradzany Oscarem (zm. 15 XII 1966)
- (100) 5 XII 1916 – Ur. Hilary Koprowski, polski lekarz zamieszkały w USA, wirusolog i immunolog, twórca szczepionki przeciwko wirusowi polio (choroba Heinego-Medina) (zm. 11 IV 2013)
- (90) 6 XII 1926 – Zm. Claude Monet, malarz francuski, przedstawiciel impresjonizmu (ur. 14 XI 1840)
- (40) 6 XII 1976 – Zm. Waclaw Čtврtek, pisarz czeski, autor książek dla dzieci i młodzieży (ur. 4 IV 1911)
- (135) 7 XII 1881 – Ur. Marian Falski, pedagog, autor elementarza (zm. 8 X 1974)
- (120) 7 XII 1896 – Ur. Wiktor Dega, lekarz ortopeda, twórca polskiej szkoły rehabilitacji, Wielkopolein, profesor UAM i AM (zm. 16 II 1995)
- (40) 8 XII 1976 – Zm. Kazimierz Lisiecki, pedagog i wychowawca, współzałożyciel Towarzystwa Przyjaciół Dzieci Ulicy w 1928 r. (ur. 9 II 1902)
- 9 XII – Międzynarodowy Dzień Przeciwdziałania Korupcji
- (70) 9 XII 1946 – Podpisanie międzynarodowej konwencji o zapobieganiu i karaniu zbrodni ludobójstwa

- 10 XII – Międzynarodowy Dzień Ochrony Praw Dziecka
- 10 XII – Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka uchwalony w 1948 r. przez Zgromadzenie Ogólne NZ
- (125) 10 XII 1891 – Ur. Nelly Sachs, poetka niemiecka, laureatka Nagrody Nobla w 1966 roku (zm. 12 V 1970)
- (120) 10 XII 1896 – Zm. Alfred Nobel, uczonec szwedzki, wynalazca dynamitu, fundator Nagrody Nobla (ur. 21 X 1833)
- (115) 10 XII 1901 – Ustanowienie Nagrody Nobla
- (80) 10 XII 1936 – Zm. Luigi Pirandello, pisarz i dramaturg włoski, laureat Nagrody Nobla w 1934 roku (ur. 28 VI 1867)
- 11 XII – Międzynarodowy Dzień Terenów Górskich
- (140) 11 XII 1876 – Ur. Mieczysław Karłowicz, kompozytor, taternik (zm. 8 II 1909)
- (105) 11 XII 1911 – Ur. Nadżib Mahfuz, pisarz egipski, pierwszy arabski laureat Nagrody Nobla w 1988 roku (zm. 30 VIII 2006)
- (70) 11 XII 1946 – Utworzenie funduszu Narodów Zjednoczonych na rzecz UNICEF
- (250) 12 XII 1766 – Ur. Mikołaj Karamzin, pisarz i historyk rosyjski (zm. 3 VI 1826)
- (195) 12 XII 1821 – Ur. Gustave Flaubert, pisarz francuski (zm. 8 V 1880)
- 13 XII – Dzień Pamięci Ofiar Stanu Wojennego ogłoszony przez Sejm RP w 2002 r.
- 13 XII – Dzień Księgarza
- (200) 13 XII 1816 – Ur. Ernest von Siemens, niemiecki wynalazca i konstruktor w dziedzinie elektrotechniki (zm. 6 XII 1892)
- (50) 13 XII 1966 – Zm. Stanisław Mikołajczyk, polityk, premier rządu RP na uchodźstwie od listopada 1944 roku (ur. 18 VIII 1901)

- (35) 13 XII 1981 – Wprowadzenie stanu wojennego w Polsce. Utworzenie Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego z gen. Wojciechem Jaruzelskim na czele
- (115) 14 XII 1901 – Ur. Kazimierz Michałowski, archeolog, egiptolog, historyk sztuki, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, kierownik polskiej ekspedycji archeologicznej w Azji i Afryce (zm. 1 I 1981)
- (15) 14 XII 2001 – Zm. Ignacy Moś, fundator Muzeum Literackiego Henryka Sienkiewicza w Poznaniu (ur. 17 V 1917)
- (95) 15 XII 1921 – Ur. Tymoteusz Karpowicz, poeta, prozaik, dramaturg, tłumacz, twórca poezji lingwistycznej (zm. 26 VI 2005)
- (60) 15 XII 1956 – Utworzenie Polskiego Towarzystwa Książek
- (50) 15 XII 1966 – Zm. Walt Disney (właśc. Walter Elias Disney), amerykański reżyser i producent filmowy, wielokrotnie nagradzany Oscarem (ur. 5 XII 1901)
- (35) 16 XII 1981 – W kopalni „Wujek” podczas pacyfikacji strajku przez oddziały ZOMO zginęło 9 górników
- (95) 17 XII 1921 – Zm. Gabriela Zapolska (Korwin-Piotrowska, 1 v. Śnieżko-Błocka, 2 v. Janowska), pisarka, nowelistka (ur. 30 III 1857)
- 18 XII – Międzynarodowy Dzień Migranta ustanowiony przez ONZ 4 grudnia 2000 roku
- (120) 18 XII 1896 – Ur. Stanisław Cat Mackiewicz, poeta, publicysta (zm. 18 II 1966)
- (100) 18 XII 1916 – Bitwa pod Verdun, podczas I wojny światowej
- (45) 18 XII 1971 – Zm. Aleksandr Twardowski, poeta rosyjski, nowelista, krytyk literacki (ur. 21 VI 1910)
- (10) 18 XII 2006 – Zm. Andrzej Szmidt, poeta polski, z pokolenia „Współczesności” (ur. 1933)
- (150) 19 XII 1866 – Ur. Edmund Biernacki, lekarz, patolog i neurolog, autor prac o opadaniu erytrocytów tzw. odczynu Biernackiego (zm. 29 XII 1911)

- 20 XII – Międzynarodowy Dzień Solidarności
- (20) 20 XII 1996 – Zm. Carl Sagan, astronom i pisarz amerykański (ur. 9 XI 1934)
- 21 XII – Dzień Pamięci o Poległych i Zmarłych w Misjach i Operacjach Wojskowych poza Granicami Państwa
- (155) 22 XII 1861 – Ur. Miriam (właśc. Zenon Przesmycki), poeta i krytyk literacki (zm. 17 X 1944)
- (140) 22 XII 1876 – Ur. Filippo Marinetti, pisarz i polityk włoski, tworzący także w języku francuskim, inicjator i teoretyk futuryzmu (zm. 2 XII 1944)
- (185) 23 XII 1831 – Zm. Emilia Plater, uczestniczka powstania listopadowego (ur. 13 XI 1806)
- (130) 23 XII 1886 – Ur. Giuseppe Tomasi di Lampedusa, włoski powieściopisarz (zm. 23 VII 1957)
- (220) 24 XII 1796 – Ur. Tytus Działyński, mecenas sztuki, wydawca, założyciel Biblioteki Kórnickiej (zm. 11 IV 1861)
- (115) 24 XII 1901 – Ur. Alaksander Fadiejew, pisarz rosyjski (zm. 13 V 1956)
- (10) 24 XII 2006 – Zm. Tadeusz Chrzanowski, profesor UJ, historyk sztuki, autor ok. 300 książek i publikacji m.in. „Sztuka w Polsce Piastów i Jagiellonów”, fotografik, poeta i tłumacz, przewodniczący Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, współautor ponad 40 tomików Katalogu Zabytków Sztuki w Polsce (ur. 14 V 1926)
- (225) 26 XII 1791 – Ur. Charles Babbage, angielski matematyk, astronom i mechanik, autor tablic logarytmicznych, prekursor informatyki (zm. 18 X 1871)
- (130) 26 XII 1886 – Ur. Stefan Wierczyński-Vrtel, bibliograf, bibliotekarz, historyk literatury polskiej i słowiańskiej, profesor UP (zm. 3 II 1963)
- (125) 26 XII 1891 – Ur. Henry Miller, pisarz amerykański, przedstawiciel skrajnego indywidualizmu (zm. 7 VI 1980)

- 27 XII – Rocznicą wybuchu powstania wielkopolskiego
- (445) 27 XII 1571 – Ur. Johannes Kepler, astronom i matematyk niemiecki (zm. 15 XI 1630)
- (80) 27 XII 1936 – Zm. Leon Wyczółkowski, malarz i grafik polski (ur. 11 IV 1852)
- (130) 28 XII 1886 – Zm. Kazimierz Kantak, działacz polityczny, poseł do sejmu pruskiego, propagator turystyki tatrzańskiej, związany z Wielkopolską (ur. 22 III 1824)
- (30) 28 XII 1986 – Zm. John D. MacDonald, autor powieści i opowiadań kryminalnych (ur. 24 VII 1916)
- 29 XII – Światowy Dzień Różnorodności
- (105) 29 XII 1911 – Zm. Edmund Biernacki, lekarz, patolog i neurolog, autor prac o opadaniu erytrocytów tzw. odczynu Biernackiego (ur. 19 XII 1866)
- (95) 29 XII 1921 – Ur. Ludwik Jerzy Kern, poeta, satyryk, dziennikarz, autor utworów dla dzieci (zm. 29 X 2010)
- (90) 29 XII 1926 – Zm. Rainer Maria Rilke, poeta austriacki, prekursor egzystencjalizmu (ur. 4 XII 1875)
- (160) 31 XII 1856 – Ur. Wojciech Kossak, malarz polski (zm. 29 VII 1942)
- (155) 31 XII 1861 – Ur. Włodzimierz Przerwa Tetmajer, malarz, poeta, działacz ludowy (zm. 26 XII 1923)
- (40) 31 XII 1976 – Zm. Elżbieta Jackiewiczowa, prozaik, publicysta (ur. 22 II 1902)
- (30) 31 XII 1986 – Zm. Olgierd Terlecki, pisarz i eseista historyczny (ur. 18 X 1922)

II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

Cezary Rosiński

NAJNOWSZY POLSKI REPORTAŻ LITERACKI

Reportaż, jak podaje w doskonale znanym haśle słownikowym Krzysztof Kąkolewski, wyrasta wprawdzie ze sprawozdania dziennikarskiego, odpowiadającego na pytania: kto?, gdzie?, kiedy?, jak? i dlaczego?, ale jego prapoczątków doszukiwać się można w opowieściach ludów pierwotnych, w zapisach *Biblii*, czy dziełach antycznych. Warto jednak potraktować na wstępie reportaż jako gatunek historyczny, zależny skądinąd od przemian cywilizacyjnych, takich jak powstanie globalnego rynku, rozwój masowej komunikacji i światową wymianę informacji, a wraz z nią pojawienie się nowoczesnej prasy.

Ze wszystkich prób definicyjnych wynikają zdaniem Kazimierza Wolny-Zmorzyńskiego, trzy wnioski: po pierwsze, podstawą bytu reportażu jest wcześniejsze zaistnienie jakiegoś zdarzenia lub zjawiska w rzeczywistości pozatekstowej, po drugie, reportaż to typ piśmiennictwa, który pełni w pierwszej kolejności funkcję dziennikarską, wreszcie po trzecie – jakieś cechy języka, kompozycji lub struktury tekstu pozwalają widzieć w nim także jeden z gatunków literatury pięknej. Mowa jest zatem o hybrydzie, która pokonuje wcześniejsze ograniczenia, bo o ile reportaż od literatury pięknej oddziela wymóg autentyzmu, a od dziennikarstwa piękno formy, to reportaż literacki komplikuje te obostrzenia i uniemożliwia zaproponowanie zwięzłej definicji. Reportaż literacki jest zatem rodzajem reportażu, będącego gatunkiem dziennikarstwa, którego źródła z kolei biorą się z literatury.

Jak wyróżnić reportaż literacki? Być może zwracając uwagę na charakterystyczne dla literatury uporządkowanie naddane lub analizując liczbę metafor, które występują w tekście albo biorąc pod uwagę miejsce przedruku – periodyk literacki lub książkę. Uznając literackość reportażu trzeba zwrócić jednak uwagę na najbardziej swoistą cechę literatury pięknej, a więc uznanie jej za dzieło sztuki i obiekt przeżycia estetycznego. Reportaż literacki ma przekazywać informacje i wywoływać emocje. Dokumentaryzm, autentyzm, wiarygodność i aktualność to cechy, które wywodzą się zarówno z publicystyki, jak i prozy fabularnej. Reportaż zbliża się do formuły opowieści reportażowej, odchodzi więc od obowiązku pełnej sprawdzalności faktów na rzecz ich syntetyzowania. Zdarzenia zostają sfabularyzowane, a techniki narracyjne wzbogacone o zapis monologu bohatera, stylizację środowiskową lub aluzyjność.

Maciej Siembieda, autor książki *Reportaż po polsku* przedstawia legendę, która mówi, że reportaż po polsku wziął się z omyłkowego tłumaczenia łacińskiego słowa *reporto*. „Donoszę”, związane z tym, że reporter jedzie do miejsca zdarzenia i donosi czytelnikowi o wszystkim, co widział, zostało zastąpione czasownikiem „odnoszę”, reporter jedzie więc do miejsca zdarzenia i odnosi do świadomości czytelnika wszystko, co widział i czego się dowiedział. Zamiast napisać o zdarzeniu, gotów jest oddać słowami dźwięki i odmalować kolory, a w działaniu bohatera odnaleźć ogólnoludzką cechę. Ten podział widać też w odróżnieniu reportera od reportażyisty, tego, który poluje na gorące tematy i tego, który zajmuje się pisaniem reportaży.

Literackość reportażu jest wynikiem historycznie względnych warunków, dzięki którym wypowiedź zaliczana jest do dzieł literatury pięknej. Polega jednak nie tylko na posługiwaniu się środkami specyficznie literackimi, ale także na wkroczeniu przez reportażystę w obszar problemów należących do literatury, gdzie językiem prostym opowiada o rzeczywistości trudnej i złożonej. Zmaga się więc z przedstawieniem rzeczywistych faktów i klimatu wydarzeń, na które nakładają się uplastycznione obrazy, balansujące na granicy fikcyjności. Według Hanny Kral tym, co czyni z reportażu literaturę są słowa i autorskie piętno, świat bowiem nie tylko zostaje przepuszczony przez filtr osobowości autora opowieści, który poświęca siebie na rzecz czegoś innego, ale podpisuje również pakt faktograficzny, za sprawą którego zaświadcza o autentyczności opisywanych zjawisk. Od opowiadania reportaż odróżnia więc przede wszystkim sygnatura.

Wewnętrzne opozycje towarzyszą nie tylko tekstowi, ale też wcześniejszej wobec niego intencji reporterskiej, w której ścierają się dwa przeświadczenia. Jedno zakłada istnienie rzeczywistości obiektywnej, która zawiera w sobie przekazywalną prawdę, a drugie skażone jest podejrzeniem, że w procesie od faktu do tekstu prawda ulega wielorakim deformacjom. Refleksja z dziedziny reportażowej prawdy i fikcji oraz tekstualnych możliwości przekazywania doświadczenia, urasta do rozmiarów dla literatury najistotniejszych. Reportaż w genealogii multimedialnej Edwarda Balcerzana jest przecież jednym z trzech (obok eseju i felietonu) paradygmatów rodzajowych. Staje się zatem gatunkiem modelowym, którego cechy konstytutywne uobecniają się nie tylko w tekstach reportażowych, ale we wszystkich formach komunikacji. Intencja reporterska, starsza od gatunku reportażu reprezentuje ogólnoludzką naturę i może stać się fundamentem twórczości literackiej. W tym ujęciu reportaż nie zajmuje już marginalnego miejsca na mapie gatunków, ale staje się jej centrum.

Tym dla najnowszego reportażu obok literackich środków wyrazu są dwudziestowieczne nowe media oraz dwa nazwiska wybitnych polskich reportażyistów. Technologia minionego wieku umożliwiła kilka sposobów na to, by od

tego co odbierane, przejść do tego, co opowiadane. Instancje nadawcze oferują odmienne możliwości. Fotografia zatrzymuje fragment i unieruchamia moment, relacja radiowa daje pozory udziału w emocjach, a film umożliwia przesuwanie perspektywy od planu ogólnego po zbliżenie na detal. Spośród nich to właśnie wyobrażenia i techniki filmowe, a więc myślenie obrazami, najbardziej kształtują wyobraźnię reporterską, podsuwając jej ruchome obrazy, z których wyłania się opowieść.

Mistrzami dwóch biegunów reportażowego pisania są Ryszard Kapuściński i Hanna Krall. Biegun pierwszy, eseizowany, często kadrowany jest jak fotografia. Uwzględnia historyczne tło i pokazuje wielu bohaterów w półzbliżeniu, ale tylko po to, by wyjaśnić moment. W środku opowieści znajduje się opowiadający. Drugim sposobem jest filmowe zbliżenie, operujące montażem i stop-klatką. Oba te zabiegi sprawiają, że lektura reportażu wymaga współuczestnictwa odbiorcy. Świat nie jest już tłumaczony, bo w centrum nie znajduje się zbiorowość lub reportażysta, ale indywidualny bohater.

Twórcy najnowszego polskiego reportażu to pokolenie dzisiejszych czterdziesto- i pięćdziesięciolatków zorganizowane wokół „Dużego Formatu”, dodatku do „Gazety Wyborczej”. Polska szkoła reportażu stworzona przez Małgorzatę Szejnert przywróciła literaturę faktu z niebytu, w który wpadła po stanie wojennym. Prasa podziemna uniemożliwiała pisanie reportażu, które mogły dekonspirować informatorów. Pełny kamuflaż sprawiał z kolei, że tekst stawał się niewiarygodny. Stworzony w 1991 roku dział reportażu „Wyborczej” zgodnie z zapowiedzią Adama Michnika, miał zaproponować spotkanie ze światem wartości delikatnych i kruchych, ze słowami wypowiedzianymi szeptem raczej niż krzykiem. Stawał więc w kontrze do ostrych konfliktów i obelżywych słów.

Szejnert młodym wówczas adeptom, w poczet których można zaliczyć Beatę Pawlak, Lidie Ostałowską, Mariusza Szczygła, Wojciecha Tochmana, Wojciecha Jagielskiego i Jacka Hugo-Badera podpowiadała, by bazowali na tradycyjnych wzorach rozumianych jako uważność w budowaniu tekstu oraz wyczulenie na potrzeby współczesnego odbiorcy. Oto kilka z nich:

- tytuł ma przyciągać uwagę i być intrygujący, np. *Cygan to ja* Lidii Ostałowskiej,
- korpus należy dzielić na wyraźnie zaznaczone części, osobno zatytułowane, co ułatwia czytanie i porządkuje wiedzę odbiorcy o prezentowanych wydarzeniach,
- zestawiać fakty, opisywać bohaterów i środowisko plastycznie, by odbiorcy mogli sobie wyobrazić i postaci, i dane miejsca (obrazowanie, ale z naciskiem na rysy szczególne postaci i miejsc),

– oddawać klimat zdarzeń poprzez wciąganie odbiorców do śledzenia zdarzeń z punktu widzenia bohatera (iluzja uczestnictwa, chwyt literackie: patrzę na świat oczami postaci).

Większość z wyżej wymienionych sugestii wynika z medialnego potencjału reportażu i zbliża się w swoich zaleceniach do *feature* – wypowiedzi prasowej znanej w USA od czasów przedwojennych, oznaczającej relację, która oprócz podstawowych faktów o rzeczywistości realnej, zawiera także takie szczegóły jak: tło informacyjne wydarzeń i chronologiczne uporządkowanie faktów, te z kolei opisane zostają w sposób zdawkowy i wybiórczy.

Polski najnowszy reportaż, z jednej strony czerpiący z tradycyjnych wzorców, skutecznie odnajduje swoje miejsce w medialnych, umasowionych ścieżkach komunikacyjnych. Jego specyfikę warto zestawić z kilkoma wzorcami. Reportaż francuski jest socjologiczny, nie ma aspiracji literackich, skupia się zatem przede wszystkim na bolączkach społecznych. Reportaż anglosaski jest obiektywizujący, chłodny ton koresponduje z niedomówieniami i wyraźnym oddzieleniem opisu od komentarza. Polski reportaż, równoważący perspektywę uniwersalną bądź wydobywający ją z indywidualnych historii, daje reportażyście dużo więcej swobody, ale wiąże się ze zwiększoną odpowiedzialnością. Dwupoziomowa struktura tekstu pozwala znaleźć powierzchnię i głębię. Pierwsza z nich nasycona jest dosłownym przesłaniem, druga – ukryta pod językiem zwyczajnych opisów, składa się z pozornie przypadkowych, ale ważkich słów. W pierwszej otrzymujemy prawdę faktograficzną, w drugiej – trudniejszą, egzystencjalną.

Literackie walory reportażu pozwalają zatem na indywidualne, a co za tym idzie – bardziej wnikliwe spojrzenie oraz na unikanie dosłowności. Doskonale ten kierunek widać w przypadku twórczości Mariusza Szczygła. *Gottland*, zbiór reportaży poświęconych Republice Czeskiej opowiada o historii najnowszej naszych południowych sąsiadów. Autor korzysta z reporterskiego warsztatu, a więc naczelnie wyszukuje dawnych bohaterów, ich rodziny oraz znajomych, rozmawia ze świadkami, ale dociera też do nieznanych wcześniej dokumentów. Praca reportażyisty to jednak nie tylko zbieranie materiałów, ale i twórcza ich obróbka. Dlatego Szczygieł zachowuje się nie jak reporter prasowy, ale jak pisarz, który indywidualizuje styl i eksperymentuje formalnie – wprowadza do tekstu miniatury, szkice, kilkuakapitowe zaledwie dygresje. Mowa półsłówkami lub słowami kluczami sprawia, że siłą reportażu staje się metafora. Czasowe wymieszanie i pozornie postrzępione historie wymagają wnikliwej lektury i dopiero wtedy stają się logiczną całością.

Siłą zbioru jest wnikliwe spojrzenie, które każe widzieć w Czechach już nie stereotypowych sąsiadów, ale mieszkańców kraju, doświadczonych przez komunistyczną przeszłość. To polska, a więc zewnętrzna perspektywa prób

rozliczenia z dawną, a więc trudną i niejednoznaczną pamięcią. W tym sensie najbardziej interesujący wydaje się *Dowód miłości*, opowiadający o losach pomnika Stalina w Pradze w latach 1949-62, o konkursie, budowie, odsłonięciu i wreszcie zburzeniu. Pomnik jest jednak tylko pretekstem, by opowiedzieć o społeczeństwie, doświadczonym przez okrutną i samowolną władzę. Szczygiel zestawia przeszłość z teraźniejszością i otrzymuje zaskakujący rezultat. Pomnik Stalina stoi w Pradze do dziś. Wyparcie bolesnych wydarzeń z pamięci towarzyszy mentalne zniewolenie i nieustający lęk, że dawna rzeczywistość może powrócić.

Gottland z łatwością można nazwać zapisem różnych punktów widzenia, ale to określenie w sposób pełniejszy realizuje się w przypadku *Farb wodnych* Lidii Ostałowskiej. Jak inaczej określić reportaż z obozu koncentracyjnego, który zaczyna się od prapremiery Disnejowskiej kreskówki? Stusznym skojarzeniem jest zamiłowanie Hitlera do kreskówek, ale reportażystka opowiada historię Diny Gottliebovej, czeskiej Żydówki, która w Auschwitz-Birkenau zajmowała się malowaniem, najpierw numerów na barakach, potem portretów esesmanów, wreszcie portretów Cyganów na rozkaz doktora Mengele. To właśnie obozowe obrazy stają się centrum opowieści, która skręca w stronę biografii Diny, refleksji na temat pamięci indywidualnej i zbiorowej, bo portrety są dla europejskich Romów jednym z kilku zaledwie materialnych śladów zagłady ich pobratymców oraz sztuki nie po Oświęcimiu – jak chciałby Teodor W. Adorno – ale właśnie w Oświęcimiu. Aby opowiedzieć o wszystkim potrzebna jest pojemna formuła. Ostałowska wybiera mozaikę, która rozrzedza główny nurt opowieści pobocznymi wątkami i pozwala je wszystkie zrównoważyć. Nie wiadomo zatem, czy ważniejsza jest historia Diny, eksterminacja Romów, czy zagadnienie polityki historycznej. Mozaika jednak unieważnia takie pytania i pozwala zadać inne: a co, jeśli sztuka służy ludobójstwu, a do tego sprawia przyjemność?

Można zaryzykować tezę, że najnowszy reportaż ma głębokie humanistyczne przesłanie, które realizuje się w geście pochylenia nad drugim człowiekiem – potrzebującym uwagi, często pokrzywdzonym przez los. To zainteresowanie wymaga wysiłku i odpowiedzialności, bo poza recepcją indywidualnej historii, oferuje też przedstawienie wizji świata w sposób przejmujący i wielowarstwowy. Tę właśnie misję – donoszenie do świadomości ludzi informacji o rzeczywistości oraz otwieranie człowieka i służenie mu swoimi pytaniami za lustro – można uznać za podstawę reporterskiej działalności Wojciecha Tochmana. Moralna odpowiedzialność, by opisać cierpienie i świadczyć o tym, co się stało wymaga uprzedniego zderzenia się z czymś losem. Reportażysta pisze więc o chorobach (*Pamiętnik chorego z wrodzoną wadą serca*, *Boso po śniegu*), o zaginionych i odnalezionych (*Ludzie są*

porządni, Człowiek, który powstał z torów) lub o wypadku autobusu wiozącego uczniowską wycieczkę na Jasną Górę, w którym zginęło 13 osób. W *Majżeszowym krzaku* Tochman znajduje miejsce na to, czego brakuje w poetyce notki informacyjnej. Interesując się losem pojedynczego człowieka decyduje się na dopisanie ciągów dalszych. Spotykając się z osobami ocalonymi z wypadku, interesuje się ich życiem i wcześniejszymi planami, które uległy zmianie po traumatycznym przeżyciu. Bohaterów traktuje podmiotowo, wymieniając ich godność, ową godność im przywraca. Kluczem do zrozumienia opowieści stają się kwestie etyczne – odpowiedzialność, solidarność i miłosierdzie. Reportaż staje się zaangażowany w tym sensie, że staje przeciw praktykom stygmatyzacji, plotki i zawiści wobec tych, którzy przeżyli lub na owej tragedii się wzbogacili. Reportaż, stając się nie tyle stroną w konflikcie, ile mediatorem, wkracza na obce dla siebie pole. Religijne konteksty pojawiają się po to, by opisywaną tragedię umieścić w większym, aksjologicznym i egzystencjalnym porządku.

Określone nastawienie w tekście reportażu widoczne może być jedynie za sprawą zabiegów formalnych. Aby opowiedziana historia została zrozumiana, aby czytelnik pojął jej istotę, a jednocześnie pozostał w zdziwieniu, że spokojna rzeczywistość może w łatwy sposób zmienić się w dramatyczną, Tochman sprowadza język swoich reportaży do punktu zero. Reportażysta, ukryty za swoim słowem, pozwala by jego wypowiedzi były kształtowane przez wydarzenia. Język, który staje się metodą na przedstawienie prawdy, przyjmujący postać minimalizmu i lapidarności, a zredukowany do najbardziej ubogiej formy staje się poezją. Czymże jest ten fragment *Jakbyś kamień jadła?*

„Nikt nie idzie, nikt stąd nie wychodzi, lepiej nie.
Siedzą i oglądają: każdy swój własny film.
Ktoś jednak krzyczy, wyje raczej.
Ktoś się śmieje. Patrzy w lusterko.
Wali pięściami we własną czaszkę.
Płacze.
Wybałusza oczy, pokazuje język.
Sika na trawę.
Ktoś inny w spodnie, cieknie mu z nogawek.”

Relacja reporterska przyjmująca formę wiersza zdaniowego, która upraszcza język do zdawkowych komunikatów, wywołuje jego wewnętrzny sprzeciw. Język, który nie wytrzymuje konfrontacji ze światem pęka. Powstałe szczeliny mogą być dowodem na to, że język nie jest zdolny do przekazania indywidualnej tragedii, ale potraktowane jako efekt najwyższego stopnia świadomości

językowej dają się odczytywać niczym poemat – przynoszą zatem więcej informacji na temat ludzkich tragedii niż słownikowe znaczenie poszczególnych słów jest w stanie unieść. Dlatego właśnie teksty Tochmana niosą ze sobą olbrzymi ładunek emocjonalny.

Osobnymi jakościami rządzi się twórczość Jacka Hugo-Badera, którego styl dostosowywany zostaje do tematu, a podróżnicza pasja i potrzeba docierania do zakątków i ludzi znajduje odzwierciedlenie w tekście. Autor często ujawnia się w tekście, pisząc ironicznie o zdarzeniach i bohaterach oraz wyrażając własne opinie. Nie inaczej jest w *Dziennikach kołymskich*, zapisie wędrówki po Trakcie Kołymskim – białym krematorium i arktycznym piekle. Reportażysty nie interesuje jednak łagrowa historia Kołomy, stara się odpowiedzieć na pytanie jak można żyć w tym nieludzkim miejscu i co sprawia, że ludzie osiedlają się na „biegunie okrucieństwa”, kompletuje więc historie o szatanach, szalonych niedźwiedziach, które polują na ludzi, bo ci smakiem przypominają renifery, o córce Jeżowa, jednego z największych zwyrodnialców ZSRR, która musi żyć z piętnem ojca, o madame Marianne, Francuzce, szukającej na Kołymie śladów ojca. Reportaż ustępuje tu miejsca dziennikowi, a nawet gawędzie. Wynika to z pewnością z faktu, że tytułowa klasyfikacja gatunkowa odnosi się do dziennika publikowanego w Internecie w trakcie podróży autora. To przykład sytuacji, w której reportażowa etykieta zaczyna być niewygodna i zostaje odrzucona na rzecz bardziej subiektywnego gatunku. W komentarzach po ukazaniu się książki zarzucano autorowi błędy merytoryczne i zbyt dużą koncentrację na własnej osobie. Odżyły zatem pytania o prawa i możliwości reportażysty względem bohaterów swoich tekstów i czytelników.

Reportażysta może przyjąć bowiem jedną z kilku strategii: stać się świadkiem, obserwując różne sytuacje i patrząc na bohaterów z pewnego dystansu, chce wtedy zwykle być obiektywny, wysuwając na pierwszy plan sprawy najważniejsze; może być uczestnikiem przedstawianych zdarzeń – jednym z bohaterów, rejestrującym zdarzenia tak, jak przebiegały, jego spostrzeżenia są wtedy jednostronne; zostać słuchaczem – dowiadyuje się wtedy o bohaterach i zdarzeniach dzięki osobie opowiadającej, która była świadkiem, ta osoba staje się właśnie podmiotem relacjonującym, a reportażysta usuwa się w cień; może być wreszcie rekonstruktorem zdarzeń, odtwarzając wydarzenia na podstawie zebranych materiałów i układając je w logiczną całość, przedstawiane zdarzenia nie rodzą się w jego wyobraźni, ale są wynikiem ustrukturyzowania rzeczywistości. Pisząc o autentycznych osobach, reporter wie więcej, niż powinien powiedzieć, towarzyszy mu zatem sztuka dyskrekcji i rezygnacji.

Najnowszy reportaż musi mierzyć się z dawnymi, lecz ciągle aktualnymi pytaniami na temat reportażu. Chodzi oczywiście o zagadnienie prawdy, prawdopodobieństwa i fikcjonalności w reportażu. Krzysztof Kąkolewski pisał, że fikcja jest w reportażu przyznaniem się autora do niemożności lub nieumiejętności dotarcia do materiałów prawdziwych. Sprawa jest jednak dużo bardziej skomplikowana. Czy jawnym przekłamaniem i fikcją jest stworzenie bohatera, który staje się nośnikiem wielu biografii, jak zrobił to Wojciech Jagielski w *Nocnych wędrówkach*? Postaci złożone z kilku biografii świadczą przecież prawdę konkretnych losów ludzkich. Czy zmyśleniem jest może podzielenie swojej bohaterki na dwie osoby przez Mariusza Szczygła, który podjął tę decyzję zgodnie z zasadą, by swoich bohaterów nie krzywdzić? Pytania o elementy fikcji w reportażu, przyzwolenie na manipulowanie faktami tak, by ich wymowa była prawdziwa, wprowadzanie fikcyjnego tła, które staje się polem działań mających miejsce w rzeczywistości, czy wreszcie poszerzona definicja faktu, nie dającego się zredukować do zaobserwowanych zjawisk i uwzględniającego takie kategorie jak klimat, mentalność czy uczucia, pozostają ciągle zagadnieniami otwartymi.

Pytanie o granice reportażu jest również pytaniem o narzędzia badawcze, które pozwalają reportaż poznać i zrozumieć. Tekst w formie kazania, a takim jest przecież *Wściekły pies* Wojciecha Tochmana to opowieść księdza o swoich doznaniach erotycznych, o lęku wywołanym obawami, że preferencje seksualne zostaną odkryte, wreszcie o wyrzutach sumienia. Mimo że materiał jest autentyczny, to przedstawiona forma zostaje zmyślona, bo sytuacja wygłoszenia kazania w kościele jest fikcyjna. Ubogacone sensory wymagają narzędzi interpretacyjnych bliskich literaturoznawstwu. W tym właśnie sensie literackość reportażu może oznaczać jeszcze jedną rzecz – to właśnie, że znajduje lub powinien się znaleźć w zasięgu metodologicznym literaturoznawstwa. Warto więc zacząć czytać reportaż, pytając o kategorię doświadczenia, narratologię, problem reprezentacji, kategorię Obcego czy studia postkolonialne.

Reportaż, zbliżając się do literatury, nie dąży jedynie do opisu rzeczywistości, ale skupia się na ludzkiej jednostce, a jest to przecież cecha poznania literackiego, to przecież zawsze subiektywne działanie w celu zrozumienia. Nie jest on jednak wyłącznie gatunkiem literackim, to również skodyfikowany sposób relacji z rzeczywistością. W pierwszej kolejności ją rozszerza, ogniskując swoją uwagę na szczególe, z uważnością przyglądając się wydarzeniom i przysłuchując się bohaterom, sprawia, że świat się rozszerza. Obecność reportera ma związek z tym, że interpretacja i znakowy sposób rozumienia świata nie wystarczają, gdyż jest on substancjalny i materialny, doświadczalny w namacalny sposób. Dopiero po tej reporterskiej aktywności następuje proces multiplikowania rzeczywistości, tekstualnego jej pomnożenia.

Ale pierwsza faza pozostaje niedostępna. Reportaż staje w opozycji wobec symulacji, gdyż u jego źródła leży materialność i dotykalność, oznacza to, że tradycyjne kategorie prawdy i fałszu już od dawna nie powinny być traktowane na gruncie reportażu jako opozycyjne.

BIBLIOGRAFIA

Literatura podmiotu:

1. HUGO-BADER J., *Dzienniki kołymskie*, Wołowiec 2011.
2. JAGIELSKA G., *Miłość z kamienia. Życie z reporterem wojennym*, Kraków 2013.
3. JAGIELSKI W., *Nocni wędrowcy*, Warszawa 2009.
4. OSTAŁOWSKA L., *Farby wodne*, Wołowiec 2011.
5. SPRINGER F., *Miedzianka – historia znikania*, Wołowiec 2011.
6. SZCZYGIEŁ M., *Gottland*, Wołowiec 2010.
7. TOCHMAN W., *Jakbyś kamień jałta*, Wołowiec 2008.
8. TOCHMAN W., *Wściekły pies*, Kraków 2007.

Literatura przedmiotu:

a. Pozycje zwarte

1. *DZIENNIKARSTWO a literatura w XX i XXI wieku*, red. K. Wolny-Zmorzyński, Warszawa 2011.
2. KĄKOLEWSKI K., *Reportaż*, [w:] *Słownik literatury polskiej XX wieku*, red. A. Brodzka i inni, Wrocław 1993.
3. *MISTRZOWIE literatury czy dziennikarstwa?*, red. K. Wolny-Zmorzyński, Warszawa 2011.
4. REJTER A., *Kształtowanie się gatunku reportażu podróżniczego w perspektywie stylistycznej i pragmatycznej*, Katowice 2000.
5. *REPORTAŻ a przemiany społeczne po 1989 roku*, red. K. Wolny-Zmorzyński, W. Furman, Kraków-Rzeszów 2005.
6. *REPORTAŻ bez granic? Teksty, warsztat reportera, zjawiska medialne*, red. I. Borkowski, Wrocław 2010.
7. SIEMBIEDA M., *Reportaż po polsku*, Poznań 2003.
8. WOLNY K., *Reportaż – jak go napisać?*, Rzeszów 1996.

b. Artykuły

1. BALCERZAN Edward, *W stronę genologii multimedialnej* „Teksty Drugie” 1999, nr 6, s. 7-24
2. DĄBROWSKI Paweł, *Kłopoty z reportażem (Wokół sporu o „literackość” reportażu)*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace Literackie” 2000, nr 37, s. 243-257
3. KOC Krzysztof, *Reportaż metafizyczny, czyli Wojciech Tochman o tajemnicy cierpienia*, „Polonistyka”, 2008, nr 7, s. 46-52
4. OBARA-Grączewska Ewa, „*Reportażowanie*” – odkrywanie rzeczywistości, „Polonistyka” 2007, nr 10, s. 25-30
5. WINNICKI R., *Planeta Kołyma*, „Odra” 2002, nr 5
6. ZIMNOCH Mateusz, *Przestrzenie reportażu. O Dziennikach kołymijskich Jacka Hugo-Badera*, „Znak” 2012, nr 9
7. ZIMNOCH Mateusz, *Reportaż w płynnej nowoczesności*, „Znak” 2012, nr 3, s. 116-118
8. ZIMNOCH Mateusz, *Śmierć przywrócona. Ludobójstwo w reportażach Wojciecha Tochmana*, „Ruch Literacki” 2013, z. 6, s. 671-688

Netografia przedmiotu

1. FIAŁKOWSKI, T., *Królowna Śnieżka w Auschwitz*, http://wyborcza.pl/1,75410,10805882,_Farby_wodne___Lidia_Ostalowska___Krolowna_Sniezka.html, dostęp: 30.04.2016.
2. MIKOŁAJEWSKI J., *To nie jest interpretacja. To jest prawda*, <http://wyborcza.pl/1,75517,1023040.html>, dostęp: 30.04.2016.
3. PACHOCKI, D., *Katharsis w Gottlandzie*, <http://culture.pl/pl/artukul/katharsis-w-gottlandzie>, dostęp: 30.04.2016.

Cezary Rosiński – doktorant na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Do jego zainteresowań badawczych należy najnowsza proza polska, zagadnienie starości i przestrzeni w literaturze. Jako krytyk literacki współpracuje z „Nowymi Książkami” i „Odrą”. Niedawno opublikował książkę „Ocalić starość. Literackie obrazy starości w polskiej literaturze najnowszej”.

Małgorzata Derwich
Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

PATRIOTYZM –
– co łączy Ignacego Mosia, Henryka Sienkiewicza
i Feliksa Nowowiejskiego?

W myśl łacińskiej zasady „*verba docent, exempla trahunt*” (słowa uczą, przykłady pociągają), pisząc o patriotyzmie, przedstawiamy postać Ignacego Mosia, fundatora Muzeum Henryka Sienkiewicza w Poznaniu oraz tablic ku czci Wielkich Polaków, między innymi Feliksa Nowowiejskiego. W tym roku przypada bowiem 15. rocznica śmierci tego wielkopolskiego patrioty, wpisując się w Rok Sienkiewicza i setną rocznicę śmierci pierwszego polskiego Noblisty oraz 70. rocznicę śmierci wybitnego kompozytora.

Patriotyzm

Patriotyzm oznacza miłość, umiłowanie ojczyzny. Charakteryzuje się przedkładaniem celów ważnych dla ojczyzny nad osobiste. Patriotę cechuje szacunek dla przodków, kultywowanie tradycji i obrzędów, obchodzenie świąt i rocznic, oddawanie czci bohaterom narodowym oraz sławnym osobistościom zasłużonym dla kraju, a także kultywowanie pamięci o nich. Patriotyzm przejawia się również w pozytywnym działaniu na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego. Tyle definicja.

Aby być patriotą, nie trzeba ginąć za ojczyznę – można dla niej pracować. Na tym zasadza się sedno pracy organicznej, tak charakterystycznej dla okresu pozytywizmu oraz etosu Wielkopolanina. Tę ideę można odnieść do życiorysu Ignacego Mosia.

Urodził się 17 maja 1917 roku w wielkopolskim Ostrzeszowie (zawsze pamiętał o rodzinnej miejscowości i wspierał ją później hojnymi datkami). Dla rodziny Mosiów słowa wypisywane na sztandarach: Bóg, Honor, Ojczyzna nie były frazesem. Dziadek Ignacego po kądzieli walczył w powstaniu styczniowym, a po mieczu – siedział w więzieniu za harde postawienie się Niemcom; ojciec, też Ignacy, był powstańcem wielkopolskim. Jednak na życiu Ignacego syna zaważyło inne niezwykle wydarzenie – podczas II wojny światowej dane mu było uratować z rąk hitlerowców Henryka Józefa Sienkiewicza, jedyne po mieczu potomka pisarza Noblisty. Zebrawszy znaczną sumę pieniędzy i kosztowności, pan Moś przekupił chciwego Niemca, a tym samym uchronił syna

Sienkiewicza przed wywózką do obozu koncentracyjnego i niechybną śmiercią. Uratowany podarował wybawicielowi w podzięcie unikatowy egzemplarz „Quo vadis” i... Taki początek miała pasja kolekcjonerska Ignacego Mosia; gotów był niebo i ziemię poruszyć, by zdobyć kolejny eksponat do swojej – wtedy jeszcze prywatnej – kolekcji, dotyczącej Henryka Sienkiewicza.

Los związał pana Ignacego z Poznaniem; to miasto stało się jego ukochanym miejscem na ziemi do końca życia. Jemu też, kilkoma fundacjami, podarował po latach swoje sienkiewiczowskie zbiory. Tak, w 1978 roku, pod skrzydłami Biblioteki Raczyńskich, powstało Muzeum Henryka Sienkiewicza przy Starym Rynku w Poznaniu. W dniu jego oficjalnego otwarcia fundator powiedział – wbrew przygotowanej odgórnie preambule (a pamiętajmy, że rzecz działa się w dobie PRL-u), za to w swoim patriotycznym stylu: „Tobie, Najjaśniejsza Rzeczpospolita i Tobie – Orle Białe, oddaję te zbiory!”...

Bóg i Ojczyzna...

– *To były pierwsze słowa, jakie usłyszałem od Ignacego Mosia, kiedy złożyłem mu wizytę jako nowy dyrektor Biblioteki Raczyńskich – wspomina Wojciech Spaleniak. Powiedział dokładnie tak: „Nie myśl sobie, że ja to wszystko robię dla siebie; ja to robię dla ludzi, Boga i ojczyzny”.* Wyniesione z domu wartości patriotyczne pogłębiała sienkiewiczowska pasja. Tak jak Sienkiewicz – Igo Moś był pozytywistą i romantykiem zarazem; kupiec-pragmatyk tracił głowę, gdy chodziło o zdobywanie ukochanych sienkiewiczianów. Juliusz Sienkiewicz (wnuk pisarza) ułożył takie oto żartobliwe „epitafium” Mosia: „Te moje zbiory, to dla Narodu,/ jo żym umarł z głodu./ Zgubiły mnie geszefciki i Sienkiewicza liściki”. Pan Ignacy nie obraził się za ten dwuwiersz – miał poczucie humoru jak Zagłoba, do której to postaci z Trylogii był porównywany, a także jego przemyślność i spryt. Hołubił też Skrzetuskiego – pierwowzór sienkiewiczowskiego bohatera („choć to rojber był!”), związanego z Wielkopolską i Poznaniem. Zresztą, do wszystkiego co wiązało się z Sienkiewiczem pan Moś miał emocjonalny stosunek. Dbał też, by pamiątki po pierwszym polskim Nobliście znalazły się w niepodległej ojczyźnie. A czynił tak nie dla siebie, ale dla potomnych. „Jako wierny syn Kościoła Pan Ignacy Moś – w swoim życiu i dziele – kierował się duchem Ewangelii. Nie myślał o sobie, ale o drugich” – głosi uzasadnienie przyznania mu przez papieża orderu Wielkiego Krzyża Świętego Sylwestra.

Ignacy Moś, przez lata pełniąc funkcję honorowego kustosa ufundowanego przez siebie Muzeum, potrafił żarliwie opowiadać o pisarzu. – *W tych opowieściach mniej ważne były detale historyczne, chodziło przede wszystkim o ideę patriotyzmu. Właśnie do szanowania i kochania ojczyzny, poznawania jej*

dziejów i czytania dzieł Sienkiewicza namawiał młodych ludzi – wspominał Wojciech Spaleniak.

Patriotyzm sienkiewiczowski

Idol Ignacego Mosia – Henryk Sienkiewicz: powieściopisarz, nowelista, dziennikarz i publicysta, był wielbiony przez pokolenia rodaków za budzenie poczucia narodowej wspólnoty i patriotycznego ducha. Od pierwszych nowel („Nikt nie jest prorokiem między swymi” i „Dwie drogi”, 1872–1873), obok hasła pozytywistycznych pojawiła się nuta patriotyczna, która stanie się wyróżnikiem twórczości Sienkiewicza. Do arcydzieł należy zaliczyć znakomite studium uczuć patriotycznych, czyli „Latarnika” (1881). Ale to Trylogię współcześni uznali za manifest patriotyzmu. *Trylogia dawała czytelnikom polskim 'pokrępienie serc', artystyczną lekcję patriotyzmu, niosła wiarę w wartość ludzkiego bohaterstwa* – pisał Julian Krzyżanowski w „Literaturze polskiej. Przewodniku encyklopedycznym”. Za sprawą Trylogii Sienkiewicz stał się postacią kultową – niektórzy upatrywali w nim duchowego wodza narodu, bowiem nikt lepiej nie trafił w poczucie narodowej dumy polskich czytelników wszystkich stanów i pokoleń. Nawet uniwersalna, zdawałoby się, powieść Sienkiewicza o początkach chrześcijaństwa – „Quo vadis” (1896) współczesnym autorowi nasuwała patriotyczne skojarzenia między prześladowanymi chrześcijanami a cierpiącymi pod jarzmem zaborów Polakami oraz rolą wiary w zachowaniu tożsamości.

Zatem – twórczość Sienkiewicza była powszechnie czytana w prasie i publikacjach książkowych, a ich autor stał się autorytetem. Pewnie dlatego właśnie jego poproszono, by w Miłosławiu, 16 września 1899 roku, wziął udział w odsłonięciu pierwszego na ziemiach polskich pomnika Juliusza Słowackiego. Wygłosił wtedy przemówienie, które było „pieśnią wyśpiewaną na cześć i chwałę polskiej mowy” – jak donosili ówczesni sprawozdawcy. W tym samym czasie (1897-1900) Sienkiewicz pracował nad „**Krzyżakami**”, swoją najbardziej pogłębioną historycznie epopcją z dziejów walk polsko-krzyżackich. Powieść ta tak jest nasycona patriotyzmem, że do dzisiaj jest najważniejszą lekturą wychowania patriotycznego, wpisanego od 2008 roku do obowiązującej podstawy programowej języka polskiego; pewnie będzie nią też podczas lekcji patriotyzmu wprowadzonej do szkół od września 2016 roku.

By dopełnić obrazu Sienkiewicza-patrioty, warto przypomnieć, że świeżo upieczony laureat literackiej Nagrody Nobla w 1905 roku (gdy Polska była nadal pod zaborami) w mowie dziękczynnej prawie pominął swoją osobę, z całą mocą przypominając o Polsce: *wysoki areopag, który tę nagrodę przyznaje, wieńczy nie tylko poetę, ale zarazem i naród, którego synem jest ów poeta. Zaszczyt ten, cenny dla wszystkich, o ileż jeszcze cenniejszym być musi dla syna*

Polski!... Głoszono ją umarłą, a oto jeden z tysięcznych dowodów, że ona żyje!... Głoszono ją podbitą, a oto nowy dowód, że umie zwyciężyć!

Sienkiewicz zabierał głos w sprawach publicznych i politycznych, między innymi wielokrotnie występował przeciw pruskiej polityce germanizacyjnej (np. „List otwarty do J.C.M. Wilhelma II, króla pruskiego”, 1906). A w odpowiedzi na ankietę paryskiej gazety „Le Courrier Européen”, napisał: *Należy miłować ojczyznę nade wszystko i należy myśleć przede wszystkim o jej szczęściu. Ale jednocześnie pierwszym obowiązkiem prawdziwego patrioty jest czuwać nad tym, by idea jego Ojczyzny nie tylko nie stanęła w przeciwieństwie do szczęścia ludzkości, lecz by się stała jedną z jego podstaw. (...) Innymi słowy, hasłem wszystkich patriotów powinno być: przez Ojczyznę do ludzkości, nie zaś: dla Ojczyzny przeciw ludzkości.*

Rota i Quo vadis

W „elementarzu” każdego patrioty znajduje się „Rota” ze słowami: *Nie rzucim ziemi skąd nasz ród,/ nie damy pogrześć mowy./ Polski my naród, polski lud/ Królewski szczep Piastowy.* Napisała je, również pod zaborami, Maria Konopnicka. Jednak słowa te nie byłyby tak nośne, gdyby nie muzyka, skomponowana przez Feliksa Nowowiejskiego. Utwór został wykonany po raz pierwszy oficjalnie w 1910 roku, podczas odsłonięcia w Krakowie pomnika z okazji 500-lecia zwycięskiej bitwy pod Grunwaldem (ufundowanego przez innego patriotę, Jana Ignacego Paderewskiego, również uwiecznionego w spiżowych tablicach fundacji Igo Mosia). Połączonymi chórami dyrygował osobiście kompozytor. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości „Rota” była kontrkandydatem *Mazurka Dąbrowskiego* do określenia mianem hymnu narodowego.

Feliks Nowowiejski osiadł w Poznaniu w 1919 roku. Wtedy też skomponował jeszcze inną pieśń patriotyczną – *Marsyliankę Wielkopolską*. Wśród koneserów kompozytor znany był już jako autor oratorium wokально-instrumentalnego „Quo vadis”. Powstało ono, oczywiście na motywach słynnej już powieści Henryka Sienkiewicza, w 1903 roku, a premierę miało cztery lata później. Libretto do „scen dramatycznych na bas, baryton, sopran, chór, orkiestrę symfoniczną i organy” napisała niemiecka (!) poetka i pisarka Antonie Jüngst. Utwór składa się z czterech części. Pierwsza to „Forum Romanum” i „Pożar Rzymu”, druga – Marsz pretorianów, trzecia – opowiada o „Nocnym zgromadzeniu chrześcijan w katakumbach”, natomiast czwarta to Via Appia – widzenie Chrystusa przez Piotra oraz Finał. Muzyczne „Quo vadis” również zyskało poklask – w okresie międzywojennym wykonywane było ponad 200 razy.

Po latach w poznańskiej operze, zwanej obecnie Teatrem Wielkim, *odsłonięta została tablica upamiętniająca Feliksa Nowowiejskiego, wybitnego kompozytora związanego z Poznaniem* – relacjonował „Express Poznański” w marcu 2000 roku. *Jej fundatorem jest Ignacy Moś, honorowy kustosz Muzeum Henryka Sienkiewicza. – Tablica projektu Józefa Petruka jest uzupełnieniem medalionu z wizerunkiem Feliksa Nowowiejskiego autorstwa Haupta. Kompozytor osobiście pozował rzeźbiarzowi w Krakowie podczas okupacji – mówi fundator. Ignacy Moś odkupił płaskorzeźbę od twórcy, który ocalił ją z pożogi wojennej, by teraz ofiarować ten dar teatrowi.* A ponieważ tablica upamiętnia Nowowiejskiego jako autora muzycznej wersji „Quo vadis”, w jej odsłonięciu – obok ostatniego żyjącego syna kompozytora, Jana Nowowiejskiego – uczestniczył również wnuk pisarza, Juliusz Sienkiewicz. Dodajmy, że w gmachu pod Pegazem w listopadzie 1924 roku premierę miała opera Nowowiejskiego pt. „Legenda Bałtyku”.

Uczniowie Sienkiewicza

Nie tylko Ignacy Moś dał się zauroczyć Sienkiewiczowi. Jego osoba oraz twórczość wywierały wpływ na kolejne pokolenia Polaków, a byli wśród nich tacy „wybitni uczniowie” jak Józef Piłsudski. Trylogia, a szczególnie „Potop”, była ulubioną lekturą przyszłego naczelnika. Znamcy dopatrują się analogii w jego życiorysie. Ponoć w oparciu o dzieła Sienkiewicza Piłsudski najpierw wykreował siebie na „rycerza”, który wywalczył niepodległość ojczyzny, a następnie odbudowywał polską kulturę wojskową. Jednak powstała po 1918 roku Rzeczpospolita nie przypominała kraju znanego z romantycznych lektur. Wtedy Piłsudski zaczął tworzyć „państwowe sacrum”, znowu sięgając po sienkiewiczowskie wzorce: wprowadzał uroczystości i święta, łączące różne grupy i pokolenia. Wreszcie elementem owego sacrum stała się jego własna postać jako Marszałka, obrosła w mity i legendy.

Tadeusz Bujnicki w eseju o Sienkiewiczzu wzbogaca charakterystykę jego twórczości o podobny element: *Pisarz żywił kult przeszłości historycznej i akcentował mit (...) „wielkiej” ojczyzny z rozległymi kresowymi terytoriami.* Ponadto zauważył, że „czytanie” Sienkiewicza *uruchamiało szereg reakcji należących do kanonu zachowań narodowych i wyobrażeń historycznych Polaków. Wzmocniły je obie wojny światowe, w których wzory Sienkiewiczowskich bohaterów były wielokrotnie wykorzystywane i powielane.*

– *Trylogia stała się mitem, którego bohaterowie żyją w naszej zbiorowej świadomości od ponad stu lat* – dodaje Jan Klata reżyser Trylogii w Starym Teatrze w Krakowie. – *Dlatego nie możemy odczytywać cyklu tylko w kontekście tego, co Sienkiewicz napisał. Nawet w Starym Teatrze jest sporo osób,*

które Trylogii nie czytały, ale filmy, kreacje Daniela Olbrychskiego i Tadeusza Łomnickiego każdy widział. Miały wpływ na nasze myślenie o historii, poglądy polityczne, wrażliwość społeczną i estetyczną. (...) Generalnie nie mamy wielkiej narracji. Jest Sienkiewicz. Dlatego trzeba z nim rozmawiać (...) zastanowić się, jak powinien wyglądać patriotyzm XXI wieku.

Patriotyzm XXI wieku

Czy w patriotyzmie XXI wieku odnalazłby się Ignacy Moś? Honorowy kustosz Muzeum Sienkiewicza w Poznaniu zmarł na początku nowego stulecia, 14 grudnia 2001 roku, w ukochanym Poznaniu.

Natomiast Parlament Rzeczypospolitej Polskiej tak uzasadniał – w uchwale z 22 grudnia 2015 – ustanowienie Roku Henryka Sienkiewicza:

W 170. rocznicę urodzin oraz 100. rocznicę śmierci Henryka Sienkiewicza Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, mając na uwadze zasługi dla Narodu i nieoceniony udział w dziele odrodzenia Polski, czci Jego pamięć i postanawia ustanowić rok 2016 Rokiem Henryka Sienkiewicza. Henryk Sienkiewicz to pierwszy Polak uhonorowany Nagrodą Nobla w dziedzinie literatury, doceniony za całokształt twórczości i – jak wówczas stwierdzono – rzadko spotykany geniusz, który wcielił w siebie ducha Narodu. Jego powieści historyczne podtrzymywały kolejne pokolenia Polaków w czasach narodowych niedoli. Za swoje obywatelskie zasługi dla Ojczyzny przez współczesnych zwany „Hetmanem Duchowym Polaków”, a za etos dobroczynności – „Wielkim Jałmużnikiem Narodu”. Twórczość Henryka Sienkiewicza, działalność społeczna i nieustanne orędownictwo za niepodległym państwem polskim odegrały niezwykle istotną rolę w odzyskaniu przez Polskę wolności. Niech Sienkiewiczowska spuścizna stanowi podstawę patriotycznego wychowania młodych pokoleń Polaków, jak bowiem pisał o Nim Stanisław Cat-Mackiewicz: „My wszyscy z niego”.

Sejm przyjął także uchwałę ustanawiającą rok 2016 Rokiem Feliksa Nowowiejskiego. Podkreślono autorstwo wielu pieśni patriotycznych, które utwierdzały tożsamość narodową Polaków, a także wpływ jego kompozycji na kulturę muzyczną Polski i całego świata.

Bibliografia

Ignacy Moś

1. WSPOMNIENIA o Ignacym Mosiu : w 35-lecie Muzeum Literackiego Henryka Sienkiewicza / koncepcja i red. Anna Surzyńska-Błaszak. – Poznań : Biblioteka Raczyńskich, 2013. – 110 s.

Henryk Sienkiewicz

a. Pozycje zwarte

1. HENRYK Sienkiewicz : mistrz powieści historycznej / [red. Katarzyna Beliniak i in.]. – Warszawa : De Agostini Polska, 2007. – 47 s.
2. HENRYK Sienkiewicz przeciw Drang nach Osten / Jerzy Lis. – Katowice : Stowarzyszenie „Wisła-Odra”. Oddział Wojewódzki, 1988. – 56 s.
3. HENRYK Sienkiewicz – twórca i obywatel / red. nauk. Władysław Hendzel i Zdzisław Piasecki ; Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Opolskiego, Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Opolu, Towarzystwo im. Henryka Sienkiewicza. Oddział w Opolu. Opole : Wydaw. UO, 2002. – 326 s.
4. HENRYK Sienkiewicz w kulturze polskiej / red. Krzysztof Stępnik, Tadeusz Bujnicki. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2007. – 491 s.
5. HENRYKA Sienkiewicza wizja Polski wspaniałej : studia i szkice / Marcelli Kosman ; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. Instytut Nauk Politycznych i Dziennikarstwa. – Poznań : Instytut Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Wydawnictwo Naukowe, 1999. – 244 s.
6. HENRYK Sienkiewicz wobec tradycji romantycznej / Sławomir Meresiński. – Kielce : Wydaw. Pedagogiczne, 1992. – 140 s.
7. NARÓD sobie : Henryk Sienkiewicz i Konstytucja majowa / [wybór i oprac. Tadeusz Daszkiewicz]. – Warszawa : „Heliodor” ; Siedlce : staraniem Szkoły Podstawowej Nr 9 im. Henryka Sienkiewicza, 1996. – 20 s.
8. OCALIĆ Europę : Henryk Sienkiewicz – apologeta chrześcijaństwa i obrońca cywilizacji łacińskiej / Andrzej Bielat. – Sandomierz : Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia, 2012. – 444 s.
9. PRUSY i Polska : ankieta Henryka Sienkiewicza (1907-1909) / Danuta Pływawko. – Poznań : Wielkopolska Agencja Wydawnicza, 1994. – 185 s.
10. QUO VADIS : powieść „w wielkim stylu”. – Poznań : Muzeum Literackie Henryka Sienkiewicza, 2016.
11. SIENKIEWICZ i jego rady dla rodaków / Andrzej Bielat. – Sandomierz : Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia, 2015. – 272 s.
12. SIENKIEWICZ i historia : studia / Tadeusz Bujnicki. – Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 1981. – 269 s.
13. SIENKIEWICZ w Szwajcarii : z dziejów akcji ratunkowej dla Polski w czasie pierwszej wojny światowej / Danuta Pływawko. – Poznań : Wydaw. Naukowe UAM, 1986. – 171 s.

14. SYN Polski / Barbara Wachowicz. – Poznań : Miejska Biblioteka Publiczna im. E. Raczyńskiego : Wielkopolskie Towarzystwo Przyjaciół Książki, 1978. – 16 s.

Wydano z okazji otwarcia Muzeum Literackiego Henryka Sienkiewicza w Poznaniu.

15. WIZJONER przeszłości : powieści historyczne Henryka Sienkiewicza / Lech Ludorowski. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1999. – 376 s.
16. W ROCZNICĘ jasnogórskiego tryumfu 1655 : recepcja twórczości Sienkiewicza / pod red. Lecha Ludorowskiego, Haliny Ludorowskiej i Zdzisławy Mokranowskiej. – Lublin : Towarzystwo im. Henryka Sienkiewicza. Zarząd Główny : Wydawnictwo Polihymnia, 2005. – 270 s.

b. Artykuły

1. NAJLEPSZY uczeń Sienkiewicza : jak naczelnik Piłsudski czerpał z mistrza / Bohdan Urbankowski. W : *Gaz. Polska*. – 2016, nr 23, s. 41-43
2. ROZMAWIAJMY z Sienkiewiczem / Jan Klata ; rozm. przepr. Jacek Cieślak. – W : *Rzeczpospolita (W3)*. – 2009, nr 44, s. A22-A23
3. UŻYWAJMY Sienkiewicza! / Ryszard Koziołek ; rozm. przepr. Jakub Nowacki. W : *Tygodnik Powszechny*. – 2016, nr 13, s. 72-75

Feliks Nowowiejski

1. BYDGOSKIE rękopisy Roty M. Konopnickiej i F. Nowowiejskiego / Józef Podgóreczny. Bydgoszcz : Kujawsko-Pomorskie Towarzystwo Kulturalne, 1980 – 32 s.
2. FELIKS Nowowiejski / Zbigniew Kozub. – Poznań : „Ars Nova”, 1994. – 50 s.
3. FELIKS Nowowiejski, artysta i wychowawca / Jan Boehm ; Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie ; Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Olsztynie. Olsztyn : OBN, 1985. – 210 s.
4. FELIKS Nowowiejski : w setną rocznicę urodzin. – Gdańsk : PWSM : Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Olsztynie, 1978. – 200 s. : nuty.
5. FELIKS Nowowiejski : 1877-1946 : zarys biograficzny / Jan Boehm. Wyd. 2. – Olsztyn : „Pojezierze”, 1977. – 157 s.
6. GRUNWALD, „Rota”, Nowowiejski : konferencja naukowa, Olsztyn, 14 czerwca 2010 / red. Jan Chłosta, Janusz Jasiński i Zenona Rondomańska. – Olsztyn : Agencja WIT Witold Mierzejewski, 2010. – 214 s.
7. NIE rzucim ziemi, skąd nasz ród ... / Dioniza Wawrzykowska-Wierciuchowa. – Warszawa : Wydaw. Min. Obrony Narodowej, 1988. – 390 s.

8. OD pieśni do symfonii : artystyczne i społeczne konteksty twórczości Feliksa Nowowiejskiego / pod red. Krzysztofa D. Szatravskiego. – Barczewo : Stowarzyszenie Inicjatyw Obywatelskich, 2013. – 140 s.
9. OJCIEC – Anioł : wspomnienie o Feliksie Nowowiejskim / z Niną i Janem Nowowiejskimi rozmawiają Małgorzata Durnowska i Łukasz Kałużny. – Poznań : Inicjatywa Wydawnicza „Jerozolima” : przy współpr. „W Drodze”, 2000. – 109 s.
10. PATRIOTYCZNE i religijne źródła twórczości Feliksa Nowowiejskiego / pod red. Krzysztofa D. Szatravskiego. – Barczewo : Stowarzyszenie Inicjatyw Obywatelskich, 2008. – 108 s.
11. PROBLEMATYKA wykonawcza utworów organowych Feliksa Nowowiejskiego w świetle poglądów estetycznych kompozytora na przykładzie wybranych symfonii opus 45 / Ireneusz Wyrwa ; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Wydział Teologii. Instytut Muzykologii. – Lublin : Wydawnictwo KUL, 2011. – 372 s. + 1 dysk optyczny (CD-ROM).
12. W KRĘGU kultury romantycznej : w 200-lecie urodzin Fryderyka Chopina i w 100-lecie powstania „Roty” Feliksa Nowowiejskiego / pod red. Krzysztofa D. Szatravskiego. – Barczewo : Stowarzyszenie Inicjatyw Obywatelskich, 2010. – 124 s.

Netografia

<http://culture.pl/tworca/henryk-sienkiewicz>

<http://www.echodnia.eu/swietokrzyskie/wiadomosci/art/8283014,od-wrzesnia-lekcje-patriotyzmu,id,t.html>

<http://www.mkidn.gov.pl/pages/posts/minister-kultury-zainaugurowal-rok-sienkiewiczowski-6182.php>

<http://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/936886,pis-szkola-oswiata-lekcje-patriotyzmu.html>

SIENKIEWICZ w polskiej świadomości historycznej i potocznej / Tadeusz Bujnicki <http://www.wsp.krakow.pl/konspekt/14/bujnicki.html>

<http://trojmiasto.wyborcza.pl/trojmiasto/1,35636,20663928,szkoly-ruszaja-do-kin-na-smolensk-rodzice-podzieleni-indoktrynacja.html#ixzz4JjSdFnE>

Andrzej Dudziak

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

KOLEJ NA NOWO ODKRYTA

Według encyklopedii kolej to środek transportu lądowego do masowego, regularnego przewozu osób i towarów po trasie wytyczonej torem (szynowym lub liniowym). Podobno transport szynowy z trakcją konną był znany już w Asyrii 2500 lat temu. Bardziej rozpowszechniony jest pogląd, że pierwsze koleje skonstruowano w XVI wieku i stosowano w Leberthal i na Alasce. Wykorzystywano je do obsługi pracowników w kopalniach. W Anglii kolejki pracujące w kopalniach datuje się od 1603/1604 roku. Wagoniki pchane były przez ludzi czy ciągnięte przez konie. Przełom techniczny nastąpił na początku XIX wieku. Wówczas do przemieszczania wagoników zastosowano lokomotywę. Później wzmocniono szyny i rozwijano konstrukcję lokomotywy, co umożliwiło transport ludzi i towarów. Pierwsza linia kolejowa rozpoczęła działalność w Anglii w 1825 roku. Dalszy rozwój techniki, m.in. zaprojektowany przez George'a Stephensona parowóz „Rocket” (1829 – mógł rozwijać prędkość do 50 km/godz.) przyczynił się do szybkiego rozwoju kolei na świecie, która stała się podstawowym środkiem transportu ludzi i towarów na całym świecie. W 1900 roku pojawiły się pierwsze lokomotywy elektryczne a od połowy XX wieku lokomotywy spalinowe z silnikami Diesla, które zaczęły wypierać parowozy.

Na ziemiach polskich pierwsza linia kolejowa została otwarta 22 maja 1842 roku i łączyła Wrocław z Oławą. Rozwój kolei postępował w sposób bardzo zróżnicowany, w zależności od poziomu gospodarczego regionów znajdujących się pod zaborami.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości sieć kolejowa musiała być odbudowana i rozbudowana, praktycznie zorganizowana od nowa. Przystąpiono do procesu scalania systemu kolejowego. Największym problemem okazał się brak taboru kolejowego. Aby temu zaradzić władze zdecydowały się na zachęcenie przemysłowców do inwestowania w kolejnictwo. Podpisano wówczas gwarantowane długoletnie umowy dostawcze na 2590 lokomotyw, 7800 wagonów osobowych i ponad 70 tys. wagonów towarowych. W kraju powstały trzy fabryki produkujące lokomotywy: Fabryka Lokomotyw w Chrzanowie (Fablok), Zakłady Parowozów w Warszawie oraz dział produkcji taboru kolejowego w zakładach Hipolita Cegielskiego w Poznaniu. W Fabloku powstały najlepsze polskie konstrukcje okresu międzywojennego cenione w Europie i na świecie. W tym samym czasie oddano do użytku Magistralę Węglową, rozbudowano węzły

kolejowe w Warszawie i Łodzi, w 1936 roku rozpoczęto elektryfikację linii kolejowych.

Okres po II wojnie światowej to stagnacja kolei w Polsce. Jednym z większych osiągnięć okresu powojennego była Centralna Magistrala Kolejowa, budowana w latach 1974-1977, łącząca Śląsk z Gdańskiem.

W drugiej połowie XX wieku na świecie znaczenie kolei jako podstawowego środka transportu stopniowo malało. Rolę wielkiego przewoźnika zaczęły przejmować samochody oraz samoloty. Konkurencją dla tych środków transportu aktualnie stanowią zmodernizowane linie kolejowe oraz koleje dużych prędkości. W tej dziedzinie największe osiągnięcia mają takie kraje, jak: Japonia, Francja, Hiszpania czy Chiny.

Współcześnie w Polsce wspaniałe tradycje kolei międzywojennej podtrzymują zakłady Pojazdy Szynowe PESA Bydgoszcz SA czy NEWAG SA w Nowym Sączu, które produkują sprzęt na najwyższym poziomie technicznym zamawiany przez przewoźników zagranicznych.

Z okazji Dnia Kolejarza (25 listopada) przypominamy dzieje kolei na świecie i w Polsce. Prezentowane zestawienie bibliograficzne zawiera wybór pozycji zwartych (od 1977 roku) i artykułów (od 2004 roku). Całość materiału podzielono na cztery części. Pierwsza z nich zawiera publikacje o kolei na świecie. W kolejnych działach znajdują się materiały o historii i dniu dzisiejszym kolejnictwa w Polsce, także o kolejach wąskotorowych w naszym kraju. Dalsze części gromadzą opracowania o znaczących postaciach, wspomnienia oraz publicystykę. W poszczególnych działach wyodrębniono prace dotyczące Wielkopolski.

I. Kolej na świecie

a. Pozycje zwarte

1. FASCYNUJĄCY świat kolei / Ian Graham. – Poznań : Papiilon – Publicat, 2009. – 36 s. : il. kolor. – (Centrum Edukacji Dziecięcej), (Jak pracują maszyny / Ian Graham)
2. JAK kolej zdobywa świat / Bolesław Orłowski ; oprac. graf. Bohdan Wróblewski. – Warszawa : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1978. – 84 s. : il. – (Niezwykłe Sprawy Zwykłego Świata)
3. KIEDY i ty zostaniesz kolejarzem / Paweł Eisztein ; il. [kolor.] Mirosław Tokarczyk. – Warszawa : „Nasza Księgarnia”, 1977. – 38 s.
4. KOLEJ nocą / [fot.] Seweryn Błasiak [i in. ; tekst Marek Barszcz] ; Instytut Rozwoju i Promocji Kolei. – Warszawa : Luxtorpeda Ekspres.pl, Marek Barszcz, [2013]. – 74 s. : il. kolor. – (Albumy do Poduszki)

5. KOLEJE / Ursula Bartelsheim [i in.]; il. Frank Kliemt i Joachim Knappe ; Muzeum Kolejnictwa w Norymberdze. – Wrocław : Wydawnictwo Atlas, 2004. – 48 s. : il. – (Co i Jak ; t. 55)
6. KOLEJE / [tekst Judyta Kurowska-Ciechańska, Ariel Ciechański ; aut. fot. Anna Pawełczyk i in.]. – Warszawa : Carta Blanca Grupa Wydawnicza PWN, 2007. – 400 s. : il. kolor. – (Nowy Wymiar)
7. KOLEJE / tekst Judyta Kurowska-Ciechańska, Ariel Ciechański. – Warszawa : Carta Blanca Grupa Wydawnicza PWN, 2007. – 176 s. : il. kolor.
8. KOLEJNICTWO / Stefan Smolis. – Wyd. 2 popr. i uzup. – Warszawa : „Horyzonty”, 1976. – 119 s. : il. – (Mój Konik)
9. KOLEJOWE rarytasy / Jacek Radziejewicz-Winnicki. – Rybnik : Wydawnictwo Eurosprinter, 2011. – 231 s. : il.
10. KORYTARZ : burzliwe dzieje Kolei Wschodniochińskiej 1898-1998 / Edward Kajdański. – Warszawa : „Książka i Wiedza”, 2000. – 194 s. : il., mapa.

Bibliogr.

11. LINIE kolejowe i pociągi : [od lokomotywy parowej do nowoczesnych konstrukcji pociągów niekonwencjonalnych] / tekst Sydney Wood, il. Sergio. – Warszawa : „BGW” : „Kalliope”, 1994. – 64 s. : il. kolor., 3 mapy. – (Świat Wczoraj i Dziś)
12. LOKOMOTYWY : encyklopedia : ponad 900 parowozów, spalinowozów i elektrowozów od 1825 do dzisiaj / red. David Ross ; [aut. David Ross ; przekł. z j. ang. Zbigniew Zasieczny, Piotr Rączka, Cezary Murawski]. – Warszawa : Muza, 2005. – 544 s. : il.
13. NIESAMOWITE pociągi / Chris Oxlade. – Ożarów Mazowiecki : Wydawnictwo Olesiejuk, 2010. – 30 s. : il. kolor. – (Fantastyczny Świat Maszyn)
14. O POCIĄGACH / Richard Balkwill ; [il. Tom Connell i in.] – Warszawa : Firma Księgarska Jacek i Krzysztof Olesiejuk „Inwestycje”, [2005]. – 32 s. : il. kolor. – (Moja Najlepsza Książka)
15. PAROWOZY / Clive Groome. – Ożarów Mazowiecki : Wydawnictwo Olesiejuk, 2011. – 125 s. : il.
16. POCIĄGI / napisał John Coiley. – Warszawa : „Arkady”, 1998. – 63 s. : il. – (Patrzę, Podziwiam, Poznaję)
17. POCIĄGI / [przekł. Krzysztof Chmielewski]. – Ożarów Mazowiecki : Wydawnictwo Olesiejuk, 2010. – 463 s. : il. – (1001 Fotografii)

Album

18. POCIĄGI / [tekst María J. Gómez ; il. F. Valiente]. – Ożarów Mazowiecki : Wydawnictwo Olesiejuk, 2015. – 47 s. : il. kolor. – (101 Ciekawostek)

19. KOLEJE świata : ilustrowane kompendium / [red.] Werner Schabert ; [aut. Cornelia Lawrenz i in.]. – Ożarów Mazowiecki : Wydawnictwo Oleśiejuk, 2010. – 308 s. : il. kolor.
20. POCIĄGI dużych prędkości TGV / Andrzej Harassek, Marek Rabsztyń, Jan Raczyński. Łódź : „Emi-Press”, 1996. – 40 s. : il., mapy. – (Tabor Kolejowy)
Bibliogr. s. 40.
21. POCIĄGI : legendarne podróże / Philip Steele ; konsult. Michael R. Bailey. – Bielsko-Biała : Wydawnictwo Debit, 2010. – [32] s. : il. kolor.
22. RESTRUKTURYZACJA kolei europejskich : wybrane przykłady / Anna Mężyk. – Radom : PR, 1999. – 109 s. : il. – (Monografie / Politechnika Radomska im. K. Pułaskiego ; nr 42)
Bibliogr.
23. STALOWE szlaki / J. Piwowski ; il. [kolor.] Bohdan Wróblewski. – Warszawa : „Nasza Księgarnia”, 1981. – 104 s.
24. STATKI, pociągi, samoloty na przestrzeni dziejów / z ang. przeł. Janusz Błaszczuk. – Warszawa : „Świat Książki”, 2003. – 126 s. : il. kolor., mapy.
25. [STO] 100 legendarnych pociągów / André Papazian. – Warszawa : Klub dla Ciebie – Bauer-Weltbild Media, 2008. – 143 s. : il. kolor.

b. Artykuły

1. AMERYKA wraca na szyny / Krzysztof Kęćiek. W: *Przeгляд*. – 2010, nr 51/52, s. 26-27
2. CHIŃSKA brama do Europy : Polska na Jedwabnym Szlaku / Konrad Majszyk. W: *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2015, nr 116, dod. Logistyka, s. E1, E8
3. CHIŃSKI „Orient Express” / Krzysztof Urbański. W: *Rzeczpospolita (W1)*. – 2014, nr 125, s. A16
4. CUD w Orient Expressie / Włodzimierz Paźniewski. W: *Twórczość*. – 2006, nr 12, s. 132-135
5. HISZPAŃSKA kolej dogania francuskie TGV / Thomas Catan. – W: *Dziennik (Wyd. 2)*. – 2009, nr 94, dod. *The Wall Street Journal*. Polska, s. 07
6. JAPOŃSKI cud kolejowy : historia i współczesność / Jędrzej Greń. W: *Mówią Wieki*. – 2010, nr 3, s. 24-30
7. KŁĄTWA nad Transrapidem : już przed tragedią najszybsza kolej świata wyjątkowo wolno wchodziła do użytku / Piotr Cywiński. *Korespondencja z Berlina*. W: *Wprost*. – 2006, nr 39, s. 66-68
8. KOLEJ na Tybet : pospieszonym do Lhasy / Andriej Strielkow. W: *Forum*. – 2009, nr 27, s. 30-33

9. KOLEJ wraca do łask. Szybkie pociągi wyrwą świat z kryzysu / Jędrzej Bielecki. W: *Dziennik Gaz. Prawna.* – 2010, nr 187, dod. Magazyn, s. m6-m7
10. KOLEJE dużych prędkości : alternatywa dla krótkich dystansów lotniczych / Andrzej Wojciechowski, Grzegorz Helbrecht, Maria Zych, Iwo Nowak. – Bibliogr. W: *Logistyka.* – 2010, nr 2, s. 74-78
11. KOLEJE jak ze snu / Andrzej Krajewski. W: *Dziennik Gaz. Prawna.* – 2014, nr 162, s. A16-A17
12. LEWITUJĄCE pociągi / Katarzyna Burda. W: *Newsweek Polska.* – 2013, nr 36, s. 80-83
13. NA SZYNACH jak na skrzydłach / Cezary Kowanda. W: *Polityka.* – 2007, nr 31, s. 34-37
14. POCIĄG do nieba : Chiny zbudowały linię kolejową – technicznie „nie możliwą do zrealizowania” / Waldemar Kedaj. W: *Wprost.* – 2006, nr 27, s. 62-64
15. POCIĄG do potęgi / Melinda Liu, Anna Niemcowa, Owen Matthews. W: *Newsweek Polska.* – 2010, nr 21, s. 54-57
Sieć szybkiej kolei transkontynentalnej.
16. POCIĄG marzeń / Adam Sofuł. – (Było, nie minęło) W: *Puls Biznesu.* – 2008, nr 194, s. 24
Orient Express.
17. PODNIEBNA podróż polityczna : kolej z Chin do Tybetu / Piotr Kłodkowski. W: *Tyg. Powszechny.* – 2006, nr 30, s. 7
18. ŚWIAT stawia na kolej / Marek Sitarz ; rozm. przepr. Anna Bałaban. W: *Nasz Dziennik (Wyd. 2).* – 2012, nr 298, s. 13
19. TINES stawia na koleje dużych prędkości w... Rosji / Katarzyna Kapczyńska. W: *Puls Biznesu.* – 2015, nr 93, s. 8
20. ŻELAZNY urok Orientu / Jacek Konikowski. W: *Puls Biznesu.* – 2007, nr 137, s. 12-13
Orient Express.

II. Kolej w Polsce

A. Opracowania ogólne

a. Pozycje zwarte

1. C.K. KOLEJ Transwersalna / Ryszard Stankiewicz, Edward Wieczorek. – Rybnik : Wydawnictwo Eurosprinter, 2009. – 495 s. : il.
Bibliogr. s. 438-439.
2. DROGA Żelazna Nadwiślańska 1877-2007 / Robert Lewandowski. – Józefów : Robert Lewandowski, 2007. – 52 s. : il. – (Świdermajer ; z. nr 5)

Bibliogr. s. 51.

3. DROGA Żelazna Warszawsko-Wiedeńska : 150 lat tradycji kolejnictwa w regionie częstochowskim : materiały z konferencji naukowej zorganizowanej 3 grudnia 1996 roku w Częstochowie / pod red. Marceliego Antoniewicza ; Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Częstochowie, Komisja Historyczna Polskiej Akademii Nauk. Oddział w Katowicach. – Częstochowa ; Katowice : Wydaw. WSP, 1998. – 149 s. : il.
Bibliogr. s. 110.
4. DZIEJE Katowickiego Okręgu Kolejowego / Krzysztof Soida [i in.]. – Katowice : Śląska Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych, 1997. – 256 s. : il., mapy.
Bibliogr. s. 214-215.
5. ELEKTRYCZNE Koleje Dojazdowe : zarys historii i działalności linii Warszawa – Grodzisk Maz. / Tadeusz Gawroński. – Podkowa Leśna : Klub Miłośników EKD, 1997. – 68 s. :il.
6. ELEKTRYFIKACJA PKP na przełomie wieków XX i XXI : w siedemdziesiątą rocznicę elektryfikacji PKP / [aut. cz. 1 Stanisław Plewako i in., aut. cz. 2 Maciej Auguściuk i in.]. – Warszawa : Z. P. Poligrafia, 2006. – 296 s. : il.
Bibliogr. s. 289.
7. GALICJA na torach czyli Kolejowa historia Podbeskidzia / Jacek Kachel. – Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński, 2013. – 107 s. : il.
Bibliogr. s. 106-107.
8. GÓRY, narty, koleje linowe : [sześćdziesięciolecie Polskich Kolei Linowych 1936-1996] / Maciej Pinkwart ; Państwowe Koleje Linowe. – Kraków : „Karpaty” ; Zakopane : „Krokus” [i in.], 1995. – 84, [12] s. : il., 1 mapa.
9. HISTORIA kolei Kraków-Kocmyrzów / Roman Garbacik. – Kraków : „Hagar”, 1997. – 120 s. :il., mapy.
Bibliogr. s.78-83.
10. HISTORIA kolei w Polsce / Adam Dylewski. – Warszawa : Carta Blanca. Grupa Wydawnicza PWN, 2012. – 272 s. : il.
Bibliogr. s. 266.
11. KOLEJ na Pomorzu Zachodnim 1945-2001 / [red. Jerzy M. Kosacki, Jerzy Baranowski]. – Wyd. 2. uzup. – Szczecin : Wydawnictwo Ines, 2001. – 159 s. : il.
12. KOLEJ na Pomorzu Zachodnim 1843-2013 / [red. Jerzy Baranowski]. – Wyd. 4. uzup. – Szczecin : Wydawnictwo Ines, 2013. – 256 s. : il.
Bibliogr. s. 255.
13. KOLEJ w Częstochowie na starej fotografii / Józef Andrzej Bossowski, Zdzisław Urbański. – Częstochowa : „Dom Książki”, 2002. – 48 s. : il., mapa

Bibliogr.

14. KOLEJ w miniaturze / Jerzy Popławski. – [Bydgoszcz : Muzeum Okręgowe, 1983]. – [20] s. : fot.
Muzeum Kolei Wąskotorowej w Wenecji.
15. KOLEJ w Polsce dzisiaj i za 5 lat : Dni Techniki Kolejowej, Kraków, 5-6 czerwca 2009 r. / Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji Rzeczpospolitej Polskiej [i in.]. – [Warszawa] : Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji RP. Zarząd Krajowy, [2009]. – 146 s. : il. kolor.
16. KOLEJ w prowincjach poznańskiej i śląskiej : mechanizmy powstawania i funkcjonowania do 1914 roku / Przemysław Dominas. – Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński, 2013. – 335 s. : il.
Bibliogr. s. 293-299.
17. KOLEJ Żelazna Warszawsko-Terespolska 1866 / [wstęp i oprac. podpisów Anna Chylińska-Stańczak] ; Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego. – Warszawa : Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego, 2009. – 44 s. : il.
18. KOLEJĄ z Wrzeszcza na Kaszuby / Henryk Jursz. – Gdańsk : Wydawnictwo Oskar, 2013. – 267 s. : il.
Bibliogr. s. 257-[268].
19. KOLEJE dużych prędkości w Polsce : monografia / pod red. nauk. Mirosława Siergiejczyka ; [aut. Marek Pawlik, Andrzej Żurkowski, Jan Raczynski, Andrzej Massel, Henryk Bałuch, Mirosław Siergiejczyk, Adam Szeląg, Tadeusz Maciołek, Artur Rojek, Marek Kaniewski, Andrzej Chudzikiewicz, Sławomir Walczak, Witold Groll, Marek Czarnecki, Agata Pomykała, Tadeusz Dyr, Karolina Ziółkowska, Marek Bartosik, Sławomir Wiak, Przemysław Śleszyński, Tomasz Komornicki, Wojciech Wawrzyński]. – Warszawa : Instytut Kolejnictwa, 2015. – 336 s. : il.
Bibliogr., netogr. przy rozdz.
20. KOLEJE linowe i wyciągi narciarskie w Polsce : historia i dzień dzisiejszy / Marek Baran. – Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński, 2010. – 151 s. : il.
Bibliogr. s. 151.
21. LOKOMOTYWY : polskie konstrukcje / Tadeusz Irteński. – Warszawa : Wydawnictwo SBM, 2013. – 124 s. : il.
22. LOKOMOTYWY spalinowe produkcji polskiej / Bogdan Pokropiński. – Warszawa : Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, 2009. – 227 s. : il.
Bibliogr. s. 213-214.

23. LOKOMOTYWY w Polsce / [tekst Judyta Kurowska-Ciechańska, Marek Szokalski]. – Warszawa : Carta Blanca. Grupa Wydawnicza PWN, 2010. – 352 s. : il. – (Nowy Wymiar)
Bibliogr. s. 347-348.
24. ŁÓDZKI węzeł kolejowy 1859-1939 : przyczynek do historii kolejnictwa / Wanda Kużko ; Wyższa Szkoła Informatyki. – Łódź : Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki, 2005. – 170 s. : il.
Bibliogr. s. 161-170.
25. MAGISTRALA węglowa : najciekawsze linie kolejowe Polski / Grzegorz Kotlarz, Henryk Dąbrowski, Edward Wieczorek. – Rybnik : Wydawnictwo Eurosprinter, 2008. – 333 s. : il.
26. OBIEKTY kolejowe : układy przestrzenne, architektura, elementy techniki / red. nauk. Witold Czarnecki, Marek Proniewski ; Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku. – Białystok : Wydawnictwo Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania, 2005. – 313 s. : il.
Bibliogr. przy niektórych pracach.
27. ODBUDOWA i funkcjonowanie kolei polskich 1944-1949 / Stanisława Zamkowska. – Warszawa : Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, 1984. – 135 s. : il., mapy.
Bibliogr. s. 132-135.
28. PARA, buch! Koła, w ruch! : katalog wystawy w Muzeum w Rybniku / red. Dawid Keller. – Rybnik : Muzeum, 2015. – 92 s. : il. kolor.
29. PAROWOZY kolei polskich / Jan Piwowoński. – Warszawa : Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, 1978. – 249 s. : il.
Bibliogr.
30. PAROWOZY normalnotorowe produkcji polskiej / Bogdan Pokropiński. – Warszawa : Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, 2007. – 277 s. : il.
Bibliogr. s. 258-259.
31. PAROWOZY normalnotorowe produkcji polskiej dla PKP [Polskich Kolei Państwowych] i przemysłu / Bogdan Pokropiński. – Warszawa : Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, 1987 – 79 s. : il.
32. [PIĘĆDZIESIĄT] 50 lat elektryfikacji PKP / Feliks Frontczak [i in. ; koordynator pracy zespołu aut. Stanisław Kuczborski]. – Warszawa : Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, 1989. – 478 s. : il., 1 mapa.
Bibliogr. s. 457-462.
33. PIONIERZY i ich następcy : z dziejów Dolnośląskiej Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych : 1945-1985 / [kol. red. Marian Barszczyk i in. ; współpr. Eugeniusz Piękoś, Włodzimierz Milejski]. – Wrocław : DDOKP, 1985. – 256 s. : il.

34. POCIĄG berliński stoi przy peronie 2a / Jadwiga Chodakowska. – Kraków : Krajowa Agencja Wydawnicza, 1988. – 206 s.
35. PRZEDWOJENNE koleje : najpiękniejsze fotografie / Łucjan A. Madziar. – Warszawa : Wydawnictwo RM, 2011. – 102 s. : il.
36. PRZEZ Polskę po torach : 30 zabytków transportu szynowego i kolejnictwa / Krystyna i Aleksander Rabij. – Katowice : Bombardier Transportation (ZWUS) Polska, [2010]. – 263 s. : il.
Bibliogr. s. 263, netogr. s. 261-262.
37. ROZWÓJ historyczny sieci kolejowej na Górnym Śląsku / Stanisław Koziarski. – Katowice : Muzeum Śląskie, 1990. – 44 s. : 1 mapa – (Wszechnica Muzeum Śląskiego)
Bibliogr. s. 43.
38. ROZWÓJ i regres sieci kolejowej w Polsce / Zbigniew Taylor. – Warszawa : Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego. Polska Akademia Nauk, 2007. – 322 s. : il. – (Monografie / Polska Akademia Nauk. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego ; 7)
Bibliogr. s. 214-228.
39. SIEĆ kolejowa Polski w latach 1842-1918 / Stanisław M. Koziarski ; Państwowy Instytut Naukowy-Institut Śląski w Opolu. – Opole : PIN-İŚ, 1993. – 231 s. : mapy.
Bibliogr. s. 223-231.
40. [SIEDEMDZIESIĄT pięć] 75 lat Północnego Okręgu Kolei Państwowych : [1921-1996] / aut. Radosław Gawek [i in.]. – Gdańsk : Północna Dyrekcja Kolei Państwowych, 1996. – 217 s. : il.
Wskazówki bibliogr. przy rozdz.
41. STAROSIELCE miasto kolejarzy 1872-1996 r. / Krzysztof Obłocki. – Białyсток ; Starosielce : Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury, 1997. – 316 s. : il., mapy.
42. STO lat ostrołęckiej kolei : szkic historyczny / Czesław Parzych. – Ostrołęka : Towarzystwo Przyjaciół Ostrołęki, 1993. – 174 s. : il.
Bibliogr. s. 172-[175].
43. [STO pięćdziesiąt] 150 lat Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej / Andrzej Paszke, Michał Jerczyński, Stanisław M. Koziarski. – Warszawa : Centralna Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych, 1995 . – 396 s. :il., mapa.
Bibliogr. s. 392-393.
44. [STO pięćdziesiąt] 150 lat kolei na Śląsku / Michał Jerczyński, Stanisław Koziarski ; Dolnośląska DOKP [Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych]

we Wrocławiu. – Opole ; Wrocław : Instytut Śląski, 1992. – 264 s. : il., mapy.

Bibliogr. s. 181-190.

45. [SZEŚĆDZIESIĄT] 60 lat elektryfikacji PKP : praca zbiorowa / [oprac. zespół Feliks Frontczak i in. ; koordynator pracy zespołu aut. F. Frontczak]. – Warszawa : Centralna Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych, 1996. – 179 s. : il., mapy.

Bibliogr. przy rozdz.

46. SZLAKIEM łódzkiej kolei. – Łódź : „Piątek Trzynastego”, 2003. – 143 s. : il., mapy.

Bibliogr. s. 143.

Zawiera: Historia łódzkiego węzła kolejowego / Michał Jerczyński. Dzieje łódzkich lokomotywowni / Tomasz Roszak.

47. ROZWÓJ sieci kolejowej na Śląsku / Stanisław M. Koziarski ; Instytut Śląski-Instytut Naukowo-Badawczy. – Opole : Wydaw. IŚ, 1990. – 131 s. : mapy.

Bibliogr. s. 95-100.

48. W PAROWOZOWNI i na szlaku / Andrzej Adler. – Warszawa : Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, 1984. – 103 s. : il., mapy. – (Nasze Koleje)

Bibliogr. s. 101-103.

49. WĘŻEŁ kolejowy Bydgoszcz 1851-2014 / Grzegorz Kotlarz, Jerzy Pawłowski. – Rybnik : Wydawnictwo Eurosprinter, 2014. – 357 s. : il.

Bibliogr. s. 357.

50. WuKaDe 1927-2002 : wspomnienia, dokumenty, zdjęcia wydane w 75-lecie uruchomienia kolejki EKD/WKD / [red. i oprac. wydaw. Maria Konopka-Wichrowska]. – Podkowa Leśna : Towarzystwo Przyjaciół Miasta-Ogrodu Podkowa Leśna, 2002. – 200 s. : il. – (Biblioteka Podkowińska ; t. 9)

51. WYBRANE zagadnienia historii zabytków transportu / [zespół red. Jerzy Hydzik, Danuta Schwertner, Jolanta Żurowska ; zespół aut. Dagmara Borowiak-Fijołek i in.]. – Kraków : Wydawnictwo Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji Rzeczypospolitej Polskiej. Oddział, 2012. – 420 s. : il.

Bibliogr. przy niektórych ref.

52. ZABYTKI kolejnictwa / [tekst Judyta Kurowska-Ciechańska, Ariel Ciechański]. – Warszawa : De Agostini Polska, 2012. – 48 s. : il. kolor. – (Nasza Polska ; 44)

53. ZNACZENIE kolei dla dziejów Polski : studia z dziejów kolejnictwa : praca zbiorowa / pod red. Dawida Kellera. – Rybnik : Muzeum, 2012. – 167 s. : il.

b. Artykuły

1. AFERA na torach / Maciej Pawlak. W: *Gaz. Polska.* – 2014, nr 24, s. 31
Sprawa kontraktu na Pendolino.
2. ALFABET kolejowych absurdów / Konrad Majszyk. W: *Dziennik Gaz. Prawna.* – 2014, nr 89, s. A8-A9
3. BUDOWANIE cywilizacji / Andrzej Mateoszek. W: *Śląsk.* – 2013, nr 2, s. 18-20
4. CACKO na torach / Jerzy Polaczek ; rozm. przepr. Wiesława Lewandowska. W: *Niedziela (Wyd. zasadnicze).* – 2014, nr 50, s. 36-37
5. DZIOBAKI poszły w las / Cezary Kowanda. W: *Polityka.* – 2014, nr 50, s. 36-38
6. KĘDY wiedzie wiedenka : markowe szlaki 2 / Marek Henzler. – (Półprzewodnik Polityki). W: *Polityka.* – 2010, nr 31, s. 58-62
7. KOLEJOWY cud nad Wisłą / Andrzej Krajewski. W: *Newsweek Polska.* – 2011, nr 29, s. 38-42
8. KOLEJE ze słabą baterią : szybki pociąg szybko nie pojedzie / Michał Olszewski. W: *Tyg. Powszechny.* – 2013, nr 34, s. 14
9. MUZEUM żelaznej drogi / Mateusz Wyrwich. W: *Niedziela (Wyd. zasadnicze).* – 2014, nr 9, s. 40-41
10. NASZE TGV rusza, choć ospale / Konrad Majszyk. – W: *Dziennik Gaz. Prawna.* – 2012, nr 185, s. A10
11. NIE takie szybkie Elfy / Seweryn Lipoński. W: *Gaz. Wyborcza – Poznań.* – 2012, nr 270, s. 1
Nowe pociągi w Wielkopolsce.
12. O POPELINO, co za Pendolino... / Krzysztof Feusette. W: *w Sieci.* – 2013, nr 48, s. 20-21
13. PASSA Pesy / Cezary Kowanda. W: *Polityka.* – 2015, nr 12, s. 38-40
14. PENDOLINO, czyli Polska w ruinie / Rafał Romanowski. W: *Gaz. Wyborcza.* – 2015, nr 151, s. 10-11
15. PENDOLINO dwóch prędkości / Konrad Majszyk. W: *Dziennik Gaz. Prawna.* – 2014, nr 70, s. A8
16. PENDOLINO nie wyjedzie za granicę / Konrad Majszyk. W: *Dziennik Gaz. Prawna.* – 2014, nr 251, s. A8
Koleje dużych prędkości
17. PENDOLINO nie zawsze najszybsze / Konrad Majszyk. W: *Dziennik Gaz. Prawna.* – 2014, nr 240, s. A6
18. PENDOLINO z Koziej Górki / Krzysztof Śmietana. W: *Gaz. Wyborcza.* – 2014, nr 194, dod. *Gazeta Stołeczna*, s. 10

19. PENDOLINO zbyt wolne dla Intercity / Katarzyna Kapczyńska. W: *P u l s Biznesu*. – 2014, nr 61, s. 4-5
20. PODRÓŻ pierwszej klasy / Grzegorz Łyś. W: *Rzeczpospolita (W1)*. – 2015, nr 148, s. 7-9
Historia kolei w Polsce – 1918-1939 r.
21. PODZWONNE dla polskich kolei? : ważne dla Polski / Adam Zyzman. W: *Źródło*. – 2010, nr 27, s. 16
22. POLSKIE Pendolino / Wojciech Lada. W: *wSieci*. – 2013, nr 36, s. 86-88
23. PRODUCENT zamknął Pendolino na klucz / Konrad Majszyk. W: *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2014, nr 103, s. A14
24. SZALONE lokomotywy : pomniki techniki / Marek Henzler. – (Półprzewodnik „Polityki”). W: *Polityka*. – 2005, nr 28, s. 80-83
25. SZYBKI pociąg jedzie powoli / Radosław Omachel. W: *Newsweek Polska*. – 2014, nr 48, s. 80-83
Pendolino.
26. ZAMKI na szynach : po co nam szybka kolej / Michał Olszewski. W: *Tyg. Powszechny*. – 2008, nr 8, s. 21

B. Wielkopolska

a. Pozycje zwarte

1. CZEMPIŃSCY kolejarze : zarys dziejów / Stanisław Wiśniewski. – Czemiń ; Luboń : Wydawnictwo i Drukarnia Uni-Druk, 2008. – 56 s. : il.
2. KOLEJ Wolsztyn-Luboń (Poznań) / Przemysław Dominas. – Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy Michał Koliński, 2011. – 100 s. : il.
3. MONOGRAFIA Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Poznaniu : okres do roku 1945 / Henryk Zięba ; Zachodnia Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Poznaniu. – Poznań : [b. w.], 1989. – 237 s. : il.
Bibliogr. s. 236.
4. MONOGRAFIA Zachodniej Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Poznaniu : okres 1993-2000 / Henryk Zięba ; PKP. Zakład Infrastruktury Kolejowej w Poznaniu. – Poznań : ZIK, 2001. – 293 s. : il., mapy.
Bibliogr.
5. POŻEGNANIE z parowozem, czyli Dzieje spisane linii kolejowych Namysłów-Kępno, Bukowa Śl.-Syców / Robert Ślęzok. – Katowice : Apland, 2007. – 100 s. : il. – (Koleje Małe i Duże. Historia H-2(2))
6. [STO trzydzieści] 130 lat kolei w Ostrowie / Barbara Jarosz, Marek Płóciennik. – Ostrów Wielkopolski : Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, 2005. – 93 s. : il.
Bibliogr. s. 90-92.

b. Artykuły

1. „KOŚCIANKA” : linia kolejowa z Kościana do Gostynia / Tomasz Węgiński. W: *Kronika Wielkop.* – 2004, nr 4, s. 201-205
2. MODERNIZACJA poznańskiego węzła kolejowego / Paweł Anders. W: *Kronika Wielkop.* – 2009, nr 1, s. 159-163
3. MUZEUM Kolejnictwa w Kunowie / Paulina Banaszak. W: *Kronika Wielkop.* – 2014, nr 1, s. 114-119
4. „OKRĄGLAK” – parowozownia w Pile / Piotr Rogoziński. W: *Kronika Wielkop.* – 2007, nr 4, s. 101-106
5. „PRZEGLĄD Techniczny” o budowie kolei kaliskiej w latach 1900-1905 / Jarosław Dolat. W: *Kronika Wielkop.* – 2010, nr 2, s. 11-18
6. STOI na stacji pociąg Polonia / Joanna Bosakowska. W: *Gaz. Wyborcza – Poznań.* – 2008, nr 186, s. 6
Wielkopolska – komunikacja – 19-20 w.
7. [STO pięćdziesiąt] 150 lat linii kolejowej Leszno-Głogów / Eugeniusz Śliwiński. W: *Kronika Wielkop.* – 2008, nr 1, s. 160-165
8. U KRÓLOWEJ polskich torów / Elżbieta Polcyn. W: *Gaz. Wyborcza (Poznań).* – 2014, nr 176, s. 6
9. WĘZŁ kolejowy w Krzyżu Wielkopolskim / Tomasz Dziekan. W: *Kronika Wielkop.* – 2008, nr 1, s. 114-119

III. Kolej wąskotorowa w Polsce

A. Opracowania ogólne

1. BIESZCZADZKIE kolejki leśne / Zygmunt Rygiel. – Krosno : „Apla”, 2002. – 75 s. : il., mapy.
Bibliogr.
2. DZIEJE bieszczadzskich kolejek leśnych / Zygmunt Rygiel ; Zespół Kartpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie. – Krosno : ZKPK, 1998. – [38] s. : il., mapy.
Bibliogr. s. [39].
3. DZIEJE Górnośląskich Kolei Wąskotorowych / Krzysztof Soida. – Katowice : MŚ, 1989. – 22 s. : 1 mapa. – (Wszechnica Muzeum Śląskiego)
Bibliogr. s. [23].
4. KOLEJE wąskotorowe / [tekst Judyta Kurowska-Ciechańska]. – Warszawa : De Agostini Polska, 2011. – 48 s. : il. kolor. – (Nasza Polska ; 37)
5. KOLEJE wąskotorowe PKP / Bogdan Pokropiński. – Warszawa : Wydawnictwo Komunikacji i Łączności, 1980. – 51 s. : il., 4 mapy. – (Nasze Koleje)

6. KOLEJE wąskotorowe na Górnym Śląsku : od czasów najdawniejszych do 1990. T. 1 cz. 1, Dzieje kolei wąskotorowych ; cz. 2, (Rysunki) / Krzysztof Soida. – Katowice : „Śląsk”, 1995 – 1996. – 2 cz. (181 s.: il., mapy; teka (46 skł.).
Bibliogr. Cz. 1, s. 168-170.
7. KOLEJE wąskotorowe na Górnym Śląsku : od czasów najdawniejszych do 1990. T. 3, Album fotografii / Krzysztof Soida. – Łódź : „EMI-Press”, 1999. – 474 s. : il.
8. KOLEJE wąskotorowe Polski Północnej / Bogdan Pokropiński. – Warszawa : „Cibet”, . 2000. – 186 s. : il., mapy.
Bibliogr.
9. MUZEALNE parowozy wąskotorowe w Polsce : (dla toru szerokości 750 mm) / Bogdan Pokropiński. – Żnin : Muzeum Ziemi Pałuckiej, 2007. – 100 s. : il.
Bibliogr. s. 85.
10. PAROWOZY wąskotorowe produkcji polskiej / Bogdan Pokropiński. – Warszawa : Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, 2016. – 211 s. : il.
Bibliogr. s. 211-[212].
11. WĄSKIE linie snów : kolej wąskotorowa : linie PKP o planowym ruchu osobowym tuż przed 10.VI.2001 r. : (kronika podróży) / Piotr W. Rudzki. – Katowice : „ApLand”, 2005. – 160 s., [160] s. tabl. :il.
Bibliogr. s. 158-159.

B. Wielkopolska

1. GNIEŹNIEŃSKA i wrzesińska koleje wąskotorowe / Marek Torzewski. – Warszawa : Poligrafia Bracia Szymańscy Drukarnia i Introligatornia, 2006. – 320 s. : il.
Bibliogr. s. 319-320.
2. KOLEJ wąskotorowa w krajobrazie Ziemi Zagórowskiej / Robert Lewicki. – Konin : Wojewódzka Biblioteka Publiczna, 1997. – 56 s. :il., 2 mapy.
Bibliogr. s. 32.
3. KOLEJE wąskotorowe Wielkopolski 1886-1949 / Maciej Matuszewski. – Poznań : Poznański Klub Modelarzy Kolejowych, 1988. – 16 s.
Notka bibliogr. s. 13.
4. ŚMIGIELSKA Kolej Dojazdowa / Paweł Anders. W: Kronika Wielkop. – 2004, nr 2, s. 98-103
5. WIELKOPOLSKIE wąskotorówki przeżywają renesans. Są nie tylko atrakcją turystyczną / Jacek Łuczak. W: G a z . W y b o r c z a – Poznań. – 2006, nr 217, s. 5

6. Z DZIEJÓW Gnieźnieńskiej Kolei Dojazdowej : 1896-1986 / Maciej Matuszewski. – Poznań : Poznański Klub Modelarzy Kolejowych, 1987. – 15 s. : 1 mapa.
Bibliogr. s. 14.
7. Z DZIEJÓW Jarocińskiej Kolei Dojazdowej : 1902-1987 / Maciej Matuszewski. – Poznań : Poznański Klub Modelarzy Kolejowych, 1988. – 15 s.
Bibliogr. s. 15.
8. Z DZIEJÓW Śmigiełskiej Kolei Dojazdowej : 1900-1990 / Maciej Matuszewski. – Poznań : Poznański Klub Modelarzy Kolejowych, 1990. – 32 s., : 1 mapa.

IV. Postacie, pamiątki, wspomnienia

a. Pozycje zwarte

1. INŻYNIEROWIE polscy w XIX i XX wieku. T. 4, Tradycje i wyzwania / [pod red. Bolesława Orłowskiego, Józefa Piłatowicza] ; Polskie Towarzystwo Historii Techniki. – Warszawa : PHT, 1995. – 288 s. : mapy.
Bibliogr. s. 126-127, 171, 237.
2. INŻYNIEROWIE polscy w XIX i XX wieku. T. 11 / pod red. Zdzisława Mrugalskiego ; Polskie Towarzystwo Historii Techniki. – Warszawa : Wydawnictwo Retro-Art, 2008. – 262 s. : il.
3. JAN Bloch – niezwykle warszawiak : bankier – magnat kolejowy, działacz i myśliciel (1836-1902) / Elżbieta Małecka. – Warszawa : Wydawnictwo Towarzystwa Jana Gotliba Blocha, 2002. – 51 s. : il., mapa.
Bibliogr.
4. JAN Bloch (1836-1902) : szkic do portretu „króla polskich kolei” / Ryszard Kołodziejczyk. – Warszawa : Państw. Instytut Wydawniczy, 1983. – 333 s. : il. – (Biblioteka Syrenki)
5. KONSPIRACJA i czyn zbrojny kolejarzy w powstaniu styczniowym / Stanisław Łaniec. – Olsztyn : Wyższa Szkoła Pedagogiczna, 1978. – 67 s.
Bibliogr.
6. PARTYZANCI żelaznych dróg roku 1863 : kolejarze i drogi żelazne w powstaniu styczniowym / Stanisław Łaniec. – Warszawa : „Książka i Wiedza”, 1974. – 309 s. : il., mapy.
Bibliogr.
7. POLACY na Dalekim Wschodzie : inżynier Kazimierz Grochowski, Czynghis-chan i złoto barona Ungerna / Edward Kajdański. – Warszawa : Wydawnictwo Książka i Wiedza, 2014. – 368 s. : il.
Bibliogr. przy rozdz.
8. TOWARZYSTWO Jana Blocha 1887-2007 / Elżbieta Małecka. – Katowice : „Śląsk” Wydawnictwo Naukowe, 2009. – 52 s. : il.

9. TRUDNE koleje polskich kolei : zbiór felietonów publikowanych w latach 2002-2005 na łamach „Rynku Kolejowego” / Wojciech Paprocki, Tadeusz Syryjczyk, Adam Wielądek. – Warszawa : Tor, 2005. – 314 s. : il.
10. WSPOMNIENIA kolejarzy / [oprac. Stanisław Dzieciolowski]. – Warszawa : Instytut Wydawniczy CRZZ : na zlec. Zarządu Głównego Związku Zawodowego Pracowników Kolejowych PRL, 1976. – 263 s. : portr.
11. ŻOŁNIERZE żelaznych szlaków : wspomnienia polskich kolejarzy 1939-1945 / wybór i oprac. Janusz Gmitruk, Krzysztof Komorowski, Piotr Matusak. – Warszawa : Wydaw. Min. Obrony Narodowej, 1988. – 615 s. :il.
Tzw. seria: „Pamiętniki”.
12. ŻYCIE po kolei / Karolina Apiecionek. – Izabelin : Oficyna Izabelin C, 2011. – 62 s. : il.
Bibliogr. s. 62.

b. Artykuły

1. BAJECZNY ze szczęściem sojusz / Małgorzata Kozłowska. W: P o l i t y k a . – 2015, nr 21, s. 66-68
Sylwetka Leopolda Kronenberga.
2. BUDOWNICZY drogi żelaznej / Bolesław Orłowski. W: P r z e g l ą d T e c h n i c z n y . – 2005, nr 7, s. 26
Sylwetka Stanisława Wysockiego.
3. KOLEJ transsyberyjska i losy Polaków z nią związane / Tatiana Niedzieluk. W: Z e s ł a n i e c . – 2006, nr 25, s. 39-47
4. KOLEJARZE-Polacy na Syberii (1905-1920) / Natalia I. Naumowa. W: Z e s ł a n i e c . – 2006, nr 27, s. 17-32
5. KRONENBERG – prawie jak przedsiębiorca / Jakub Wozinski. W: N a j w y ż s z y C z a s ! . – 2015, nr 18/19, s. XVI-XVII
6. Z MIŁOŚCI do zbytku / Agnieszka Ostojaska-Badziak. – (Globalni). W: P u l s B i z n e s u . – 2009, nr 232, dod. Business Class, s. 22-24
Orient Express i jego twórca.
7. ZYGZAKIEM ponad Mont Blanc / Jacek Zalewski. W: P u l s B i z n e s u . – 2008, nr 120, s. 20-23

Netografia:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Historia_kolei
https://pl.wikipedia.org/wiki/Historia_kolei_w_Polsce
<https://pl.wikipedia.org/wiki/Poci%C4%85g>
https://pl.wikipedia.org/wiki/Transport_kolejowy
https://pl.wikipedia.org/wiki/Kolej_du%C5%BCych_pr%C4%99dko%C5%9Bci
<http://wdobrymkierunku.blog.pl/polscy-wladcy-zelaznych-drog/>

https://pl.wikipedia.org/wiki/Lokomotywa_parowa
https://pl.wikipedia.org/wiki/Lokomotywa_elektryczna
https://pl.wikipedia.org/wiki/Lokomotywa_spalinowa
https://pl.wikipedia.org/wiki/Pojazdy_Szynowe_Pesa_Bydgoszcz
http://www.katalogkolejowy.pl/firmy_det/107
<https://pl.wikipedia.org/wiki/Newag>
http://www.katalogkolejowy.pl/firmy_det/232
<http://www.newag.pl/o-firmie/historia/>

BIBLIOGRAFIE OSOBOWE

Włodzimierz Odojewski
(1930–2016)

Włodzimierz Odojewski – ur. 14.06.1930 r. – zm. 20.07.2016 r. – pisarz, autor sztuk scenicznych i słuchowisk radiowych, eseista i publicysta. Urodził się w Poznaniu w rodzinie muzyka. Dzieciństwo spędził w Wielkopolsce (m.in. w Kłecku) i okolicach Tarnopola (dzisiejsza Ukraina), gdzie w 1944 roku został aresztowany przez gestapo. W więzieniu przebywał do wyzwolenia. Liceum ukończył w Szczecinie. W stolicy Wielkopolski studiował socjologię (do 1953). W latach 1949-1951 pracował w redakcji „Gazety Poznańskiej”. Później był zastępcą redaktora naczelnego „Tygodnika Zachodniego”. Pisywał dla tygodnika „Ziemia i Morze”, publikował swoje utwory we „Współczesności” (do jej „pokolenia” był zaliczany). W 1959 roku przeniósł się do Warszawy. Tam pracował w Polskim Radiu; był m.in. kierownikiem Studia Współczesnego Polskiego Radia. Według dokumentów Instytutu Pamięci Narodowej krótko współpracował ze Służbą Bezpieczeństwa (1964-1965). Za podpis pod listem o zwołaniu zebrania w sprawie „Dziadów” (marzec 1968), pozbawiono go stanowiska kierowniczego, jednakże do wyjazdu z Polski pozostał na etacie redaktora. Skorzystał z zaproszenia PEN Clubu i udał się do Francji (1971), a potem do Niemiec na stypendium Uniwersytetu Sztuki w Berlinie. Wkrótce przyjął propozycję Jana Nowaka-Jeziorańskiego – przeniósł się do Monachium i objął stanowisko szefa Działu Kulturalno-Literackiego w Radiu Wolna Europa (1972-1994). Do Polski powrócił w 2014 roku.

Debiutował jako poeta (1947), ale jego talent literacki ujawnił się w prozie. Za właściwy debiut uważa się powieść „Wyspa ocalenia” (1951). Proza Odojewskiego nawiązuje do wielkich pytań egzystencjalnych, przeniknięta jest obsesją czasu, pamięci, nieuchronności klęski i katastrofy. W życiu bohaterów powieści i opowiadań świat wielkich wartości ciągle ściera się ze światem namiętności. Pisarz kojarzony jest najczęściej z cyklem podolskim, czyli utworami opisującymi dzieje południowych kresów Rzeczypospolitej w latach II wojny światowej. Konflikty polsko-ukraińskie wybuchające mimo okupacji niemieckiej czy rosyjskiej są tam przedstawiane z różnych punktów widzenia. Pisarz ukazywał historię z perspektywy jednostek rozgrywających prywatne porachunki. Poruszał problematykę mordu katyńskiego, represji radzieckich wobec ludności kresowej, a także działania władz polskich wobec buntowników z lat 1956, 1968, 1981-1983. Odojewski zyskał sławę i uznanie krytyki literackiej oraz rzeszy czytelników powieścią „Zasypie wszystko, zawieje...” odznaczającą się niezwykłym kunsztem literackim.

Powszechne uznanie znalazło wyraz w licznych nagrodach literackich i przekładach na 20 języków świata.

Na dorobek pisarza składają się m.in.: powieści i opowiadania – „Wyspa ocalenia” (1951 – powstanie, 1954 – wyd.), „Miejsca nawiedzone” (1959), „Zmierzch świata” (1962), „Kwarantanna” (1964), „Zasypie wszystko, zawieje...” (1964-1967 powstanie, 1973 – wyd.), „Zabezpieczanie śladów” (1984), „Zapomniane, nieuśmierzone...” (1987), „Jedźmy, wracajmy...” (1993), „Oksana” (1999), „Milczący, niepokonani. Opowieść katyńska” (2003), „...i poniosły konie” (2006); utwory historyczne – „Opowieści leskie” (1954), „Spisek Czarnych Orłów” (1957), „Żeglarze króla jęgomości” (1957); utwory dramatyczne – „Punkt zwrotny” (1964), „Pomyłki” (1965); publicystyka – „Raptularz krytyczny” (1994), „Notatnik półprywatny” (1996).

a. Pozycje zwarte

1. CYKL podolski Włodzimierza Odojewskiego : postacie, krajobrazy, obszary pamięci / Ewa Szczepkowska ; Polska Akademia Nauk. Komitet Nauk o Literaturze Polskiej. – Warszawa : IBL – Instytut Badań Literackich, 2002. – 182 s. – (Rozprawy Literackie ; 80)
2. KONWICKI, Odojewski i romantycy : projekt interpretacji intertekstualnych / Andrzej Fabianowski. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, 1999. – 284 s.
3. KRESY w twórczości Włodzimierza Odojewskiego : próba feministyczna / Inga Iwasów. – Szczecin : „JotA”, 1994. – 172 s.

Bibliogr. s. 161-168.

4. KRYPTONIM „Liryka” : bezpieka wobec literatów / Joanna Siedlecka. – Warszawa : Prószyński Media, 2009. – 442 s. : il.
5. METAFIZYCZNE i religijne : problem subtematu w dziele literackim na przykładzie prozy kresowej Włodzimierza Odojewskiego / Wiesława Tomaszewska. – Warszawa : Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, 2011. – 450 s.

Bibliogr. twórczości Włodzimierza Odojewskiego s. 381-386., bibliogr. s. 386-424.

6. MIĘDZY mitem a historią : twórczość Włodzimierza Odojewskiego / Magdalena Rabizo-Birek. – Warszawa : „Twój Styl”, 2002. – 254 s.

Bibliogr.

7. ODOJEWSKI i krytycy : antologia tekstów / wybór i oprac. Stanisław Barć. – Lublin : Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1999. – 416 s. : 1 mapa

Bibliogr.

8. PO ROZPADZIE świata : o przestrzeni artystycznej w prozie Włodzimierza Odojewskiego / Grzegorz Czerwiński. – Gdańsk : Wydawnictwo Słowo/obraz Terytoria, 2011. – 279 s. – (Wokół Literatury ; t. 8)

9. POETYKA i antropologia : cykl podolski Włodzimierza Odojewskiego / Magdalena Rembowska-Płuciennik. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, 2004. – 353 s. – (Modernizm w Polsce : studia nad nowoczesną polską literaturą, sztuką, kulturą i myślą humanistyczną ; t. 5)

Bibliogr. s. 307-335.

10. UKRAINA w twórczości Włodzimierza Odojewskiego i Włodzimierza Paźniewskiego / Elżbieta Dutka. – Katowice : Wydaw. UŚ, 2000. – 143 s. – (Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach ; nr 1931)

11. WŁODZIMIERZ Odojewski : zestawienie bibliograficzne / [oprac. Anna Słowiok] ; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach. Dział Informacyjno-Bibliograficzny. – Kielce : WBP, 1993. – 44 s.

b. Artykuły

1. ANTROPOLOGIA śladu / Magdalena Swat-Pawlicka. W: *Kresy*. – 2006, nr 4, s. 106-112
2. AZJA Odojewskiego : antychryst nadchodzi ze Wschodu / Grzegorz Czerwiński. W: *Pogranicza*. – 2004, nr 6, s. 47-54
3. BAWILIŚMY się w żołnierzy / Włodzimierz Odojewski ; rozm. przepr. Krzysztof Masłoń. W: *Rzeczpospolita (W3)*. – 2006, nr 205, s. A12-A13

4. CZUJĘ presję czasu / Włodzimierz Odojewski ; rozm. przepr. Krzysztof Masłoń. W: *R z e c z p o s p o l i t a* (W3). – 2005, nr 137, s. A10
5. DOBRA i zła pamięć / Kazimierz Orłoś. W: *G a z . W y b o r c z a* (Wyd. zasadnicze). – 2016, nr 183, s. 31
6. HONOR pamięci / Tadeusz Nyczek. W: *P r z e k r ó j*. – 2006, nr 33, s. 62
Zawiera rec. książki: *...i poniosły konie* / Włodzimierz Odojewski. – Warszawa, 2006.
7. KALEJDOSKOP Iosu / Bronisław Tumiłowicz. W: *P r z e g l ą d*. – 2010, nr 24, s. 38-39
8. KŁĄTWA pamięci / Jerzy Madejski. W: *N o w e K s i ą ż k i*. – 2006, nr 11, s. 32-33
Zawiera rec. książki: *...i poniosły konie* / Włodzimierz Odojewski. – Warszawa, 2006.
9. KRYPTONIM „WO” / Krzysztof Masłoń. W: *R z e c z p o s p o l i t a* (W3). – 2008, nr 281, s. A14
10. LITERACKI alfabet Włodzimierza Odojewskiego / oprac. Bronisław Tumiłowicz. W: *P r z e g l ą d*. – 2008, nr 19, s. 42-45
11. NIEDŹWIEDZIA przysługa / Joanna Siedlecka. W: *R z e c z p o s p o l i t a* (W3). – 2009, nr 226, s. A23
Polem. z: *Zagubione proporcje* / Kazimierz Orłoś. – W: *R z e c z p o s p o l i t a* (W3) – 2009, nr 196.
12. OD FANTASTYKI do historii / Włodzimierz Odojewski ; rozm. przepr. Magdalena Rabizo-Birek. W: *F r a z a*. – 2010, nr 3/4, s. 8-26
13. ON TAM był / Tadeusz Zubiński. W: *K r e s y*. – 2004, nr 3, s. 179-180
Zawiera rec. książki: *Milczący, niepokonani : opowieść katyńska* / Włodzimierz Odojewski. – Warszawa, 2003.
14. PISARZ w kleszczach historii / Włodzimierz Odojewski ; rozm. przepr. Bronisław Tumiłowicz. W: *P r z e g l ą d*. – 2005, nr 24, s. 28-31
15. PISARZ godny Nobla... / Bożena Gorska. W: *M y ś l P o l s k a*. – 2010, nr 35/36, s. 10-11
16. PODRÓŻ z Oksaną / Jerzy R. Krzyżanowski. W: *K r e s y*. – 2010, nr 1/2, s. 246-251
17. POLSKA jednak się czyści / Włodzimierz Odojewski ; rozm. przepr. Joanna Lichočka. W: *R z e c z p o s p o l i t a* (W3). – 2007, nr 246, s. A16-A17
18. PÓŻNA mowa wojenna: Białoszewski, Wojdowski, Odojewski / Mieczysław Dąbrowski. W: *P r z . H u m a n i s t y c z n y*. – 2010, nr 4, s. 19-31
19. PRYSZCZ lustracyjny / Bronisław Tumiłowicz. W: *P r z e g l ą d*. – 2009, nr 11, s. 36-37

20. PYTANIE o Odojewskiego / Inga Iwasiów, Włodzimierz Paźniewski, Paweł Przywara, Andrzej Stasiuk, Tadeusz Zubiński ; oprac. Magdalena Rabizo-Birek. W: *F r a z a*. – 2005, nr 4, s. 226-236
21. RESZTA jest milczeniem / Agnieszka Czachowska. W: *T w ó r c z o ś ć*. – 2004, nr 9, s. 108-111
Zawiera rec. książki: *Milczący, niepokonani : opowieść katyńska* / Włodzimierz Odojewski. – Warszawa, 2003.
22. ROBIŁEM za murzyna / Włodzimierz Odojewski ; rozm. przepr. Krzysztof Masłoń. W: *R z e c z p o s p o l i t a (W3)*. – 2006, nr 173, s. A9
23. ROZŁAMYWANIE „pieczęci czasu” / Mieczysław Orski. W: *P r z . P o w s z e c h n y*. – 2007, nr 2, s. 153-155
Zawiera rec. książki: *...i poniosły konie* / Włodzimierz Odojewski. – Warszawa, 2006.
24. SIEKIERA nad moją głową / Włodzimierz Odojewski ; rozm. przepr. Krzysztof Masłoń. W: *R z e c z p o s p o l i t a (W3)*. – 2008, nr 281, s. A14-A15
25. SPOJRZENIE demona : na 75. urodziny Włodzimierza Odojewskiego / Juliusz Kurkiewicz. W: *T y g . P o w s z e c h n y*. – 2005, nr 25, s. 14
26. SUMIENIE przy biurku / Inga Iwasiów. W: *T y g . P o w s z e c h n y*. – 2016, nr 31, s. 73-75
27. ŚWIAT ostatecznie umarły / Krzysztof Masłoń. W: *R z e c z p o s p o l i t a (W3)*. – 2006, nr 152, s. A17
Zawiera rec. książki: *...i poniosły konie* / Włodzimierz Odojewski. – Warszawa, 2006
28. TAMTEN świat / Włodzimierz Odojewski ; rozm. przepr. Stanisław Beres. W: *K r e s y*. – 2004, nr 3, s. 13-34
29. WARTO sięgnąć na najwyższą półkę : szkic do portretu Włodzimierza Odojewskiego / Bożena Gorska. W: *M y ś l P o l s k a*. – 2009, nr 35/36, s. 18-19
30. WŁODZIMIERZ Odojewski po pięćdziesięciu latach / Jerzy R. Krzyżanowski. W: *K r e s y*. – 2007, nr 3, s. 127-135
31. WPŁYW Saturna / Magdalena Rabizo-Birek. W: *O d r a*. – 2007, nr 2, s. 127-129
Zawiera rec. książki: *...i poniosły konie* / Włodzimierz Odojewski. – Warszawa, 2006.
32. WSPÓLNOTA kresowa czy kres wspólnot? / Magdalena Rembowska-Pluciennik. – Bibliogr. W: *T y g i e l K u l t u r y*. – 2006, nr 4/6, s. 142-146
33. WYKŁAD o Odojewskim / Maria Janion. W: *K r e s y*. – 2006, nr 4, s. 99-105

34. ZAGUBIONE proporcje / Kazimierz Orłowski. W: Rzeczpospolita (W3). – 2009, nr 196, s. A27-A28
Opinia w sprawie oskarżenia o współpracę ze Służbą Bezpieczeństwa Stanisława Cat-Mackiewicza i Włodzimierza Odojewskiego.
35. ZMAGANIA z poddaństwem, czyli komunizm powojenny : rzecz o prozie Włodzimierza Odojewskiego / Agnieszka Szolucha. W: Zeszyty Społeczne KIK. – 2010, nr 18, s. 29-47
36. ZMARŁ Włodzimierz Odojewski, pisarz i dziennikarz / Marek Zaradniak. W: Głos Wielkop. – 2016, nr 170, s. 39

c. Netografia:

- https://pl.wikipedia.org/wiki/W%C5%82odzimierz_Odojewski
- <http://culture.pl/pl/tworca/wlodzimierz-odojewski>
- <http://wyborcza.pl/7,75517,20433068,wlodzimierz-odojewski-nie-zyje-wybitny-pisarz-autor-slynnego.html>
- <http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/1,34862,20432509,nie-zyje-pisarz-wlodzimierz-odojewski-mial-86-lat.html>
- <http://ksiazki.wp.pl/tytul,Nie-zyje-pisarz-Wlodzimierz-Odojewski,wid,21687,wiadomosc.html?ticaid=117bd4>
- <http://www.institutksiazki.pl/autorzy-detaj,literatura-polska,94,odojewski-wlodzimierz.html>

Andrzej Żuławski
(1940–2016)

Andrzej Żuławski – ur. 22.11.1940 r. – zm. 17.02.2016 r. – reżyser, scenarzysta, aktor filmowy i pisarz. Pochodził z rodziny o tradycjach intelektualnych i artystycznych. W związku z pracą ojca w dyplomacji często zmieniał miejsce pobytu. Mieszkał we Francji, w Czechosłowacji i Polsce. Szkołę średnią ukończył we Francji, gdzie później studiował reżyserię w Instytucie Wyższych Studiów Filmowych (IDHEC). Po powrocie do kraju został asystentem Andrzeja Wajdy przy kręceniu filmów „Samson” (1961) i „Popioły” (1965). Jako aktor najczęściej grał role drugoplanowe. Podjął także studia na Wydziale Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego i Wydziale Nauk Politycznych Uniwersytetu Paryskiego. W latach sześćdziesiątych opublikował swoje pierwsze wiersze oraz

powieść „Kino”. Pracował w czasopiśmie „Film” w charakterze krytyka filmowego (1960-1967); nakręcił też filmy: „Pavoncello” (1967) i „Pieśń triumfującej miłości” (1967). Uznanie środowiska filmowego oraz nagrody zagraniczne i polskie przyniósł mu film „Trzecia część nocy” (1971) zrealizowany według scenariusza napisanego z ojcem. W latach dziewięćdziesiątych, gdy miał trudności z pozyskiwaniem funduszy na finansowanie projektów filmowych, poświęcił się twórczości literackiej.

Był reżyserem oryginalnym, kontrowersyjnym, różnie odbieranym przez krytykę i publiczność. Cenionym, ale z opinią skandalisty. Tworzył filmy artystyczne i równocześnie brutalne. Ukazywał świat w stanie rozkładu, lekceważenia norm etycznych i przepełniony złem. Często powracał do wątku miłości szalonej, powiązanej ze sztuką lub muzyką. Tworzył w Polsce i we Francji, w której był lepiej przyjmowany, oraz w Hollywood. Uznanie środowiska filmowego znalazło wyraz w licznych nagrodach i wyróżnieniach. Mniej znane i cenione są jego osiągnięcia literackie.

Na jego dorobek składają się filmy: m.in. „Trzecia część nocy” (1971), „Diabeł” (1972), „Najważniejsze to kochać” (1975), „Na srebrnym globie” (1976-1987), „Opętanie” (1981), „Kobieta publiczna” (1984), „Narwana miłość” (1985), „Moje noce są piękniejsze niż wasze dni” (1989), „Borys Godunow” (1989 – adaptacja opery), „Błękitna nuta” (1991), „Szamanka” (1996), „Wierność” (2000), „Kosmos” (2015).

Napisał m.in.: „Lity bór” (1981), „Ogród miłosny” (1993), „Jonasz” (1993), „Juki podróżne” (1993), „Listy do domu” (1996), „Perseidy” (1996), „Nieobecność” (2001), „Jako nic” (2002), „Zapach księżycy” (2005).

a. Pozycje zwarte

1. ANDRZEJA Żuławskiego kino niepokoju / Lesław Czaplński. W: Filmowe polonica / oprac. Maciej Mrożkowski, Stanisław Mitkowski. – Kraków : Dyskusyjne Kluby Filmowe „Studentów” i „Kinematograf”, 1985. – 118 s. : il.
2. NOCNIK : 27 XI 2007 – 27 XI 2008 / Andrzej Żuławski. – Warszawa : Wydawnictwo Krytyki Politycznej, 2010. – 640 s.
3. OPEŁANIE : ekstremalne kino i pisarstwo Andrzeja Żuławskiego / pod red. Sergio Naitza i Alpe Adria Cinema ; [materiały zebrał i oprac. Sergio Naitza ; oprac. red. wersji pol. Katarzyna Merta]. – Warszawa : „Twój Styl”, 2004. – 156 s. : il.

Bibliogr. A. Żuławskiego s. 156.

4. OSTATNIE słowo / z Andrzejem Żuławskim rozmawia Renata Kim. – Warszawa : Wydawnictwo Czerwone i Czarne, 2011. – 240 s. – (Powiększenia)
5. ŻUŁAWSKI : przewodnik Krytyki Politycznej : (wywiad rzeka) / Piotr Kle-towski, Piotr Marecki. – Warszawa : Wydawnictwo Krytyki Politycznej, 2008. – 527 s. – (Przewodniki Krytyki Politycznej ; t. 5)
Bibliogr. s. 521, filmogr. s. 520.

b. Artykuły

1. ANDRZEJ Żuławski, gawędziarz i narwany erudyta / Jarosław Pietrzak. W: *Le Monde Diplomatique* (Ed. polska). – 2008, nr 11, s. 22-23
2. ANDRZEJ Żuławski nie żyje / Tadeusz Sobolewski. W: *Gaz. Wy-borcza* (Wyd. zasadnicze). – 2016, nr 40, s. 10
3. ANDRZEJA Żuławskiego przekraczanie granic / Damian Romaniak. W: *Elewator*. – 2014, nr 4, s. 126-136
4. ANEGDOTA i historia w prozie Andrzeja Żuławskiego / Artur Zióntek. W: *Fraza*. – 2010, nr 1, s. 157-166
5. ARTYSTA to nie jest bóg z Olimpu / Manuela Gretkowska, Andrzej Żu-ławski ; rozm. przepr. Renata Kim. W: *Wprost*. – 2011, nr 24, s. 16-20
6. BŁĘDY, których już nie naprawię / Andrzej Żuławski ; rozm. przepr. Do-rotą Wodecka. – (Męska muzyka). W: *Gaz. Wy-borcza*. – 2010, nr 36, s. 24-25
7. BRUD : Andrzej Żuławski / Aleksandra Krzyżaniak-Gumowska. W: *News-week Polska*. – 2014, nr 10, s. 36-39
8. CZY potrzebne jest nam „diabelskie kino”? / Piotr Skrzypczak. W: *Prz. Artystyczno-Literacki*. – 1996, nr 10, s. 41-42
9. COME back (i co dalej?) / Dorota Mieszek. W: *Opcje*. – 2008, nr 3, s. 99-100
Zawiera rec. książki: Żuławski : przewodnik Krytyki Politycznej : (wywiad rzeka) / Andrzej Żuławski, Piotr Kletowski, Piotr Marecki. – War-szawa, 2008.
10. CONIUNCTIO oppositorum : o celu wędrówki w głąb „Trzeciej części no-cy” / Agnieszka Morstin-Popławska. W: *Kwartalnik Filmowy*. – 2007, nr 57/58, s. 73-90
11. EGZORCYSTA polskich kompleksów / Janusz Wróblewski. W: *Polityka*. – 2016, nr 9, s. 80-81
12. EKSPRESJA filmowego wariata / Barbara Hollender. W: *Rzeczpo-spolita* (Wyd. zasadnicze). – 2016, nr 153, s. 18-19

13. FRANCUSKIE słowo „żuławskizm” / Piotr Wojciechowski. W: *Kino*. – 2008, nr 10, s. 64-68
14. GŁUPIEJEMY w oczach / Andrzej Żuławski ; rozm. przepr. Przemysław Szubartowicz. W: *Przeгляд*. – 2005, nr 47, s. 34-37
15. GOMBROWICZ i Żuławski / Mateusz Werner. W: *Kino* (Warszawa). – 2015, nr 11, s. 38-39
16. GOMBROWICZ rozbrojony / Andrzej Horubała. W: *Do Rzeczy*. – 2016, nr 26, s. 46-47
17. ISKRA szaleństwa : wczesny Żuławski na DVD / Anita Piotrowska. W: *Tyg. Powszechny*. – 2009, nr 19, s. 35
18. JA NACISKAM, ty wypuszczasz / Andrzej Żuławski ; rozm. przepr. Wojtek Kałużyński, Magdalena Michalska. W: *Dziennik* (Wyd. 2). – 2009, nr 101, dod. *Kultura*, s. 8-10
19. JAK nie nakręciłem „Kosmosu” / Andrzej Żuławski ; rozm. przepr. Małgorzata Sadowska. W: *Newsweek Polska*. – 2015, nr 32, s. 76-80
20. JAKO powieść / Artur Ziótek. W: *Nowe Książki*. – 2005, nr 1, s. 70
Zawiera rec. książki: *Bilet miesięczny* / Andrzej Żuławski. – Warszawa, 2004.
21. JASNA polana Żuławskiego / Tadeusz Sobolewski. W: *Gaz. Wyborcza* (Wyd. zasadnicze). – 2016, nr 151, s. 18
22. JESTEM maksymalnie wolny / Andrzej Żuławski ; rozm. przepr. Anja Laszuk. W: *Przeгляд*. – 2010, nr 16, s. 34-36
23. JESTEM nie do zniesienia / Andrzej Żuławski ; rozm. przepr. Robert Mazurek. W: *Rzeczpospolita* (W3). – 2012, nr 192, s. P10-P11
24. JESZCZE nie umarłem / Anita Zuchora. W: *Wprost*. – 2011, nr 15, s. 76-79
25. KOSMOS nabrał sensu / Xawery Żuławski ; rozm. przepr. Aleksandra Gumowska. W: *Newsweek Polska*. – 2016, nr 11, s. 88-92
26. MUZEUM szlachetnych potworów / Andrzej Żuławski ; rozm. przepr. Piotr Kępiński, Lech Kurpiewski. W: *Newsweek Polska*. – 2008, nr 37, s. 86-90
27. NADEKSPRESJE Żuławskiego / Michał Hernes. W: *Znaczenia*. – 2012, nr 07, s. 127-132
28. „NAJWAŻNIEJSZE to kochać” : o filmowej twórczości Andrzeja Żuławskiego / Piotr Kletowski. W: *Kwartalnik Filmowy*. – 2004, nr 46, s. 92-108
29. NIE muszę się, k..., z nikim liczyć / Andrzej Żuławski ; rozm. przepr. Robert Mazurek. W: *Dziennik* (Wyd. 2). – 2009, nr 97, dod. *Magazyn Dziennika*, s. 18-19

30. NIE pasuję nigdzie / Magorzata Sadowska. W: *Newsweek Polska*. – 2016, nr 9, s. 92-94
31. O FILOZOFII filmów Andrzeja Żuławskiego / Przemysław Wielgosz. W: *Wiadomości Kulturalne*. – 1996, nr 31, s. 19
32. OBCY, choć swój / Krzysztof Masłoń. W: *Do Rzeczy*. – 2016, nr 8, s. 46-47
33. OD TEATRU okrucieństwa do Grand Guignolu : śmierć w kinie Andrzeja Żuławskiego / Jacek Nowakowski. W: *Przestrzenie Teorii*. – 2005, nr 5, s. 205-212
34. „PARTYTURA istnienia” : jako nic Andrzeja Żuławskiego (próba lektury hermeneutycznej) / Adrian Gleń. W: *Kwartalnik Opolski*. – 2006, nr 2/3, s. 25-40
35. PENSJONAT Kosmos : zwycięstwo Żuławskiego / Tadeusz Sobolewski. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2015, nr 91, s. 13
36. PODRÓŻUJĘ w przedostatnim wagonie życia / Andrzej Żuławski ; rozm. przepr. Kuba Dobroszek. W: *Polska (Metrop. Warsz.)*. – 2014, nr 23, dod. Magazyn, s. 12-13
37. POLSKA stygnie / Andrzej Żuławski ; rozm. przepr. Krzysztof Lubczyński. W: *Trybuna (Wyd. 3)*. – 2006, nr 17, s. 11-12
38. POWRÓT mistrza / Andrzej Żuławski ; rozm. przepr. Dawid Karpiuk. W: *Newsweek Polska*. – 2015, nr 13, s. 86-89
Wokół adaptacji filmowej „Kosmosu” Witolda Gombrowicza.
39. PRL to też była Polska / Andrzej Żuławski ; rozm. przepr. Przemysław Szubartowicz. W: *Przeгляд*. – 2007, nr 5, s. 43-46
40. PRZEBYWAM cały czas ze sobą, więc nigdy nie jestem sam / Andrzej Żuławski ; rozm. przepr. Kuba Dobroszek. W: *Polska (Metropolia Warszawska, wyd. zasadnicze)*. – 2016, nr 14, dod. Magazyn, s. 38-39
41. PRZEWODNIK po kosmosie / Ewa Chromik. W: *Śląsk*. – 2008, nr 10, s. 73
Zawiera rec. książki: Żuławski : przewodnik Krytyki Politycznej : (wywiad rzeka) / Andrzej Żuławski, Piotr Kletowski, Piotr Marecki. – Warszawa, 2008.
42. POTRAWKA z Gombrowicza / Anita Piotrowska. W: *Tyg. Powszechny*. – 2016, nr 27, s. 62-63
43. ROZMOWY z artystą na osobności / Teresa Rutkowska. W: *Nowe Książki*. – 2008, nr 11, s. 28-29
Zawiera rec. książki: Żuławski : przewodnik Krytyki Politycznej : (wywiad rzeka) / Andrzej Żuławski, Piotr Kletowski, Piotr Marecki. – Warszawa, 2008.

44. SKANDALISTA Żuławski / Janusz Wróblewski. W: *Polityka*. – 2010, nr 12, s. 52-54
45. SKROPLENIE wojny do czerwonej kropli : dyskurs autobiograficzny w „Trzeciej części nocy” Andrzeja Żuławskiego / Monika Maszewska-Łupniak. W: *Kwartalnik Filmowy*. – 2011, nr 73, s. 163-174
46. SZMINKA, lumpeks, mięso, książd / Dorota Masłowska. W: *Wysokie Obcasy* : dodatek do *Gazety Wyborczej*. – 2016, nr 17, s. 14-17
47. WIELKI powrót skandalisty / Wojtek Kałużyński. W: *Dziennik* (Wyd. 2). – 2009, nr 89, s. 22
48. WISI wróbel, ktoś dusi kota / Andrzej Żuławski ; rozm. przepr. Tadeusz Sobolewski. W: *Gaz. Wyborcza*. – 2015, nr 42, s. 26-27
Wokół adaptacji filmowej „Kosmosu” Witolda Gombrowicza, której premierę zaplanowano na 2015 r.
49. WITALNOŚĆ kina przebiega przez jego złe, a nie dobre gusty : „Diabeł” Andrzeja Żuławskiego / Marta Olszewska-Jończyk. W: *Kwartalnik Filmowy*. – 2009, nr 66, s. 80-92
50. WSZYSTKIE barwy świata / Xawery Żuławski ; rozmawiała Katarzyna Kubisiowska. W: *Tyg. Powszechny* : katolickie pismo społeczno-kulturalne. – 2016, nr 25, s. 58-61
51. ZATRUTA krew : Andrzej Żuławski 1940-2016 / Piotrowska Anita. W: *Tyg. Powszechny*. – 2016, nr 9, s. 76-77
52. ZBOMBARDOWAĆ Paryż za czcionkę : z reżyserem Andrzejem Żuławskim rozmawia Robert Mazurek. W: *Sieci*. – 2013, nr 18, s. 52-53
53. ŻUŁAWSKI na Księżycu / Łukasz Żurek. W: *Nowa Fantastyka*. – 2007, nr 9, s. 4-6
Realizacja filmu „Na srebrnym globie”.
54. ŻUŁAWSKI wobec całości: sztuka, życie, polityka / Artur Zióntek. W: *Ogród*. – 2010, nr 1/2, s. 299-306
Zawiera rec. książki: Żuławski : przewodnik Krytyki Politycznej : (wywiad rzeka) / Andrzej Żuławski, Piotr Kletowski, Piotr Marecki. – Warszawa, 2008.

c. Netografia:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Andrzej_%C5%BBu%C5%82awski

<http://www.filmweb.pl/person/Andrzej+%C5%BBu%C5%82awski-294>

<http://culture.pl/pl/tworca/andrzej-zulawski>

<http://filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=118574>

III. MATERIAŁY METODYCZNE

Urszula Bochyńska
Dział Informacji-Bibliograficznej i Regionalnej

IDŹ – PATRZ – CZUJ: Poznański Czerwiec '56

Scenariusze warsztatów dramowych z wykorzystaniem stymulatorów
w dodatku do „Poradnika Bibliograficzno-Metodycznego”

Jeśli poznawać historię Poznańskiego Czerwca 1956, to tylko w niestandardowy sposób. Jak? Doświadczyć poprzez dramę stosowaną wartości, takich jak: wolność, demokracja, czy godność osobista.

IDŹ

Quest, czyli bezobsługowa i bezpłatna gra terenowa dla osób w każdym wieku, dzięki której w formie zabawy uczestnicy zostaną wprowadzeni w historię Poznańskiego Czerwca. Ulotkę questową z serii „Wielkopolskie Questy” można bezpłatnie pobrać ze strony Region Wielkopolska (regionwielkopolska.pl) i wydrukować.

PATRZ

Zapraszamy również do odwiedzenia Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 56 (Poznań, ul. Święty Marcin 80/82). Wizyta jest świetnym uzupełnieniem wiedzy zdobytej wcześniej w queście.

CZUJ

Ostatnia część projektu to warsztaty dramowe. Drama stosowana jest uważana za jedną z najbardziej efektywnych metod edukacyjno-profilaktycznych wspierających uczenie przez doświadczenie. Wykorzystuje naturalną umiejętność człowieka do wchodzenia w role i umożliwia swobodną pracę nad omawianym problemem w świecie fikcji. Uczestnicy warsztatów mogą poczuć sytuację, z jaką mierzyli się uczestnicy buntu, do jakich wartości się odwoływali, jakie postawy prezentowali.

Jedną z technik dramy, którą stosujemy są „stymulatory” – zestaw celowo dobranych przedmiotów uczestnika Poznańskiego Czerwca zgromadzony w walizce, wokół których odbiorcy budują historię. Celem stymulatorów jest ak-

tywne zaangażowanie uczestników w jej poznawanie – przyglądają się przedmiotom, zastanawiają się czym są dla bohaterów. Przedmioty stymulują wyobrazność i pozwalają odczuć klimat tamtych dni, „wejść” w świat bohaterów.

POZNAŃSKI CZERWIEC '56

Osoby i instytucje zainteresowane przeprowadzeniem warsztatów o Poznańskim Czerwcu mogą wypożyczyć walizkę ze stymulatorami z Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej.

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach Programu „Patriotyzm Jutra”

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Poznaniu

Scenariusze (poza zdjęciami z albumu „Rozstrzelana nadzieja”) dostępne są na licencji CC-BY (Creative Commons Uznanie Autorstwa).

IV. MATERIAŁY REGIONALNE

A. PRZEGLĄD NOWOŚCI REGIONALNYCH

AKADEMIA Lubrańskiego : organizacja szkoły i działalność wychowawcza / Michał Nowicki; Towarzystwo Miłośników Historii. – Warszawa: Wydawnictwo DiG, 2015. – 295 s.

Bibliografia s. 224-246

ALFABET Góry / Jan Góra. – Poznań: Wydawnictwo Polskiej Prowincji Dominikanów „W drodze”, 2016. – 314 s.

BYŁ taki dom : wspomnienia wychowanki Sacré Coeur w Polskiej Wsi / Maria Krystyna Żak-Piechowiak. – Brzezia Łąka: Wydawnictwo Poligraf, [2015]. – 416 s. : fot.

Wspomnienia uczennicy szkoły Zgromadzenia Najświętszego Serca Jezusowego w Pobiedziskach (dawniej Polskiej Wsi), pow. Poznań

DIECEZJA Kaliska. Parafie – kościoły – kaplice. Przeszłość i teraźniejszość : opracowanie historyczno-źródłowe / Michał Kieling, Sławomir Kęszka. – Kalisz: Kuria Diecezji Kaliskiej, 2016. – 913 s. : fot.

[DWUDZIESTE] 20. Biennale Sztuki dla Dziecka / oprac. Hanna Gawrońska, Agnieszka Krajewska. – Poznań: Centrum Sztuki dla Dziecka, [2016]. – 141 s. : fot.

Zawiera także biografie twórców wydarzeń biennale

DWUGŁOS z życia wzięty / Bożena Chrzęstowska, Joanna Ciechanowska-Barnuś. – Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 2015.

Bożena Chrzęstowska, polonistka, profesor Uniwersytetu im. A. Mickiewicza i jej córka Joanna Ciechanowska-Barnuś, nauczycielka i działaczka społeczna z Poznania

HISTORIE warte Poznania : od PeWuKi i Baltony do kapitana Wrony / Filip Czekala. – Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, [2016]. – 378 s. : il.

KALISKI kalejdoskop przewodnicki 2015 / teksty oprac. Piotr Sobolewski; fot. Marek Bergman, Krzysztof Krystyniak, Zbigniew Pol; Regionalna Pracownia

Krajoznawcza PTTK; Towarzystwo Opieki nad Zabytkami. Oddział w Kaliszu. – Kalisz: Edytor, 2016. – 110 s. : fot.

Opis obiektów prezentowanych i omawianych przez członków Koła Przewodników Miejskich i Terenowych PTTK w Kaliszu w 2014 roku

KALISZ 1914 : pogrom miasta : [album] / Mieczysław Arkadiusz Woźniak. – Wyd. 2 uzup. – Kalisz: Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2015. – 194 s., [1] k. tabl. złoż. : il.

Na okł. i grzb. podtyt.: Kalisz w ilustracji

KAZIMIERZ Ajdukiewicz (1890-1963) / Katarzyna Gan-Krzywoszyńska, Piotr Leśniewski; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. – Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2016. – 193 s. : il. – (Biografie Rektorów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Bibliografia s. 149-176

KIERUNKI i dynamika zmian w języku mieszkańców wielkopolskich wsi na przełomie wieków XX i XXI / Justyna Kobus. – Poznań: Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 2015. – 193 s. : tab. – (Gwary Dziś. Monografie; 1)

KOPYDŁOWO, stanowisko 6 : osady neolityczne z pogranicza Kujaw i Wielkopolski / red. Arkadiusz Marciniak, Iwona Sobkowiak-Tabaka, Marta Bartkowiak, Mikołaj Lisowski. – Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza; Pętkowice: Wydawnictwo i Pracownia Archeologiczna Profil-Archeo, 2015. – 344 s. : il. + 1 CD. – (Ocalone Dziedzictwo Archeologiczne; t. 6)

Tekst także w jęz. angielskim

KSIĘGA zachwyków / Filip Springer. – Warszawa : Agora, 2016. – 455 s. : il. Zawiera m.in.: Wielkopolska i lubuskie. s. 115-171
Obiekty architektoniczne powstałe po 1945 r.

LASY Pałuckie : z dziejów Nadleśnictwa Gołąbki / Marian Przybylski. – Gołąbki: Nadleśnictwo Gołąbki, 2016. – 501 s. : fot.

LIDERZY pracy organicznej 2009-2016 / red. nac. Jerzy Szydło; Towarzystwo im. Hipolita Cegielskiego. – Poznań: Towarzystwo im. Hipolita Cegielskiego, 2016. – 215 s. : portr.

Biogramy laureatów tytułu Lidera Pracy Organicznej przyznawanego przez Towarzystwo im. Hipolita Cegielskiego w Poznaniu

LITTERA scripta manet... : Zygmunt Duda na łamach „A Oto Ja Jestem” 2003-2014 / Aleksandra Tabaczyńska, Jolanta Horowska; Parafia św. Mateusza w Opalenicy. – Opalenica: Wydawnictwo Opalgraf – Bogumił Wojcieszak, 2016. – 56 s. : fot.

Dot. czasopisma „A Oto Ja Jestem”, wydawanego przez parafię św. Mateusza w Opalenicy oraz Zygmunta Dudy, opalenickiego regionalisty i autora tekstów w powyższym czasopiśmie

MAPA czasu czyli astronomiczna układanka na ziemi / Krystyna Velkova. – Kalisz: Edytor, 2016. – 162 s. : il.

Dot. najstarszych dziejów ziemi kaliskiej

MODRZANKI : 20 lat zespołu folklorystycznego 1996-2016 z Modrza – gmina Stęszew. – Stęszew: Dom Kultury, 2016. – 60 s. : fot. + 1 CD.

Zawiera również przyśpiewki ludowe

MOTYWY sakralne w ekslibrisie : z kolekcji Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu : katalog wystawy / oprac. Bogumiła Celer, Henryka Karolewska. – Kalisz: Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk: Książnica Pedagogiczna im. Alfonsa Parczewskiego, 2016. – 85 s. : il.

MÓJ dom ; Mój świat / Jan Góra. – Wyd. 3. – Poznań: Wydawnictwo Polskiej Prowincji Dominikanów „W drodze”, 2016. – 503 s., [8] s. tabl. : il.

MUZEUM Pierwszych Piastów na Lednicy : informator. – Dziekanowice: MPP na Lednicy, 2015. – [28] s. : fot., mapa

OBRAZ bitwy o Poznań (1945) w świetle dokumentów i materiałów niemieckich / Michał Krzyżaniak. – Poznań: Wydawnictwo Pomost, 2015. – 301 s. : fot. – (Festung Posen 1945)

ORDYNACJA gołuchowska Izabelli z Czartoryskich Działyńskiej (1830-1899) / Danuta Marek. – Poznań: Muzeum Narodowe w Poznaniu, 2015. – 39 s. : fot.

[OSIEMSET] 800 lat Bracholina / Marcin Moeglich, Arkadiusz Kiszka. – Wągrowiec: Muzeum Regionalne, 2016. – 43 s. : fot.

OSTRÓW Lednicki : wczesnopiastowska rezydencja : informator / Danuta Banaszak, Arkadiusz Tabaka; fot. Maria Chojnacka [i in]. – [Dziekanowice]: Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, 2015. – [44] s. : fot. – (Pomnik Historii)

OŚRODEK Kultury Leśnej w Gołuchowie : [album] / tekst Iwona Cieślak, Joanna Zalejska-Niczyporuk. – Wyd. 3 uzup. – Gołuchów: Ośrodek Kultury Leśnej, 2016. – 127 s. : fot.

Dot. m.in. Muzeum Leśnictwa

OTO stoją żywi : wspomnienia i biogramy pośmiertne osób pochowanych na cmentarzu parafialnym w Ostrowie Wielkopolskim przy ulicy Bolesława Limanowskiego / red. Włodzimierz Leszek Grabowski; wybór i oprac. tekstów Renata Kania-Weiss. – Ostrów Wielkopolski: Biblioteka Publiczna im. Stefana Rowińskiego, 2016. – 361 s. : fot., portr.

[PIĘĆDZIESIĄTY ósmy] 58 PUŁK Piechoty [Wielkopolskiej] / Przemysław Dymek. – Pruszków: Oficyna Wydawnicza „Ajaks”, 2015. – 45 s. : il. – (Zarys Historii Wojennej Pułków Polskich w Kampanii Wrześniowej; z. 178)

[PIĘĆDZIESIĄTY dziewiąty] 59 Pułk Piechoty Wielkopolskiej / Przemysław Dymek. – Pruszków: Oficyna Wydawnicza „Ajaks”, 2014. – 49 s. : il. – (Zarys Historii Wojennej Pułków Polskich w Kampanii Wrześniowej; z. 179)

POWSTAŃCY wielkopolscy... : biogramy uczestników powstania wielkopolskiego 1918-1919. T. 12 / pod red. Bogusława Polaka. – Poznań: Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918-1919. Zarząd Główny, 2015. – 232 s. : portr.

PRZECIW chorobie : architektura szpitalna Wielkopolski w dwudziestoleciu międzywojennym / Aleksandra Paradowska. – Poznań: Wydawnictwo Nauka i Innowacje, 2015. – 428 s. : fot., pl.

PRZEWODNIK dla dzieci i rodziców po Muzeum Początków Państwa Polskiego / Magda Robaszkiewicz, oprac. graf. Jarosław Gryguć. – Gniezno: Muzeum Początków Państwa Polskiego, [2016]. – 12 s. : il.

RESTITUCJA Państwa Polskiego na Kresach Zachodnich Rzeczypospolitej w latach 1919-1939. Cz. 2 / red. Łukasz Jastrząb, Jarosław T. Łożyński, Antoni Taczanowski. – Sieraków; Międzychód: Drukarnia-Międzychód, 2016. – 195 s. : fot. – (Sierakowskie Zeszyty Historyczne; 15)

Powiat międzychodzki w okresie międzywojennym

„SOLIDARNOŚĆ” 1980-1981 w kraju i w Wielkopolsce : szkice do portretu / red. nauk. Krzysztof Brzechczyn. – Poznań: Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Oddział, 2016. – 302 s. : tab. – (Studia i Materiały Poznańskiego IPN; t. 35)

SPRAWA Ziętarek : zbrodnia i klęska państwa / Krzysztof M. Kaźmierczak, Piotr Talaga. – Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka, 2015. – 416 s.

Dziennikarz „Gazety Poznańskiej” zaginiony w niewyjaśnionych okolicznościach w 1992 r.

STANISŁAW Pawłowski (1882-1940) / Andrzej Kostrzewski; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 2015. – 196 s. : fot. – (Biografie Rektorów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Geograf, profesor i rektor Uniwersytetu Poznańskiego

SZLAK Piastowski : przewodnik / Włodzimierz Łęcki. – Wyd. 5 popr. i uzup. – Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 2016 – 239 s. : fot., pl., rys.

ŚPIEWNIK druha Jasia : pieśni i piosenki skautów i harcerzy wielkopolskich / Jan Mróz, Marek Urbanowicz, Wawrzyniec Wierzejewski. – Poznań: Media-Expo Wawrzyniec Wierzejewski, 2016. – 252 s.

[TYSIĄC czterysta czterdziesty pierwszy] 1441-2016 : 575 [lat Cechu Ślusarzy i Rzemiosł Pokrewnych w Poznaniu]. – Poznań: Cech Ślusarzy i Rzemiosł Pokrewnych; Luboń: Wydawnictwo i Drukarnia „Uni-Druk”, 2016. – 47 s. : fot.

[TYSIĄC dziewięćset dziewiętnasty] 1919 Powstanie Wielkopolskie / Bogusław Polak. – Warszawa: Edipresse-Kolekcje: Bellona, 2015. – 93 s. : il. – (Zwycięskie bitwy Polaków; t. 43)

UDOKUMENTOWANA historia Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu / Aleksander Łukasiewicz, Szymon Łukasiewicz. – Poznań: Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 2015. – 171 s. : il.

WCZASY Kaliskie 1911-1913 : obrazy czasów transformacji / oprac. Małkary Górzyński. – Kalisz: Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2016. – 127 s. : fot.

Cykl felietonów nieznanego autora, ukazujących się w latach 1911-1913 na łamach kaliskich gazet

WSPOMNIENIA mieszkańców Junikowa [w Poznaniu] z wydarzeń ze stycznia i lutego 1945 roku : analiza socjologiczna / Adam Czabański. – Poznań: Wydawnictwo Pomost, 2015. – 248 s. : fot. – (Festung Posen 1945)

Z JÓZEFEM Piłsudskim przez ścianę Cytadeli : Jadwiga Gulińska – przyczynek źródłowy do działalności politycznej socjalistek w Wielkopolsce w początkach XX wieku / oprac. i red. Grażyna Wyder. – Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, 2015. – 155, [4] s.

Działaczka Polskiej Partii Socjalistycznej w Poznaniu. Także jej korespondencja z lat 1900-1905 z Oddziałem Zagranicznym PPS

Z PERSPEKTYWY dwudziestolecia : Akcja Katolicka w diecezji kaliskiej 1995-2015 / red. Sławomir Kęszka. – Kalisz: Kuria Diecezjalna w Kaliszu; Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej, 2016. – 246 s. : fot.

ZIEMIA wrzesińska w Polsce odrodzonej : czasy i ludzie / Marian Torzewski. – Września: Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy, 2016. – 382 s. : il.

B. IMPREZY KULTURALNE W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH WOJ. WIELKOPOLSKIEGO

(czerwiec–sierpień 2016)

W miesiącach letnich w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowano liczne imprezy i zajęcia dla dzieci i młodzieży pod hasłem „Wakacje w bibliotece”. W czerwcu obchodzono Dzień Dziecka. Upowszechnił się zwyczaj uroczystego przyjmowania najmłodszych do grona czytelników. Kontynuowano także akcję „Cała Polska czyta dzieciom”, również w formie Ogólnopolskiego

Tygodnia Czytania Dzieciom. Coraz większą popularność zyskuje „uwalnianie książek” oraz Noc Bibliotek.

Liczne formy popularyzatorskie poświęcone były obchodom Jubileuszu 1050. Rocznicy Chrztu Polski, Roku Henryka Sienkiewicza i Feliksa Nowowiejskiego.

C z e r w i e c

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Spotkanie autorskie z Wandą Szymanowską promujące jej najnowszą książkę „Czerwone szpilki”
- Ogólnopolska Noc Bibliotek:
 - ~ Spotkanie poetyckie z Barbarą Krasińską, aktorką Teatru Polskiego w Poznaniu, poświęcone twórczości Leopolda Staffa pt. „Kto jest ten dziwny niezajomy, czyli Widok ze wzgórza”
 - ~ Papierowa wiklina – prezentacja i warsztaty
- Wystawy:
 - ~ Moje miasto – prezentacja prac uczniów klasy I
 - ~ Radosna twórczość przedszkolaków” – wystawa prac plastycznych
- „Milutka w malachitowym borze” – spektakl teatralny Teatr TAK
- „Nie starzeje się ten, kto umie cieszyć się życiem” – spotkanie autorskie z Jolantą Szwalbe

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Kurs komputerowy dla osób 50+ – podstawy obsługi komputera i Internetu, zakładanie poczty elektronicznej (także w lipcu i sierpniu)
- Gry planszowe dla dzieci – spotkanie edukacyjne

Cienin Kościelny (pow. Sępólno)

- Spotkanie autorskie z Agnieszką Gadzińską – autorką książek dla dzieci

Czajków (pow. Ostrzeszów)

- IX Czajkowska Noc Świętojańska – konkurs na najpiękniejszy wianek świętojański

Czempiń (pow. Kościan)

- Wystawa z okazji Roku Sienkiewiczowskiego
- Pokonkursowa wystawa prac plastycznych „Kwiatek dla mamy”

Czarniejewo (pow. Gniezno)

- Noc w Bibliotece „Metamorfoza znaczy zmiana”

- Przedstawienie Teatru Cieni „Latarenka”
- Dzień Chemika – zajęcia dla gimnazjalistów
- Dzień Smerfa – zajęcia dla dzieci (także Filia Żydowo)
- 50-ta rocznica Czerwca '56 – zajęcia dla gimnazjalistów
- Dzień Przyjaciela – zajęcia dla dzieci
- Międzynarodowy Dzień Elektryka – Bezpiecznie z Prądem – zajęcia dla dzieci (Filia Żydowo)
- Warsztaty tworzenia biżuterii dla seniorów (Filia Żydowo)

Gniezno

- „W bajecznym świecie zagadek” – zabawy czytelnicze i plastyczne z okazji Dnia Dziecka, Dnia Matki i Dnia Ojca
- Noc bibliotek – „Co się dzieje kiedy śpisz?” – warsztaty dla dzieci i rodziców połączone ze spotkaniem autorskim z Maciejem Łazowskim
- Uroczyste podsumowanie programu edukacyjnego „O Mieszku I, co chrzest przyjął” z udziałem Prezydenta Miasta Gniezna, połączone z wręczeniem nagród w konkursie plastycznym „Złóż życzenia Polsce z okazji 1050. Rocznicy Chrztu”
- „Dzień przytulania” – spotkanie literackie dla najmłodszych czytelników połączone z prezentacją książki P. Wechterowicz „Proszę mnie przytulić”
- „Mamo, tato zapisz mnie do biblioteki” – akcja czytelnicza skierowana do rodziców i małych dzieci
- „Chrobry! Chrobry! byleś dobry!” – impreza plenerowa z okazji imienin ulicy Chrobrego
- „Czytanie na regale” – akcja czytelnicza zachęcająca do wybierania ciekawych książek
- „Wspomnienia znad Zatoki San Francisco” wernisaż wystawy fotograficznej Sebastiana Żurka
- „I dla mamy i dla taty i dla każdej małolaty” – wystawa książek z okazji Dnia Matki, Dnia Dziecka i Dnia Ojca

Gołuchów (pow. Pleszew)

- Noc Bibliotek 2016 – impreza pod hasłem „Hania Humorek i Smrodek poszukiwacze skarbu”; w programie: poszukiwanie skarbów w bibliotece, czytanie fragmentów książki „Hania Humorek i Smrodek”, zagadki, gry planszowe i ruchowe, prace plastyczne (Oddział Dla Dzieci)

Gostyń

- „Zwykła wystawa niezwykłych ludzi” – wystawa prac podopiecznych Środowiskowego Domu Samopomocy oraz Stowarzyszenia „Nie Sami”
- „Gostyń i okolice” – finał konkursu ankietowego

- „Pejzaż niecodzienny” – wystawa fotograficzna Tomasza Juskiewicza (także w lipcu i sierpniu)
- Wystawa „Euro 2016”
- „Place zabaw” – podsumowanie konkursu plastycznego i wystawa pokonkursowa
- „Wiem więcej o ziemi gostyńskiej” – finały konkursów dla gimnazjalistów oraz dla szkół ponadgimnazjalnych z okazji Dni Gostynia

Grabów nad Prosną (pow. Ostrzeszów)

- I Gra Miejska „Zaginiony skarb Franciszkanów”

Jutrosin (pow. Rawicz)

- „Muzeum Tajemnic” – rozwiązywanie zagadek i działań matematycznych

Kalisz

- „Kaliszanie piszący – ciąg dalszy” – wystawa prezentująca pisarzy związanych z Kaliszem (współorganizacja ze Stowarzyszeniem Haliny Sutarzewicz)
- „Mój ulubiony taniec” – bal dla osób niepełnosprawnych (Filia nr 3)
- Noc Bibliotek (Filia nr 4)
- Osiedlowy Dzień Dziecka – gry, zabawy, kalambury i głośne czytanie (Filia nr 7; współorganizacja z Radą Osiedla Majków)
- Festyn Przedszkolaka – gry i zabawy dla najmłodszych (Filia nr 7; współorganizacja z Radą Osiedla Majków)
- „Białoszewski: w jednym człowieku gubi się wieczność” – czytanie tekstów literackich Mirona Białoszewskiego z okazji 33. rocznicy śmierci poety w ramach „Czytań rocznicowych” (Filia nr 7; współorganizacja Stowarzyszenie Promocji Sztuki „Łyżka Mleka”)
- „Goście, goście... uczniowie z zespołu Szkół w Piotrowie” – wycieczka i pogadanka dla młodzieży klas VI nt. życia i twórczości Henryka Sienkiewicza (Filia nr 9)
- „Legenda o Skarbniku, Rower Walentynki, Kotka Milusia” – przedstawienia teatryku obrazkowego kamishibai dla dzieci z przedszkola i ze szkoły podstawowej (Filia nr 9 Oddział Dzieciący)
- Lekcja biblioteczna połączona z warsztatami plastycznymi dla dzieci kl. I ze Szkoły Podstawowej nr 17 z Oddziałami Integracyjnymi (Filia nr 9 Oddział Dzieciący)
- „Zabierz książkę na wakacje” – pogadanka oraz zajęcia plastyczne dla dzieci z przedszkola (Filia nr 9 Oddział Dzieciący)
- „Mój ulubiony taniec” – konkurs dla osób niepełnosprawnych (Filia nr 3)
- Wystawy:

- ~ 75. rocznica śmierci Ignacego Jana Paderewskiego (Filia nr 2)
- ~ Witkiewicz i Witkacy – 185. rocznica urodzin Stanisława Ignacego Witkiewicza (Filia nr 3)
- ~ Poeta pamięta... i my pamiętamy poetę. 105 rocznica urodzin Czesława Miłosza (Filia nr 9)
- ~ Muminki i przyjaciele – wystawa w 15. rocznicę śmierci Tove Jansson (Filia nr 9 Oddział Dziecięcy)
- ~ 70. rocznica śmierci Hauptmanna Gerharta (Filia nr 16)

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- Wystawa plakatów promujących bibliotekę i czytelnictwo – prace gimnazjalistów biorących udział w Konkursie na plakat, zorganizowanym w ramach obchodzonego w maju Tygodnia Bibliotek
- Konkurs Recytatorski z okazji 170 rocznicy urodzin H. Sienkiewicza oraz ustanowienia roku 2016 Rokiem Henryka Sienkiewicza (współorganizacja)
- „Niepełnosprawni na start” – Letnia Olimpiada Sportowo-Integracyjna osób sprawnych inaczej (współorganizacja ze Stowarzyszeniem „Słoneczny Promyk” w Kiszkuwie)

Kłecko (pow. Gniezno)

- Dzień Niemiecki – spotkanie dla młodzieży gimnazjalnej
- „Nakręcamy się dla Lwiątka” – zbiórka nakrętek dla Leo, chłopca z rdzeniowym zanikiem mięśni

Koło

- „Wolno czytać” – II edycja Nocy Bibliotek dla dzieci i dorosłych
- Zajęcia z patchworku prowadzone przez Katarzynę Janiszewską
- Głośne czytanie dla seniorów w Domu Pomocy Społecznej w Kole
- Zajęcia z jęz. angielskiego dla seniorów w ramach projektu „Akademia poligloty 50+” (także w lipcu i sierpniu)
- Spotkanie autorskie z Piotrem Gołdynem – historykiem i regionalistą oraz promocja jego najnowszej książki „Obrazki z dziejów oświaty w Wielkopolsce Wschodniej. Zeszyt 2”
- Spotkanie autorskie z Agnieszką Tyszką (Filia dla Dzieci)
- Zajęcia z elementami biblioterapii – głośne czytanie, prace manualne (Filia dla Dzieci)
- Akademia Plastyki – głośne czytanie, prace plastyczne (Filia dla Dzieci)
- „Wcielenie kamienia” – finał konkursu plastycznego (Filia dla Dzieci)
- „Trzecia planeta od Słońca” – finał konkursu plastycznego we współpracy ze Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym (Filia dla Dzieci)
- Bajarka – czytanie i opowiadanie bajek (Filia dla Dzieci)

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna Kościan

- Noc Bibliotek:
 - ~ Wieczór poetycki: „Między Wierszami”. Najpiękniejsze polskie strofy w wykonaniu kościańskiej Grupy Teatralnej „AMAND” oraz piosenka literacka, które wybrzmiały przy akompaniamencie gitar akustycznych
 - ~ „Kosmiczna noc w bibliotece” pełna książek, dobrego humoru, zabaw i niespodzianek dla dzieci w wieku 6-12 lat
 - ~ „Asterix i spółka”, „Świat Dysku Ankh-Morpork”, „Gra Kragmortha”..., czyli planszomania w bibliotece
 - ~ Spotkanie autorskie z Barbarą Zaborską (pedagog, wydawca, autorka książki „Łódki Pana Boga”)
 - ~ Papierowa wiklina – mini-warsztaty rękodzieła
 - ~ Wystawy towarzyszące Nocy Bibliotek: „Ciche miasto” – wystawa fotografii Konrada Leśniaka, Wystawa rzeźb Macieja Szymczaka
- „Nastoletni blogerzy książkowi polecają” – wystawa książek polecanych przez znanych blogerów w Sieci (wystawa przygotowana przez Oddział dla Dzieci)
- Spotkanie autorskie z Grzegorzem Kasdepke, pisarzem dla dzieci i młodzieży, autorem scenariuszy, dziennikarzem – spotkanie dla dzieci w wieku 7-11 lat
- Rozstrzygnięcie XXVII konkursu literackiego „Młodych Piór” oraz podsumowanie projektu „Dziedzictwo mojego miasta”
- W cyklu „Strefa kobiet” spotkanie z Elізą Borowiak (trenerka rozwoju osobistego, coach, doradca zawodowy, pedagog): „Wejdz na ścieżkę zmiany. Zmiana jest możliwa”
- Wykład dr. Emiliana Prałata: Athos. Mistyka żywa (Spotkanie z cyklu: Z historią przy kawie)
- „Bezpieczne wakacje” – spotkanie z policjantem i pogadanka dla dzieci kl. „0” i dla dzieci z osiedla
- Zakończenie zajęć w Klubie Trąbka Bombka – spotkanie dla dzieci z Klubu
- Wykład Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej: Elżbieta Olender „Materiały źródłowe do dziejów Kościana”

Biblioteka Publiczna Gminy Kościan z siedzibą w Kietczewie

- Dobre obyczaje, czyli w lekkim tonie o bon tonie – lekcja biblioterapeutyczna z uczniami klasy III z miejscowej szkoły podstawowej z okazji „Szkolnego Tygodnia Dobrych Manier”

- „Jestem Małym Europejczykiem i mieszkam w Unii Europejskiej...” – konkurs dla dzieci klas I-III (Filia Racot)
- Czy trudno jest wykonać wieniec świętojański? (Filia Racot)
- „Konfrontacje z haftem” – spotkania kółka hafciarskiego w bibliotece (także w lipcu; Filia Stary Lubosz)
- „Bezpieczni na drodze” – zajęcia z uczniami nauczania zintegrowanego na temat bezpiecznego poruszania się w ruchu drogowym (Filia Stary Lubosz)
- „Wymarzone wakacje” – spotkanie z młodzieżą należącą do kółka polonistycznego ze szkoły podstawowej i gimnazjum. Temat zajęć: zbliżające się wakacje (Filia Widziszewo)

Krobia (pow. Gostyń)

- Promocja książki Andrzeja Miałkowskiego „Krobia. Z kart historii miasta do 1946 roku” w Krobi i Pudliszkach (czerwiec) oraz w Gostyniu (lipiec)
- Parada Żywych Książek
- „Laurka na urodziny mojego miasta” – konkurs plastyczny dla przedszkolaków

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Wielkie pranie” – lekcje regionalne dla dzieci (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Szydełkiem i na drutach” – spotkanie czytelników z KGW z okazji Międzynarodowego Dnia Dziergania w Miejscach Publicznych (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- Spotkanie z piosenką biesiadną (Izba Regionalna w Pawłowicach; organizatorzy: GCK, Rada Sołecka, KGW)
- „Spotkanie z gwarą” – impreza z udziałem pisarzy – regionalistów: Gabrielem Roszakiem i Bogusławem Janikiem (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Pawłowice w czarno-białej fotografii” – wystawa (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Dzieci – słońce i radość” (książki z imionami), „Szydełkiem i na drutach”, Tove Jansson – wystawy (Filia w Pawłowicach)
- Zajęcia dla dzieci: zgaduj-zgadula na podstawie wierszy Juliana Tuwima, kalambury, rozwiązywanie krzyżówek z czasopism dziecięcych, pogadanka „Bezpieczne wakacje” (Filia w Garzynie)
- Spotkanie autorskie dla dzieci z Andrzejem Grabowskim
- Wystawy:
 - ~ „Andrzej Grabowski – Kawaler Orderu Uśmiechu”
 - ~ „Lato Muminków”
 - ~ „Umierać trzeba z taktem...” – Jan Brzechwa”

- ~ „Wy nie wiecie, a ja wiem jak rozmawiać trzeba z psem”
- ~ „Akademia pana Brzechwy”

Krzywiń (pow. Kościan)

- Cykliczne spotkania „Klubu Kobiet z Pasją” – rękodzieło, rozmowy o książkach, filmach, zumba itp.
- „Aktywnie i bezpiecznie w wakacje” – z okazji zakończenia roku szkolnego krótka pogadanka oraz zachęcenie do odwiedzania biblioteki (Filia Bieżyń)
- „Jak spędzać wolny czas?” – zajęcia z biblioterapii dla uczniów kl. IV ze szkoły podstawowej (Filia Jerka)
- „Ja jestem ostatni, co pamięta początek XX wieku” – wystawa książek Tadeusza Konwickiego w 90 rocznicę urodzin autora (Filia Jerka)

Leszno

- Wystawy:
 - ~ „Portret Wojska Polskiego” – wystawa pokonkursowa („Galeria Recto Verso”)
 - ~ „Mosty” – prace Filipa T.A.K.-a, polsko-czeskiego artysty, malarza, rzeźbiarza, grafika. Wernisaż wystawy zapoczątkował cykl pt. „Czeszy Bracia”. Wystawa nawiązywała do wydarzeń historycznych, 1050- lecia chrztu Polski (także w lipcu; „Galeria Recto Verso” i “Galeria Lochy”)
 - ~ „Gdzieś tam...” – wystawa obrazów i rzeźb Mirosława Małeckiego („Galeria za Regałami”)
 - ~ „Gwałt na wolności” – wystawa poświęcona tragicznym wydarzeniom, które rozegrały się na leszczyńskim dworcu w nocy z 27-28 maja 1947 r. („Galeria za Regałami”)
- Zajęcia dla dzieci (Wypożyczalnia dla Dzieci i Młodzieży):
 - ~ Gratka dla małego niejadka – prezentacja książki Emilii Dziubak
 - ~ Tadku Niejadku babci i dziadku – bajka muzyczna Wandy Chotomskiej
 - ~ „Podróże małe i duże: Kuba” – prezentacja multimedialna
 - ~ Serge Bloch, Wielka historia małej kreski – zajęcia dla przedszkolaków
- „Dzień z witrażami” – warsztaty dla młodzieży z Ewą Rosolską („Galeria Lochy”)
- Noc Bibliotek:
 - ~ Spotkanie autorskie z Marcinem Wolskim
 - ~ Spotkanie dla miłośników fantasty z Pauliną Koniuk-Fonzychowską
 - ~ Koncert zespołu Bez Ram
 - ~ Warsztaty kaligraficzne – Wielkopolska Szkoła Kaligrafii
 - ~ Bookcrossing – uwalniamy książki
 - ~ Gry i zabawy dla dzieci i rodziców
 - ~ Liga gier planszowych

- ~ Co się dzieje za drzwiami pracowni intrologatorskiej?
- ~ Noc nowych książek
- ~ Nocne zwiedzanie biblioteki
- Spotkanie autorskie dla dzieci z Grzegorzem Kasdepke („Galeria Lochy”)
- „Piosenka w Służbie propagandy. Festiwal Piosenki Żołnierskiej w Kołobrzegu 1968–1989” – dyskusja nad książką Karoliny Bittner w ramach cyklu „Przystanek Historia” z udziałem autorki oraz prof. Doroty Skrzypczak („Galeria Lochy”)
- Spotkanie dla dzieci z Andrzejem Grabowskim („Galeria Lochy”)
- „Biblioteka Jazzu” – koncert zespołu DR Macki Band inaugurujący nowy cykl
- 1050. Rocznica Chrztu Polski – finał konkursu historycznego dla szkół ponadgimnazjalnych (Miejski Ośrodek Kultury)
- Spotkanie autorskie z Leszkiem Żebrowskim
- Obywatelskie Czwartki – spotkanie pt. „Smoleńsk 10.04.2010”
- Otwarcie Izby Pamięci generała Stefana Grota Roweckiego przy Filii Bibliotecznej nr 2 pod patronatem prezydenta Leszna Łukasza Borowiaka. Otwarto także Dział Historii Wojskowości, który zawiera bogate zbiory książek poświęconych tematyce wojen i wojskowości. Wykład okolicznościowy wygłosił prof. Waldemar Handke. Na zakończenie odbył się pokaz z udziałem Wojska Polskiego oraz grupy rekonstrukcyjnej

Luboń (pow. Poznań)

- „Dinozaurus” – teatrzyk kukiełkowy dla dzieci
- „Śpiewać każdy może” – wspólne muzykowanie
- „Kolorowe malowanie” – działania plastyczne dla dzieci pod okiem plastyka Przemysława Szydłowskiego.
- Tydzień Kultury:
 - ~ Ogólnopolskie Czytanie „Jeżycjady” Małgorzaty Musierowicz
 - ~ „Między mną a Tobą” – recital Laury Łącz, aktorki filmowej i teatralnej oraz pisarki
 - ~ „Piękna i Bestia” – spektakl dla dzieci
 - ~ Bajkowy Koncert z Waltem Disneyem w wykonaniu kwartetu smyczkowego „Collegium Musicum”
 - ~ Spotkanie autorskie dla dzieci z Weroniką Kurosz, autorką książek „Leśni bracia” oraz „Skarby leśnych braci”
- „Szydełkowe Fanaberie” – wspólne tworzenie robótek ręcznych
- „Wokół wychowania” – dyżur pedagogiczny z pedagog Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Luboniu Anną Kurelską
- Spotkanie Klubu Ludzi Niewidomych i Słabowidzących Promyk

- Wernisaż prac uczestników Działań Plastycznych
- Spotkanie Klubu Szachowego oraz Turniej Szachowy

Łubowo (pow. Gniezno)

- 1050 Rocznica Chrztu Polski – wystawa prac plastycznych
- Festiwal Książki – zakup-wymiana-sprzedaż
- Najpiękniejsze zagospodarowanie posesji – konkurs wspólnie z Komisją Kultury Rady Gminy Łubowo

Mikstat (pow. Ostrzeszów)

- „Mój Mikstat” – konkurs plastyczny dla uczniów szkoły podstawowej

Nowy Tomyśl

- „Nowotomska retrospektywa – 230 lat historii miasta” – wystawa (Galeria na Piętrze)
- Noc bibliotek 2016 pod hasłem: Wolno czytać! W programie: domino-happening, karciany flirt cytataami z dzieł Sienkiewicza, warsztaty plastyczne, biblioteczna gra dla całej rodziny, spotkanie z autorem książek i artystą o wielu pasjach – Janem Hykiem. Zakończenie: poetycki koncert „Nasylenie”
- Demoniczna noc w bibliotece – wieczór pełen książek, przygód i demonicznych literackich postaci (Filia w Bukowcu)
- „Ameryka Południowa poza utartym szlakiem” – spotkanie z podróżnikiem Marcinem Stencem
- Wykłady otwarte pracowników naukowych Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego:
 - ~ „Prawo – polityka – sfera samorządowa na tle konfliktu wokół Trybunału Konstytucyjnego” – prelekcja prof. Adama Sulikowskiego
 - ~ „Nowe technologie a samorząd terytorialny” – Dominika Góry
- Spotkanie w ramach obchodów 70-lecia biblioteki, poświęcone zakazanym książkom w bibliotekach w czasach PRL-u. Gość: Barbara Góra z Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu
- Spotkanie z rękodziełem: „Fantazja” – warsztaty projektowania i malowania koszulek prowadzone przez Martynę Kasperek, studentkę kulturoznawstwa na UAM w Poznaniu
- Zakończenie projektu czytelniczego „Spotkanie z książką”, którego celem było rozwijanie aktywności czytelniczej, kształtowanie umiejętności uważnego słuchania oraz rozwijanie wyobraźni uczniów (MiPBP, filie Boruja Kościelna i Jastrzębsko Stare)

Oborniki

- „Machiną przez Chiny” – spotkanie autorskie z Łukaszem Wierzbickim

- „Australia okiem Niedźwiedzia” – wystawa przygotowana przez Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze
- „Od kryminału do nowej powieści wiejskiej – o najnowszej prozie polskiej” – wykład prof. Tomasza Mizerkiewicza podczas seminarium dla bibliotekarzy powiatu obornickiego
- Spotkanie z żółwiem Franklinem – spotkanie autorskie z Piotrem Witoniem
- „Kolejkowo” – wystawa kolejek dużych i małych
- Biblioteczny Kącik Malucha – Teatrzyk Kamishibai
- „Gitarra i pióro” – koncert poezji śpiewanej w wykonaniu Tomasza Górkiewicza
- Święto Biblioteki: zabawy i atrakcje dla dzieci i dorosłych, koncert Obornickiej Orkiestry Dętej
- „Stąd jestem – to moja mała Ojczyzna” – podsumowanie projektu edukacyjnego realizowanego przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Obornickiej, otwarcie wystawy pokonkursowej
- „Oborniki, wakacje i my” – wieczór poetycko-muzyczny
- „Międzyczas” – wystawa rzeźb Marioli Kalickiej
- „Z muzyką na wakacje” – koncert uczniów Aliny Forsyjak
- Spotkanie autorskie z podróżnikiem Jackiem Pałkiewiczem (w ramach DKK)

Osieczna (pow. Leszno)

- „Między tabliczką glinianą a e-bookiem – historia książki na przestrzeni dziejów” – spotkanie z Rafałem Wójcikiem, mediewistą, kierownikiem sekcji starych druków w Bibliotece Uniwersyteckiej

Ostrzeszów

- „Dobro z ziół” – eko-warsztaty dla gimnazjalistów
- „Kochamy nasze wnuki” – wernisaż wystawy zorganizowany przy współpracy z PZERiN Zarządem Rejonowym w Ostrzeszowie
- „Czerwony Kapturek” – spektakl teatralny w wykonaniu bibliotekarek z okazji Dnia Dziecka – dla grup przedszkolnych
- „Kochaj bliźniego swego” – rozstrzygnięcie Powiatowego Konkursu Plastycznego dla klas I-III
- „1050 lat chrześcijaństwa na ziemiach polskich” – rozstrzygnięcie Powiatowego Konkursu Plastycznego dla klas IV-VI
- Spotkanie autorskie z Elżbietą Bednarczyk, pisarką i tancerką, mieszkającą od ponad 20. lat w Australii (Oddział Dziecięcy, filie w Siedlikowie, Rogaszycach, Szklarcze Przygodzickiej, przedszkole w Rogaszycach)

Pępowo (pow. Gostyń)

- „Jak nie czytam, jak czytam” – akcja głośnego czytania pod fontanną w współpracy z miejscowym Zespołem Szkół

Pleszew

- Noc w bibliotece – pod hasłem „Kobieca moc”
- Spotkanie autorskie z Zofią Stanecką – w ramach projektu Biblioteczna Akademia Rozmaitości – cykl Akademia Literacka
- „Fotografia w podróży, podróż w fotografii” – wystawa fotografii w ramach projektu Biblioteczna Akademia Rozmaitości – cykl Akademia Podróżnicza

Poniec (pow. Gostyń)

- „Zabawa w wyobraźnię” – podsumowanie konkursu plastycznego dla dzieci połączone z obchodami Dnia Dziecka w przedszkolu

Powidz (pow. Sępca)

- „Jubileusz 1050. rocznicy Chrztu Polski” – wykład księdza dr. Jana Pomina (współorganizacja z Domem Kultury)
- Festiwal Życia – współorganizacja z Klubem Honorowych Dawców Krwi z Powidza i Domem Kultury

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- Turniej wiedzy o piłce nożnej „Euro2016” (Bucz)
- Zawsze czekam na zielone, żeby przejść na drugą stronę” – zajęcia czytelniczo-edukacyjne (Mochy)
- „Tajemnica Starego Witraża” – mroczne sekrety, zaklęcia, tajemnicze wskazówki. Spotkanie autorskie z Martą Osa (Bucz, Przemęt)
- „O tym jak fabryka mała, okolicę zatruć chciała” – zajęcia czytelnicze (Mochach)
- „Wolsztyn – spotkanie z Marcinem Rożkiem” – wycieczka do Wolsztyna dla uczestników kółka bibliotecznego (Bucz)

Rawicz

- Słowa to nasi przyjaciele: „MYJĘ” – warsztaty literacko-plastyczne dla przedszkolaków
- „Śladami Koziółka Matołka” – gra uliczna
- Oficjalne otwarcie „Strażnicy Zielonego Królestwa” w ramach Projektu dofinansowanego przez Fundację BGK „Na dobry początek” (realizacja Dębno Polskie)
- „Strefa Relaksu” podczas Święta Rawicza: tworzenie własnej książeczki, huragan z chustą klanzy, interaktywny spektakl teatralny „Koziółek Matołek wyrusza w świat”, zabierz swoją ulubioną książkę i zrób jej zdjęcie,

oczytanie grozi wiedzą – DKK: przyłącz się do dyskusji, animacje w Krai-
nie Fantazji z aktorami oraz spektakl „Sierotka Marysia”

- Noc Bibliotek:
 - ~ „Księżniczka na ziarnku grochu” – przedstawienie teatralne dla dzieci
oraz zabawy z aktorami, konkursy, zabawy taneczne
 - ~ „Poezja na dwa głosy”: Krystyna i Włodzimierz Jędrzejczak
- Galeria Jednego Obrazu: „Lilie” H. Murkowska

Rydzyzna (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie dla dzieci z Grzegorzem Kasdepke

Słupca

- Rozstrzygnięcie powiatowego konkursu literackiego „I ja poetyckie światy
kreuję...”

Strzałkowo (pow. Słupca)

- Strzałkowski Uniwersytet Trzeciego Wieku – uroczyste zakończenie Roku
Akademickiego
- „Uczyń dzień dzisiejszy wspaniałym dniem” – zakończenie spotkań biblio-
terapeutycznych z mieszkańcami DPS w Strzałkowie

Śmigiel (pow. Kościan)

- Spotkanie z Seniorami: „Wspomnień czar” (oglądanie filmu dotyczącego
zespołu muzycznego Kormoran działającego w latach 80-tych w Śmiglu)
- „Maluszki” – zajęcia plastyczne z użyciem ciastoliny i zabawy muzyczno-
-ruchowe oraz podsumowanie spotkań (Filia Czacz)
- „Letnie spotkanie Grupy Zabawowej” – zabawy muzyczne, ruchowe na
placu zabaw

Święciechowa (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie dla dzieci z Andrzejem Grabowskim
- „Aktywny czytelnik”, „Najładniejszy dziennik lektur” – konkursy dla dzieci
i młodzieży
- „Decoupage” – zajęcia plastyczne

Trąbczyn (pow. Słupca)

- Kurs komputerowy dla seniorów. Obsługa Skype

Wijewo (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie dla dzieci z Andrzejem Grabowskim
- Wystawy:
 - ~ 175. rocznica urodzin Elizy Orzeszkowej
 - ~ 15. rocznica śmierci Tove Jansson

Witkowo (pow. Gniezno)

- Zostań mistrzem ortografii – XIV edycja konkursu organizowanego w dwóch kategoriach wiekowych (dla uczniów szkół podstawowych i dla gimnazjalistów)
- „Witkowo – moje miasto” – XIII edycja konkursu organizowanego w dwóch kategoriach wiekowych (dla uczniów szkół podstawowych i dla gimnazjalistów)

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Pamiętamy” – wystawy:
 - ~ 60. rocznica śmierci Jana Lechonia
 - ~ 20. rocznica śmierci Stanisława Rozwadowskiego
 - ~ 90. rocznica urodzin Tadeusza Konwickiego
- Gminny Konkurs Pięknego Czytania dla klas I-III szkoły podstawowej
- Spotkanie autorskie z Andrzejem Grabowskim
- „Przeczytaj tę książkę” – konkurs plastyczno-literacki (Filia Krzycko Wielkie)
- Wystawy:
 - ~ 105. rocznica urodzin Czesława Miłosza (Filia Krzycko Wielkie)
 - ~ 55. rocznica śmierci Ernesta Hemingwaya (Filia Krzycko Wielkie)
 - ~ „Przeczytaj tę książkę” – pokonkursowa (Filia Krzycko Wielkie)
 - ~ 175. rocznica urodzin Elizy Orzeszkowej – wystawa książek (Filia Bukówiec Górny)

Zagórów (pow. Sępólno)

- Zajęcia z wychowankami OREW w Michalinowie prowadzone w ramach programu „Tablety w Twojej Bibliotece” – zabawa z aplikacją Chomp zakończyła cykl zajęć w roku szkolnym 2015/2016

Lipiec

Bojanowo (pow. Rawicz)

- „Piątki z Planszówkami” (także w sierpniu)
- Wakacyjne teatryki (także w sierpniu), m.in.: Kraina Lodu, Sierotka Marysieńka, Przygody Aladyna, Miś Yogi o ekologii, Rozbójnik Rumcajs, Magiczna Księżka, Miś podróżnik

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- „Wypożycz książeczkę – wygraj walizeczkę” – II edycja konkursu dla dzieci
- Poniedziałkowe gry popołudniowe – spotkanie miłośników gier planszowych

Czajków (pow. Ostrzeszów)

- Wystawy:
 - ~ „Powstanie warszawskie... pamiętamy”
 - ~ „Zabierz książkę na wakacje” – propozycje dla dzieci

Czempiń (pow. Kościan)

- „Laleczki z chochli i serwetek” – warsztaty dla dzieci (współudział w zajęciach organizowanych przez Centrum Kultury)

Czerniejewo (pow. Gniezno)

- Zajęcia wakacyjne dla dzieci:
 - ~ A może nad morze?
 - ~ W samiuśkich Tatrach
 - ~ Co słyszeć w Warszawie?
 - ~ Dzień Pszczółki Mai
 - ~ Dzień Czerwonego Kapturka
- Afryka Kazika – zajęcia dla dzieci podczas Familijnego Pikniku Piłkarskiego (Filia Żydowo)
- Noc w Bibliotece (Filia Żydowo)
- Zajęcia wakacyjne dla dzieci (Filia Żydowo):
 - ~ Palcem po mapie – poznajemy Amerykę
 - ~ Butelkowe stwory
 - ~ Ale Meksyk
 - ~ Igłą i nitką
 - ~ W krainie kwitnącej wiśni
 - ~ Wakacyjne łamanie głowy

Gniezno

- „Skryptorium – tam gdzie przepisywano księgi” – Biblioteka Główna w ramach gry miejskiej dla uczestników Świątowych Dni Młodzieży
- W ramach Programu „Koronacja Królewska odbyły się dwie imprezy plenerowe promujące bibliotekę: „W pierwszej stolicy książka się liczy”, „Jej wysokość książka”
- „Zmysłowe chwile Elfów ” – wernisaż wystawy malarskiej Agnieszki Holland

Gostyń

- Wystawy „Wakacyjne zwiedzanie” i „Bezpieczne wakacje”
- „Wakacyjne podróże” – konkurs plastyczny dla szkół podstawowych i gimnazjów (także w sierpniu)
- „Polskie miasta i miasteczka” – konkurs ankietowy dla szkół podstawowych i gimnazjów (także w sierpniu)

- „Rodzinne Granie” – impreza przy współpracy z Klubem Fantastyki „Kopuła Zapomnienia”

Grabów nad Prosną (pow. Ostrzeszów)

- Piknik Rycerski w ramach obchodu 600-lecia Grabowa nad Prosną
- „Honorowi i zasłużeni dla Miasta i Gminy Grabów nad Prosną” – wernisaż wystawy

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Warsztaty plastyczne dla dzieci – wykonanie myszki techniką origami przestrzennego (Filia w Szkaradowie)
- „Zaklinacze deszczu” – cykl zajęć wakacyjnych dla dzieci dotyczący tematyki związanej z ekologią i recyklingiem (Filia w Dubinie)

Kalisz

- Wystawy:
 - ~ Gustaw Morcinek – 125. rocznica urodzin (Filia nr 2)
 - ~ Zabierz książkę na wakacje – wystawa propozycji książkowych dla dzieci i młodzieży (Filia nr 9 Oddział Dziecięcy)
 - ~ 140. rocznica śmierci Aleksandra Fredry (Filia nr 16)

Kłecko (pow. Gniezno)

- „Wakacyjna biblio-paczka – bądź jak Sherlock Holms w bibliotecznym wydaniu” – akcja skierowana do dzieci, młodzieży i dorosłych promująca czytelnictwo (także w sierpniu)

Koło

- Odczyt dr. Przemysława Wójtowicza, pracownika naukowego bydgoskiej Delegatury Instytutu Pamięci Narodowej, poświęcony zbrodni wołyńskiej. Spotkanie współorganizowane ze Stowarzyszeniem Kolscy Patriotci

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna Kościan

- „Ciche miasto” – wystawa fotografii Konrada Leśniaka
- „Bezpieczne wakacje” – spotkanie z policjantem i pogadanka dla przedszkolaków oraz dla dzieci z osiedla
- Eliminacje do Mistrzostw Polski w Carcassonne (we współpracy z grupą Fani Gier Kościan)
- „Gotyk na dotyk” – wykład dr. Emiliana Prałata z cyklu: Z historią przy kawie

Biblioteka Gminy Kościan z siedzibą w Kiełczewie

- „Mój ulubiony bohater bajkowy” – prace plastyczne (Filia Racot)

- Bajkowo, słonecznie, kolorowo – cykl wakacyjnych spotkań literacko–plastycznych, m.in.: czytanie baśni z różnych stron świata, wykonywanie ilustracji itp.

Krobia (pow. Gostyń)

- Wystawa „Lato” (Filia w Chwałkowie)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- Wystawy:
 - ~ „Święto papieru”, „Lato Muminków”
 - ~ „Wieś polska wierszem malowana” (Filia w Pawłowicach)
 - ~ „Entliczek pentliczek wierszyków koszyczek, czyli Brzechwa dzieciom” (Filia w Pawłowicach)
- „Moje ulubione zwierzątko”, „Kolorowe kwiatki”, „Kosz z owocami” – zajęcia plastyczne (Filia w Garzynie)

Krzywiń (pow. Kościan)

- „Twórcze lato z biblioteką” – cykl warsztatów dla dzieci i młodzieży:
 - ~ „Pudełko na skarby wakacyjne”
 - ~ „Podróż do Książkolandii”
 - ~ „Zabawa w teatr” – ćwiczenia aparatu mowy; recytowanie wierszy w strojach scenicznych i z rekwizytami
 - ~ „Magiczne słowa” – Przepraszam, Proszę, Dziękuję
 - ~ Tajemniczy ogród” – tworzenie makiety ogrodu z wykorzystaniem różnych technik plastycznych
 - ~ „Wędrowki po Polsce” – poznawanie strojów i potraw regionalnych wybranych rejonów Polski
 - ~ „W średniowiecznym Krzywiniu” – przybliżenie historii naszego miasteczka, budowanie miniaturowego zamku średniowiecznego
 - ~ „Spotkanie ze strażakami” – poznawanie wozu strażackiego „od środka”, rejs motorówką, przyswojenie zasad pierwszej pomocy
 - ~ „Cudze chwalicie, swego nie znacie...” – wycieczka po gminie Krzywiń
 - ~ Zakończenie cyklu zajęć przy zabytkowym Wiatraku-Koźlaku
- „Cichowo w fotografii” – wystawa (Filia Bieżyń)
- Organizacja i przeprowadzenie kiermaszu książkowego na Festynie Wiejskim (Filia Bieżyń)

Leszno

- Wystawy:
 - ~ „Wielkopolska Press Photo 2015” – wystawa pokonkursowa (także w sierpniu; „Galeria za Regałami”)

~ „Rokosz Lubomirskiego – pierwsza wojna domowa w Polsce” (także w sierpniu; „Galeria za Regałami”)

- Wykład poświęcony medytacji chrześcijańskiej połączony z prezentacją książki „Słuchaj medytacja jest... z o. Janem Berezą rozmowa post mortem”, z udziałem Maksymiliana Nawary – benedyktyna i Dariusza Hybla z Ośrodka Medytacji Chrześcijańskiej w Lubiniu („Galeria Lochy”)
- Zajęcia dla dzieci: głośne czytanie, prace plastyczno-techniczne, gry planszowe, zabawy ruchowe, zgadywanki, kolorowanki i wiele innych
- „Wakacyjna przygoda z biblioteką, uroda miejsc znanych i nieznanych” – wycieczka krajoznawcza dla dzieci na trasie: Świąciechowa – Trzebiny – Koczury

Lipno (pow. Leszno)

- „Wakacje w Bibliotece” – cykl imprez dla dzieci (GBP, Filia w Wilkowicach):
 - ~ Wizyta w Muzeum Star Wars i Muzeum Napoleona w Witaszyczach
 - ~ Wizyta w Leśniczówce w Koczurach
 - ~ Gry i zabawy ruchowe na Stadionie im. Alfreda Smoczyka w Lesznie

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Morze” – konkurs plastyczny

Nowy Tomyśl

- W ramach projektu „Link do przyszłości. Zaprogramuj swoją karierę”: zajęcia programowania robotów Finch prowadzone przez automatyka Elwisa Nowosadzkiego. Projekt realizowany przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego ze środków Microsoft, w ramach inicjatywy YouthSpark

Ostrzeszów

- Wakacyjne zajęcia dla dzieci: tekst literacki + prace plastyczne + zabawy ruchowe, m.in.: „Pippi Pończoszanka i przyjaciele”, „Na łące”, „W mieście”, „Na wsi”, „W lesie”, „Podwodny świat”, tworzenie sadu wieloowocowego, bocianów z rolek od papieru, żab i zwierząt domowych z talerzyków papierowych, statku z kartki papieru, wyświetlanie bajek z kliszy na dawnym projektorze, słuchanie audiobooków, zagadki literackie, rebusy, zajęcia ruchowe, zabawy

Pakosław (pow. Rawicz)

- Zajęcia wakacyjne dla dzieci:
 - ~ „Piraci”: tworzenie pirackich gadżetów z papieru, wiązanie węzłów żeglarskich, tworzenie naszyjników z koralików, kącik tatuaży, pirackie

- kolorowanki, konstruowanie stateczków z kory, papieru, zabawy i animacje dla dzieci
- ~ „Ekopiknik”: zrobić coś z niczego – tworzenie ozdób, warsztaty plastyczne, przygotowywanie zdrowych smakołyków, eko – zabawy i animacje dla dzieci
 - ~ „Bezpieczne wakacje”: zasady udzielania pierwszej pomocy, nauka zasad ruchu drogowego i ich wykorzystanie w praktyce, zabawy i animacje dla dzieci
 - ~ Spotkanie z żużlowcem – Tobiaszem Musielakiem, wychowankiem Unii Leszno, której barwy reprezentuje od 2009 roku, m.in.: pokaz motocykla, pogadanka z żużlowcem, zabawy i animacje dla dzieci
 - ~ „Wyginam śmiało ciało”: tańce integracyjne, zabawy ruchowe, zabawy zręcznościowe
- Wystawa książek Jana Brzechwy w 50. rocznicę śmierci poety
 - „Akademia Pana Brzechwy” – wystawa w 50. rocznicę śmierci poety (Filia Chojno)

Piaski (pow. Gostyń)

- Akcja „Czwartkowe spotkania w bibliotece” – dla dzieci z kl. I-V

Pleszew

- „W bibliotece bawię się i czytam” – cykl zajęć literacko-plastycznych dla dzieci
- „Czytanie dla przyjemności daje dużo radości” – konkurs czytelniczy

Poniec (pow. Gostyń)

- „Wakacje z Panem Kleksem” – warsztaty literackie dla dzieci w wieku 5-10 lat (Filia w Żytowiecku)

Powidz (pow. Sępca)

- XXII Dni Powidza:
 - ~ 70 lat biblioteki publicznej – wystawa fotografii
 - ~ „Z Martą Waszak po Portugalii” – wystawa fotografii
 - ~ „Historia Powidza kredą malowana” – konkurs rysunkowy dla dzieci; kredą po asfalcie
 - ~ Powidz Jam Festiwal – m.in.wystawa zdjęć z Cyfrowego Archiwum Ziemi Powidzkiej

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- Wystawa prac plastycznych laureatów I Powiatowego Festiwalu Sztuki Plastycznej Dziecka

Rawicz

- Zajęcia dla dzieci (także w sierpniu)
 - ~ „Lato z kropką”: czytanie książek z kropką w tytule, łączenie kropek na przygotowanym szablonie, spotkanie z policjantką p. K. Starczewską
 - ~ Lato z Bolkiem i Lolkiem: czytanie fragmentów książek o przygodach Bolka i Lolka, warsztaty plastyczne
 - ~ Lato z Koziołkiem Matołkiem: czytanie „Przygody Koziołka Matołka Księga 1” przez policjantkę K. Starczewską, szukanie Pacanowa na mapie Polski, zajęcia manualno-plastyczne, rozwiązywanie zagadek
 - ~ Lato z Pszczółką Mają: zajęcia manualno-plastyczne, zabawa ruchowa z chustą animacyjną „Pracowite pszczołki”
 - ~ Lato z Królem Lwem: szukanie na mapie kontynentu Afryki i zwierząt jakie tam mieszkają, układanie puzzli, zabawa „Król Lew”, spotkanie z rzeczniczką KPP w Rawiczu z p. Beatą Jarczewską – bezpieczna jazda na rowerze
 - ~ Lato z Reksiem: czytanie bajki „Reksio kocie przedszkole i inne opowiadania”, gra planszowa „Podróż przez cały rok” z książki „Reksio księga wiedzy”, warsztaty plastyczno-manualne
 - ~ „Power flowers”, czyli kwiaty w różnej postaci – cykl warsztatów
- Galeria Jednego Obrazu: „Czapla” i „Koliber” K. Formanowicz (także w sierpniu)

Śmigiel (pow. Kościan)

- „Wakacje” – odwiedziny przedszkolaków, czytanie książki „Jaś i Pusia”, rysowanie wakacyjnych widoków
- „Letnie spotkanie Grupy Zabawowej” – zabawy muzyczne, ruchowe na placu zabaw

Trąbczyn (pow. Słupca)

- Zakończenie kursu komputerowego dla seniorów 50+ „Podstawy obsługi komputera”. Wręczenie dyplomów

Wijewo (pow. Leszno)

- „Rocznice” – wystawy:
 - ~ 140. rocznica śmierci Aleksandra Fredry
 - ~ 55. rocznica śmierci Ernesta Hemingwaya
 - ~ 50. rocznica śmierci Jana Brzechwy
 - ~ Rok Sienkiewiczowski

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Pamiętamy” – wystawy rocznicowe:

- ~ 140. rocznica śmierci Aleksandra Fredry
- ~ 160. rocznica urodzin Georga Bernarda Shawa

Zagórow (pow. Słupca)

- EkoPaka – zajęcia o tematyce ekologicznej (przetwarzanie papieru) z dziećmi ze Środowiskowego Ogniska Wychowawczego w Zagórowie (także w sierpniu)

Sierpień

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Zakończenie wakacji z Pippi i Teatrem TAK – impreza plenerowa zorganizowana wspólnie z Gminnym Centrum Kultury

Czajków (pow. Ostrzeszów)

- „Dopalaczom stop!” i „Bajkowe zwierzęta” – konkursy plastyczne podczas dożynek gminnych oraz pokonkursowa wystawa prac

Czempień (pow. Kościan)

- „Wakacje z Biblioteką – Zbzikowany przyjaciel Pippi”
 - ~ „Przybycie Pippi” – wykonanie skarpet dla Pippi i owocowych kwiatów w polewie czekoladowej, udział w cytrynowych zawodach
 - ~ „Urodziny Pippi” – przygotowanie wełnianej pacynki Pippi, udział w zawodach chodzenia do tyłu, bokiem i na jednej nodze w za dużych butach, wykonanie tortu dla Pippi
 - ~ „Pippi i piraci” – wykonanie czapek pirackich oraz statków metodą origami; przygotowywanie kanapek o wyglądzie pirata
 - ~ „Pippi się żegna” – malowanie postaci konia Alfonso i małki Pana Nilsona, zawody zjadania jabłka na sznurku; lukrowanie wizerunku Pippi na ciastkach i wafelkach
 - ~ „Wyprawa do Krainy Muminków” – pokaz multimedialny prezentujący postacie z Krainy Muminków, wirtualna podróż do Finlandii – do Naantali na wyspę Muminków; wykonanie makiety Krainy Muminków oraz deseru Mamy Muminka

Czerniejewo (pow. Gniezno)

- Zajęcia wakacyjne dla dzieci (Filia Żydowo):
 - ~ Dzień w kraju piramid
 - ~ Na miejsca – gotowi start – zajęcia ruchowe
 - ~ Z notatnika młodego podróżnika
 - ~ Skarpetkowe potwory
 - ~ W krainie kangurów

- ~ Słoniowe zabawy
- ~ Wycieczka do zakładu rolno-hodowlanego w Żydowie – podsumowanie wakacji
- Festyn biblioteczny – Biblioteka na trawie (Filia Żydowo)

Gołuchów (pow. Pleszew)

- „Hulanka u Ignaca” – jubileusz 45-lecia działalności Regionalnego Zespołu Pieśni i Tańca Tursko

Gostyń

- „Wakacyjne Granie” – impreza przy współpracy z Klubem Fantastyki „Kopuła Zapomnienia”
- „Wakacyjne podróże” – podsumowanie konkursu plastycznego dla dzieci i młodzieży oraz wystawa pokonkursowa
- „Polskie miasta i miasteczka” – finał konkursu ankietowego

Grabów nad Prosną (pow. Ostrzeszów)

- „Grabów nad Prosną – Emlichheim” – wernisaż wystawy nawiązującej do współpracy z gminą partnerską oraz spotkanie z gośćmi z Niemiec

Jutrosin (pow. Rawicz)

- „Co kraj to obyczaj” – cykl zajęć wakacyjnych dla dzieci – poznawanie różnych krajów, obyczajów, kultury: „Dzika Kenia i Tanzania”, „Koralowa Australia”, „Rosyjska wyprawa”, „Francja-elegancja”, „Piękna nasza Polska cała”

Kalisz

- „Bądźmy jak Rzymianie” – spotkanie z uczniami mające na celu przygotowanie wieńców laurowych dla uczestników Narodowego Czytania (Filia nr 5 Oddział Dziecięcy)
- Wystawy:
 - ~ „Gustaw Morcinek – 125. rocznica urodzin polskiego poety, prozaika, nauczyciela i działacza publicystycznego” (Filia nr 2)
 - ~ „90. rocznica urodzin René Goscinnego” (Filia nr 3)
 - ~ „Citius, Altius, Fortius – SZYBCIEJ, WYŻEJ, MOCNIEJ”. XXXI Letnie Igrzyska Olimpijskie w Rio de Janeiro – Brazylia, 3-21 sierpnia 2016 (Filia nr 7)

Kłeco (pow. Gniezno)

- Włodzimierz Odojewski 1930-2016 – wystawa
- Smerfastyczne Komiksowe Wydarzenie – z okazji Międzynarodowego Dnia Publicznego Czytania Komiksów

Kościan

Biblioteka Publiczna Gminy Kościan z siedzibą w Kielczewie

- Bajkowo, słonecznie, kolorowo – kontynuacja cyklu wakacyjnych spotkań literacko–plastycznych (czytanie podań i legend z rejonu wielkopolskiego, wykonywanie ilustracji itp.)
- Puzzle i gry planszowe – nasz sposób na nudę (Filia Racot)
- Rysujemy „Wspomnienia z wakacji” – zajęcia plastyczne dla dzieci (Filia Turew)
- Spotkanie z Klubem Seniora – przygotowanie z członkiniami klubu wianków dla starościny dożynek oraz emblematów z kłosek zboża (Filia Turew)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Święto chleba” – festyn (organizatorzy: GCK, Rada Sołecka, KGW). W programie m.in: młócenie cepami, mielenie zboża na żarnach, pranie na tarze, wiązanie powróseł, wyplatanie wianków, zabawy naszych dziadków dla dzieci, dawne smaki, robienie lalek z kukurydzy, wystawa sprzętu – eksponatów Izby, obrzęd dożynkowy, gwarowe pogaduszki z kabaretem „Dziura” (Izba Regionalna w Pawłowicach)
- „Za górami, za lasami, wakacje spędzaj z nami” – zajęcia wakacyjne dla dzieci
- „Nocne bajanie”: konkursy, quizy, zabawy integracyjne z chustą animacyjną, prace plastyczne, włóczęga z Włóczykijem, maraton filmowy, wspólne przygotowanie kolacji i śniadania
- Wystawy:
 - ~ „Książkowe podróże z Czesławem Centkiewiczem” (Filia w Pawłowicach)
 - ~ „Mam natchnienie na jedzenie” – książki kucharskie dla dzieci i młodzieży (Filia w Pawłowicach)
- Zajęcia dla dzieci, m.in. „Kolorowe motyle” – zajęcia plastyczne oraz kalambrury (Filia w Garzynie)

Krzywiń (pow. Kościan)

- „Książka dobra na wszystko” – wizyta dzieci z przedszkola, czytanie bajki „Tupcio Chrupcio. Idę do lekarza” oraz kolorowanie postaci z bajek
- „Minutka z folklorem” – wizyta dzieci z przedszkola, przegląd literatury dziecięcej, wycinanie i naklejanie na kartkach elementów szamotulskiego stroju ludowego
- „Miejsca, które warto odwiedzić” – wystawa książek i przewodników turystycznych (Filia Bieżyń)

- „Z Brzechwą na wesoło” – wystawa książek Jana Brzechwy w 50 rocznicę śmierci autora (Filia Jerka)
- „Wędrówki po Polsce, czyli wakacyjne zajęcia w bibliotece” – cykl spotkań dla dzieci w wieku 4-11 lat; poznawanie obyczajów różnych regionów naszego kraju oraz związanych z nimi legend (Filia Jerka)

Leszno

- „Barok plus Literatura” – wystawa publikacji ze zbiorów MBP oraz fotografii Bogdana Marciniaka („Galeria za Regałami”)
- „Deszczowa Biblioteka” – wakacyjny cykl zajęć dla dzieci ze szkół podstawowych. W programie: zajęcia interaktywne, zajęcia plastyczne, edukacyjne rebusy i zagadki, zajęcia plastyczne, gry planszowe
- Piknik „Leszczyńskie Smaki” – prezentacja Miejskiej Biblioteki Publicznej pt. „Biblioteka Smaków – Mołdawia” (m.in. stoisko z kuchnią mołdawską, stoiska z literaturą oraz muzyką mołdawską) (Park przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Lesznie)

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Skradzione mądrości” – teatrzyk dla dzieci oraz warsztaty „Moja Książeczka”
- Sportowe popisy – spotkanie z triatlonistą i pływakiem Jarosławem Łabussem

Osieczna (pow. Leszno)

- „Czytanie jest wesołe” – promocja czytelnictwa oraz gry i zabawy dla najmłodszych na Festynie z okazji Dni Osiecznej

Ostrzeszów

- Zajęcia wakacyjne dla dzieci: tekst literacki + prace plastyczne + zabawy ruchowe, m.in.: „Z wizytą w Stumilowym Lesie”, „Urodziny”, „Jedziemy na piknik”, „Lokomotywa”, „Parauszek i poszukiwacze skarbu”, tworzenie kartki urodzinowej dla Biblioteki z okazji 70. urodzin, motylki, pszczołki z rolki od papieru, wspólne tworzenie książki „W kieszonce”, konkurs krasomówczy „Opowiedz o ulubionym bohaterze książkowym, ulubionej książce”, Dzień Talentów, spotkanie z ostrzeszowianką Katarzyną Zielezińską, studentką prawa, która opowiadała o swojej pasji, jaką jest taniec; wyświetlanie bajek z kliszy na dawnym projektorze, słuchanie audiobooków, zagadki literackie, rebusy, zajęcia ruchowe, zabawy

Pakośław (pow. Rawicz)

- Wystawa poświęcona życiu i twórczości Henryka Sienkiewicza w 100. rocznicę śmierci pisarza

- „Droga życia Prymasa Stefana Wyszyńskiego” – wystawa w 115. rocznicę urodzin (Filia Chojno)

Poniec (pow. Gostyń)

- „Wesoły stolik” – spotkania dla dzieci

Powidz (pow. Słupca)

- Wystawa „Świat Piastów z klocków Lego”

Przemęt (pow. Wolsztyn)

- „Z wizytą u Czerwonego Kapturka” w ramach akcji Lato na wsi (Mochy)

Słupca

- Wawrzyńkowa Gra Miejska

Trąbczyn (pow. Słupca)

- Nowe aplikacje na iPadach – zajęcia prowadzone przez Tablet Mastera Katarzynę Połom
- Kontynuacja projektu EkoPaka – zajęcia z wykorzystaniem papieru prowadziła Joanna Kruczkowska

Wijewo (pow. Leszno)

- „Rocznice” – wystawy:
 - ~ 20. rocznica śmierci Czesława Centkiewicza
 - ~ 125. rocznica urodzin Gustawa Morcinka
 - ~ 90. rocznica śmierci Jana Kasprowicza

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Pamiętamy” – wystawy rocznicowe:
 - ~ 90. rocznica śmierci Jana Kasprowicza
 - ~ 95. rocznica urodzin Romana Bratnego
 - ~ 245. rocznica urodzin Waltera Scotta
 - ~ 80. rocznica śmierci Federica Garcii Lorki
 - ~ 125. rocznica urodzin Gustawa Morcinka (GBP i Filia Bukowiec Górny)
 - ~ 105. rocznica urodzin Czesława Janczarskiego (Filia Bukowiec Górny)

Zagórów (pow. Słupca)

- IV Zagórowski KsięgoZbiór, akcja czytania książek w plenerze

C. WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA I CENTRUM
ANIMACJI KULTURY NA ŁAMACH PRASY

JAK być i nie być poetą / Barbara Klicka ; rozm. przepr. Katarzyna Kazimierowska. W: Tyg. Powszechny. – 2016, nr 31, s. 70-73

Wywiad z Barbarą Klicką, laureatką Nagrody Literackiej Silesius za tomik „Nice” wydany przez WBPICAK.

PAPIER, który gaśnie / Paweł Mackiewicz. W: Nowe Książki. – 2016, nr 6, s. 20-21

Recenzja książki Joanny Roszak „Tego dnia” wydanej przez WBPICAK w Poznaniu.

SENDECKIEGO dehermetyzowanie poezji / Tomasz Mizerkiewicz. W: Nowe Książki. – 2016, nr 5, s. 66-67

Recenzja książki Pawła Mackiewicza „Sequel” wydanej przez WBPICAK w Poznaniu.

SILESIOUS za Nice. W: IKS. – 2016, nr 6, s. 90

Wzmianka o nagrodzie Silesius dla Barnary Klickiej za tomik „Nice” wydany przez WBPICAK.

STAWANIE się sforą / Anna Kałuża. W: Nowe Książki. – 2016, nr 5, s. 68-69

Recenzja książki Michała Czai „Sfory” wydanej przez WBPICAK w Poznaniu.

WARSZTATY fotograficzne w Esztergom / AK. W: Polonia Węgierska. – 2016, nr 2, s. 9

Podsumowanie i zakończenie III Warsztatów Fotograficznych dla osób niepełnosprawnych intelektualnie zorganizowane przez Samorząd Narodowości Polskiej w Esztergom i WBPICAK a wspierane przez licznych partnerów z Węgier, Słowacji, Czech oraz polskich artystów fotografików i wolontariuszy.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: IKS. – 2016, nr 8, s. 96

Wystawy fotografii w WBPICAK w sierpniu 2016.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: IKS. – 2016, nr 7, s. 91

Nowości wydawnicze WBPiCAK.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . – 2016, nr 7, s. 100

Wystawy fotografii organizowane przez WBPiCAK w lipcu 2016.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . – 2016, nr 8, s. 87

Nowość wydawnicza WBPiCAK – Julian Kornhauser „Wiersze zebrane”; sylwetka poety.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . – 2016, nr 6, s. 89

Imprezy organizowane przez WBPiCAK w ramach Nocy Bibliotek.

ZAMIANA ról / Lektor. W: T y g . P o w s z e c h n y . – 2016, nr 30, s. 64

Recenzja książki Julii Szychowiak „Całe życie z moim ojcem” wydanej przez WBPiCAK.

V. KRONIKA

A. Polskie nagrody i wyróżnienia

- **Nagrode Fundacji im. Kościelskich** w 2016 roku otrzymał *Maciej Płaza* za książkę „Skoruń”.
- **Nagrode im. Ryszarda Kapuścińskiego** przyznawaną za reportaż literacki w roku 2016 otrzymał *Paweł P. Reszka* za książkę „Diabeł i tabliczka czekolady”.
- **Nagrode Literacką Gdynia** 2016 otrzymali: *Barbara Klicka* za tomik „Nice” (kategoria poezji); *Maciej Płaza* za książkę „Skoruń” (kategoria prozy); *Michał Książek* za książkę „Droga 816” (kategoria eseistyki); *Anna Wasilewska* za nowy przekład na język polski „Rękopisu znalezione w Saragossie” Jana Potockiego .
- **Nagrode Literacką im. ks. Jana Twardowskiego** za 2015 rok otrzymał *Adam Waga* za tom poezji „Samosiew”.
- **Nagrode Odry** za 2015 rok otrzymała *Małgorzata Szejnert* m.in. za tom „Usypać góry. Historie z Polesia” oraz książki, w których łączy „reporteską dociekliwość, epicką perspektywę i poetycką wrażliwość”.

B. Międzynarodowe nagrody i wyróżnienia

- **Nagrode Booker Prize** 2016 otrzymała *Han Kang* za książkę „Wegetarianki”.
- **Nagrode Griffin Prize** w roku 2016 za całokształt twórczości otrzymali Kanadyjka *Liz Howard* oraz Amerykanin *Norman Dubie*; wyróżnienie otrzymał *Adam Zagajewski*.

C. Zmarli

- **Aleksander Minkowski** (07.03.2016), pisarz, reportażysta i scenarzysta filmowy, związany z redakcjami: „Po Prostu”, „Świat”, „Tu i Teraz”.
- **Ahron Megged** (23.03.2016), izraelski pisarz, autor ponad 30 książek, prezes izraelskiego oddziału PEN Clubu.
- **Lars Gustafsson** (02.04.2016), szwedzki poeta, dramaturg, prozaik, eseista.
- **Ryszard Przybylski** (10.05.2016), eseista, tłumacz, historyk literatury polskiej i rosyjskiej, pięciokrotnie nominowany do Nagrody Literackiej „Nike”.

- **Peter Shaffer** (06.06.2016), brytyjski dramatopisarz, scenarzysta.
- **Peter Esterhazy** (14.07.2016), węgierski pisarz i eseista, laureat Nagrody Angelusa.
- **Włodzimierz Odojewski** (21.07.2016), pisarz i publicysta, związany z Poznaniem; wiele lat spędził na emigracji.